

บทที่ 4

ผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

4.1.1 ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 7 ตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อ วันที่ 30 ธันวาคม 2542 เป็นหมู่บ้านแห่งแรกของจังหวัดสมุทรสงคราม ที่จัดการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ (Ecotourism) ที่เน้นการอนุรักษ์บ้านทรงไทย และวิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวิถีชีวิตโดยตรงซึ่งจัดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าพักร่วมกับเจ้าของบ้านซึ่งเป็นบ้านทรงไทยหรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า “Home stay” ในปัจจุบันหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยได้จัดตั้งเป็นชมรมขึ้น โดยมีนายธวัช บุญพิศ ซึ่งเป็นอดีตกำนันและประธานองค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพาง เป็นประธานชมรม และมีผู้ที่มีส่วนร่วมเป็นกรรมการ ได้มีการชักชวนให้ชาวบ้านซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นคนในถิ่นฐานเดิมแต่กำเนิด นำบ้านของตนเองเข้าร่วมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยมีศูนย์กลางต้อนรับนักท่องเที่ยวอยู่ที่บริเวณบ้านประธานชมรม หมู่ที่ 7 บ้านโคกเกตุ และจัดส่งนักท่องเที่ยวไปพักตามบ้านชาวบ้าน ซึ่งมีอยู่จำนวน 22 หลังในปัจจุบัน การเดินทางจะใช้เส้นทางน้ำเป็นหลัก โดยมีเรือของชาวบ้านที่นำเรือมาร่วมจำนวน 10 ลำ รับส่งนักท่องเที่ยวเนื่องจากบ้านที่เข้าร่วมส่วนใหญ่จะเป็นบ้านที่อยู่ริมลำน้ำ ซึ่งถนนก็ยังเข้าไปไม่ถึงทุกๆบ้าน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวได้สร้างชื่อเสียงให้กับทางจังหวัดสมุทรสงครามเป็นอย่างมาก ดังเห็นได้จากสื่อที่มาถ่ายทำเป็นจำนวนมาก และได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวกระแสใหม่ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นตามมาอีกจำนวนมากตามชุมชนต่างๆในจังหวัดสมุทรสงคราม

รายชื่อบ้านที่นำบ้านเข้าร่วม ดังนี้

1. บ้านป่าเกลี้ย
2. บ้านป่าแนบ
3. บ้านป่าดำ
4. บ้านป่าอุไร
5. บ้านป่าสำรวย
6. บ้านน้ำอรุณ
7. บ้านป่าขนม
8. บ้านป่าสง
9. บ้านป่าไก่อ
10. บ้านป่าทองดี
11. บ้านพีเล็ก
12. บ้านป่ามะลิ

13. บ้านที่จันทร์เพ็ญ	14. บ้านป่าเจดีย์
15. บ้านลุงยอด	16. บ้านภูมิ
17. บ้านครูสมปอง	18. บ้านครูทองสุข
19. บ้านลุงสมศักดิ์	20. บ้านลุงแถม
21. บ้านนายธวัช	22. บ้านนายธวัช

เพศ

ประชากรที่สัมภาษณ์เป็นเพศหญิง 15 คน และเพศชาย 6 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นคน

ในพื้นที่

ระดับอายุ

น้อยกว่า 50 ปี	= 5 คน
51-60 ปี	= 4 คน
61-70 ปี	= 7 คน
มากกว่า 70 ปี	= 5 คน

ระดับการศึกษา

ชาวบ้านที่นำบ้านเข้าร่วม ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มากที่สุด นอกจากนั้นมีระดับ ป.6 อนุปริญญา ปริญญาตรี 2 คน และต่ำกว่าประถมศึกษา 1 คน

การประกอบอาชีพ

ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำการเกษตร ได้แก่สวนมะพร้าว สวนส้มโอ และมีการทำน้ำตาลมะพร้าว นอกจากนี้ก็จะรับราชการเป็นครู 2 คน และตำรวจ 1 คน

กิจกรรมการท่องเที่ยว

- พักค้างคืนร่วมกับชาวบ้านแบบ Home stay 1 คืน
- ล่องเรือชมวิถีชีวิตตามสายน้ำ ลำคลอง ชมบ้านเรือนไทย คูการปั่นตาล การทำน้ำตาลมะพร้าวจากเตาน้ำตาลหวีศักดิ์
- รับประทานอาหารพื้นบ้านที่บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว
- นั่งเรือชมหิ่งห้อยยามค่ำคืนได้ต้นลำพู
- การใส่บาตรพระซึ่งบิณฑบาตรทางเรือ

- ล่องเรือชมแม่น้ำแม่กลองแวะชมวัดภุมรินทร์ ชมกุฎีทอง ชมพิพิธภัณฑ์วัตถุโบราณบ้านคนตรี หุ่นกระบอก ชมจิตรกรรมฝาผนังไม้สักทองแกะสลักไม้ โมกมันวัดบางแค่น้อย แวะชมค่ายบางกุ้ง และอุทยาน ร.2

อัตราค่าใช้จ่าย

ค่าใช้จ่ายตามโปรแกรมทั้งหมด 700 บาท / คน แต่สามารถเลือกเฉพาะกิจกรรมได้ซึ่งราคาก็จะแตกต่างกันไปตามกิจกรรม

4.1.2 ข้อมูลพื้นฐานตำบลปลายโพงพาง

คำขวัญประจำตำบลปลายโพงพาง

“ลุ่มน้ำแห่งโพงพางน้อยใหญ่ บ้านทรงไทยเป็นสง่า
 วัดวาอารามภูมิปัญญา เด่นคุณค่างานหัตถกรรม
 มหัศจรรย์ฝูงหิ่งห้อย สิ้นน้ำกร่อยโพงพางใหญ่
 สนุกเพลินใจวัฒนธรรม ชุ่มชื่นฉ่ำการท่องเที่ยวปลายโพงพาง”

องค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพาง (อบต.ปลายโพงพาง) ได้จัดตั้งเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพางตามประกาศลงวันที่ 16 มกราคม 2539

ประวัติตำบล

แรกเริ่มมีคลองธรรมชาติ เริ่มต้นจากแม่น้ำแม่กลอง ตัดผ่านตำบลสวนหลวงซึ่งอยู่ทางทิศเหนือตำบลบางชันแตก อำเภอมือง ไหลผ่านมาทางทิศตะวันตก และประชาชนมีอาชีพทำโพงพางจับกุ้งเป็นอาชีพ ผ่านมาถึงวัดสาธุ ตำบลบางแค เรียกคลองนี้ว่า “คลองโพงพาง” ต่อมาได้ขุดคลอง ขึ้นมาอีกตัดจากแม่น้ำแม่กลองจากทิศเหนือมาทางทิศใต้ตัดผ่านคลองโพงพาง มีชื่อเรียกว่า “คลองประชาชมนั้น” เป็นเส้นทางแบ่งเขตอำเภอมืองกับอำเภอมัทพวา และตรงที่คลองตัดผ่านคลองโพงพาง กับคลองประชาชมนั้น อีกคลองหนึ่งซึ่งเป็นคลองธรรมชาติไหลผ่านตำบลบางชันแตก อำเภอมือง มายังตำบลปลายโพงพาง ผ่านหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 1, 2, 3 และ 4 ชื่อเดิมว่า “คลองปลายบางชันแตก” ปัจจุบันเรียกชื่อ “คลองวัดประชา” ฉะนั้นที่มาของชื่อตำบลปลายโพงพางก็คือชื่อของคลองสองคลองมารวมกันคือ “ปลายโพงพาง”

สภาพทั่วไป

ที่ตั้ง

ตำบลปลายโพงพางอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอมัทพวา ระยะทาง 8 กิโลเมตร และมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดตำบลบางนางลี่และตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา
ทิศใต้	ติดตำบลยี่สาร และตำบลแพรกหนามแดง อำเภออัมพวา
ทิศตะวันออก	ติดตำบลบางขันแตก อำเภอเมืองสมุทรสงคราม
ทิศตะวันตก	ติดตำบลวัดประดู่และตำบลบางแค อำเภออัมพวา

เนื้อที่

เนื้อที่ทั้งหมดของตำบลปลายโพงพาง 14.7 ตารางกิโลเมตร หรือ 9,191 ไร่

สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปของตำบลปลายโพงพางเป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองแบ่งแยกหมู่บ้านหลายสาย ลำคลองที่สำคัญ ได้แก่ คลองโคกเกตุ คลองโพงพาง คลองประชาคมขึ้น คลองแขก คลองขุดเล็ก และคลองบางแค

จำนวนหมู่บ้าน

หมู่บ้านในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพาง รวม 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านปากวน, หมู่ที่ 2 บ้านวัดประชา, หมู่ที่ 3 บ้านลัดดาช่วย, หมู่ที่ 4 บ้านอมรดี, หมู่ที่ 5 บ้านคลองขุดเล็ก, หมู่ที่ 6 บ้านหน้าวัดนางพิมพ์, หมู่ที่ 7 บ้านโคกเกตุ, หมู่ที่ 8 บ้านสี่แยก และหมู่ที่ 9 บ้านคลองแขก

ประชากร

จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 8,728 คน เป็นชาย 4,221 คน เป็นหญิง 4,507 คน

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม ทำสวนมะพร้าว ส้มโอ กุ้ง รั้วจาง และค้าขาย

การประกอบธุรกิจในเขต อบต. มีปั้มน้ำมันจำนวน 5 แห่ง และโรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 10 แห่ง

บริการพื้นฐาน

- การคมนาคม มีถนนลาดยาง 3 สาย ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก 5 สาย ถนนลูกรัง 9 สาย และคลอง 20 สาย
- แหล่งน้ำ มีการสร้างถังเก็บน้ำฝน และประปาหมู่บ้าน
- จากการสำรวจปัญหาความเดือดร้อนเร่งด่วนที่ชาวปลายโพงพางต้องการให้ทางจังหวัดช่วยเหลือ ได้แก่

- 1) ขยายเขตไฟฟ้า ในตำบลปลายโพงพางซึ่งปัจจุบันประชาชนต้องลากสายไฟฟ้าระยะยาวเป็นระยะทางไกลๆ ทำให้ไฟตก และบ้านอีกจำนวนบางส่วนไม่มีไฟฟ้าใช้
- 2) น้ำประปามีใช้ไม่ทั่วถึง บ่อที่ใช้อยู่เกิดการชำรุดเสียหายบ่อยเนื่องจากน้ำเค็มใต้ดิน การประปาส่วนภูมิภาคยังขยายเขตไม่ทั่วถึงในตำบลปลายโพงพาง ทำให้บ่อน้ำที่ใช้อยู่ส่งน้ำไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วตำบล
- 3) โทรศัพท์พื้นฐานยังไม่ครอบคลุมทั่วตำบล โทรศัพท์สาธารณะยังมีใช้ไม่ครบทุกหมู่บ้าน เช่น หมู่ 3, หมู่ 4 และ หมู่ 6
- 4) ปัญหาน้ำเค็มทำลายพืชผลเกษตรกรรม ตลอดจนคลองขุดเล็ก หมู่ 5, หมู่ 8 และ หมู่ 9 ซึ่งไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เนื่องจากเป็นเขตติดต่อดำบลยี่สารและตำบลแพรกกานามแดง
- 5) ปัญหาน้ำท่วมพื้นที่ตำบลปลายโพงพาง เช่น หมู่ 1, หมู่ 2, หมู่ 3, หมู่ 5 และ หมู่ 6
- 6) ปัญหาฝุ่นละอองจากถนนลูกรังทำให้ประชาชนในตำบลมีปัญหาเกี่ยวกับฝุ่นละอองตามบ้านเรือนและเป็นโรคมะเร็ง เนื่องจากไม่มีถนนลาดยางหรือคอนกรีตเสริมเหล็ก(องค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพาง, 2546: 1-16)

4.1.3 การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

1) วิธีการจัดการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

การริเริ่มเกิดจากแนวความคิดของกำนันตำบลปลายโพงพางในขณะนั้นที่อยากให้ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับปัจจัยที่เอื้อให้เกิดแนวความคิดในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนมาจาก การที่หมู่บ้านโคกเกตุเป็นหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ ร.9 แห่งแรกในปี พ.ศ.2539 และบ้านของกำนันได้รับรางวัลชนะเลิศจากการประกวดบ้านทรงไทยของทางจังหวัดในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งร่วมกับพัฒนาการจังหวัดและพัฒนาการอำเภอในขณะนั้น ซึ่งได้จุดประกายความคิดในเรื่อง Home stay ที่ให้นักท่องเที่ยวได้พักร่วมกับชาวบ้าน อีกทั้งชี้ให้เห็นปัจจัยและศักยภาพของตำบลปลายโพงพาง ในเรื่องวิถีชีวิตของชาวบ้านริมคลอง และบ้านทรงไทยที่มีอยู่มากมายสองฝั่งคลอง ซึ่งเป็นทุนทางธรรมชาติที่มีอยู่แล้วช่วยสนับสนุนให้เกิดแนวความคิดในการจัดการท่องเที่ยวขึ้น อีกทั้งเป็นการสนองต่อนโยบายรัฐ ในขณะนั้นที่เป็นปีส่งเสริมปีการท่องเที่ยวไทย ปี 2541-2542 (Amazing Thailand 1998-1999) และเป็นนโยบายสำคัญของทาง

จังหวัดด้วย จึงเป็นแรงส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านขึ้น โดยในระยะแรกทางกำนันได้มีการทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อสอบถามความคิดเห็นของชาวบ้าน ซึ่งเริ่มแรกมีบ้านจำนวน 3 หลัง ทดลองจัดบ้านเพื่อรับนักท่องเที่ยว เมื่อผ่านมาระยะหนึ่งจังหวัดได้ให้การช่วยเหลือโดยส่งเจ้าหน้าที่จากกองส่งเสริมและเผยแพร่ ร่วมกับพัฒนาการฯ ไปถ่ายทำสารคดีโดยได้นำความคิดเห็นของจังหวัดและกรมการพัฒนาชุมชนแสดงไว้ในสารคดีด้วย ซึ่งสารคดีดังกล่าวได้ถูกเผยแพร่ทางช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ครั้งแรกในเดือนมิถุนายน 2541 ต่อมา มีการเสนอเป็นข้อบังคับของตำบลว่าด้วยการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทย ปลายโพงพาง เมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2542 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยวภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารการท่องเที่ยว 7 คน ซึ่งมีกำนันตำบลปลายโพงพางและเป็นประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในขณะนั้นเป็นประธานกรรมการบริหารการท่องเที่ยว

ภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจการบริหารงานท้องถิ่น โดยมีการเลือกตั้งประธานกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นใหม่ การท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางจึงมีการเปลี่ยนแปลงโดยแยกออกมาจากการกำกับดูแลภายใต้ องค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพาง มาตั้งเป็นชมรมหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง โดยมีนายธวัช บุญพัต อดีตกำนันตำบลปลายโพงพางเป็นประธานชมรม และมีคณะกรรมการซึ่งเป็นชาวบ้านที่เข้าร่วมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง ซึ่งในปัจจุบันมีบ้านที่เข้าร่วมจำนวน 22 หลังคาเรือน (ประมินทร์ แสนประสิทธิ์, 2543: 10-22), (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

2) กิจกรรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง วันแรก

11.00 น	รับประทานอาหารเที่ยงเรียบร้อย หมู่อย่าง ส้มตำ อาหารจากกลุ่มแม่บ้าน และกลุ่มเยาวชน
13.00 น.	ล่องเรือชมวิถีชีวิตตามสายน้ำ ลำคลอง ชมบ้านเรือนทรงไทย ชมการปั้นต้นตาล มะพร้าว การเก็บน้ำตาลมะพร้าว การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว การแปรรูปน้ำตาลมะพร้าวเป็นก้อนมะพร้าว และคั้นน้ำตาลสดจากต้น
16.30 น.	ฝึกพายเรือ ลงเล่นน้ำตีโป่งในลำประโดง
18.00 น.	รับประทานอาหารเย็นตำรับชาวสวน
19.30น.	ชมสิ่งมหัศจรรย์ฝูงหิ่งห้อยนับหมื่นตัวกระพริบแสงเพื่อภารกิจแห่งความรัก บนต้นลำพูริมคลอง

21.15 น. กลับที่พัก ณ บ้านเรือนไทยริมสองฝั่งคลอง

วันที่สอง

- 06.30 น. ตั้งแต่เช้า ใส้บาตรพระบิณฑบาตทางเรือ
- 08.00 น. ร่วมรับประทานอาหารเช้า
- 09.00 น. นั่งเรือล่องสองฝั่งคลองชมวิถีชีวิตชาวบ้านไทยชนบทแคววัดภุมรินทร์ ชม
ภูมิทอง ชมพิพิธภัณฑ์วัดอุโบสถ บ้านดนตรี หุ่นกระบอก
- 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวันตามอัธยาศัยและชมจิตรกรรมฝาผนังไม้สักทอง
แกะสลักไม้โมกมันวัดบางแค่น้อย แวะชมค่ายบางกุ่ม อุทยาน ร.2
- 14.00 น. กลับถึงบ้านพัก เก็บสัมภาระเพื่อเดินทางกลับ

อัตราค่าใช้จ่าย

- ค่าใช้จ่าย 2 วัน 700 บาท /คน
- ค่าที่พักพร้อมอาหาร 2 มื้อ 400 บาท/คน
- เรือชมวิถีชีวิตบ้านริมคลองรอบตำบล 400 บาท/ลำ
- เรือชมหิ่งห้อยยามค่ำคืน 800 บาท/ลำ (12 ที่นั่ง)
300 บาท/ลำ (4 ที่นั่ง)
- เรือท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตริมน้ำ อาทิ เช่น อุทยาน ร.2, ตลาดน้ำท่าคา
พร้อมไกด์ท้องถิ่น 1000 บาท/ ลำ (12 ที่นั่ง)
- สำหรับการศึกษาดูงาน ฟังการบรรยายสรุปบริการอาหารกลางวันและ
เครื่องดื่มท่านละ 100 บาท(เฉพาะเครื่องดื่มและผลไม้ท่านละ 25บาท)

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางยังสามารถเลือกเฉพาะกิจกรรมที่สนใจได้ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบางคนก็จะมาเที่ยวเฉพาะกิจกรรมการล่องเรือชมหิ่งห้อยยามค่ำคืนโดยไม่พักค้างที่หมู่บ้าน หรือนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่มาเป็นหมู่คณะก็จะเลือกเฉพาะกิจกรรมการล่องเรือชมสภาพวิถีชีวิตและธรรมชาติริมคลอง แวะชมการทำน้ำตาลและร่วมรับประทานอาหารเย็นแล้วเดินทางกลับ หรือนักท่องเที่ยวต่างชาติบางคนก็มาพักร่วมกับชาวบ้านและกินอยู่ร่วมกับชาวบ้านเป็นเวลาหลายวัน แม้กระทั่งนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่มาเที่ยวเฉพาะการล่องเรือชมทิวทัศน์สองฝั่งคลองและสถานที่สำคัญตามแม่น้ำแม่กลองก็สามารถทำได้ ซึ่งอัตราค่าบริการจะขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเลือก หรือถ้าต้องการท่องเที่ยวตามโปรแกรมที่ตั้งไว้ก็จะคิดในอัตราเหมาจ่าย 700 บาท ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน

กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม

กระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนา และการสร้างสรรค์กิจกรรมอันเป็นประโยชน์ขึ้นในแต่ละชุมชน ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อให้เกิดผลอันเป็นประโยชน์แก่ชุมชน ซึ่งจากการศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางเป็นดังนี้

4.2 กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

การศึกษากระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านนี้ได้แบ่งกระบวนการเรียนรู้ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) กระบวนการเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) กระบวนการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรและการลงทุน 3) กระบวนการเรียนรู้การส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว และ 4) กระบวนการเรียนรู้การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการท่องเที่ยว

4.2.1 กระบวนการเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

- การริเริ่มและการขยายตัว

การท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนกระทั่งมีการเปิดอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2542 โดยผู้ที่ริเริ่มการท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ผู้นำชุมชนในขณะนั้นคือ นายธวัช บุญพัด ซึ่งมีตำแหน่งกำนันและต่อมาได้เปลี่ยนรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) นายธวัชจึงทำหน้าที่เป็นทั้งกำนันและประธานองค์การบริหารส่วนตำบลปลายโพงพางด้วย จากบทบาทในหน้าที่ผู้นำและประสบการณ์ในการทำงาน จึงได้มีความคิดที่อยากจะทำการท่องเที่ยวขึ้นในหมู่บ้าน แต่เนื่องจากมองว่าในหมู่บ้านไม่มีอะไรที่จะสามารถดึงดูดในการจัดการท่องเที่ยวได้

“ที่จริงเราอยากจะทำการท่องเที่ยวมานานเกือบ 10 ปีที่แล้ว ที่นี้คิดไม่ออกเลย เหตุที่คิดไม่ออกเพราะว่าเรามองดูในตำบลของเราในหมู่บ้าน มันไม่มีอะไร เรื่องประวัติศาสตร์ เรื่องสถานที่ เรื่องอะไร จะตบแต่ง อยากรู้อะไรหลายๆ เราหมู่บ้านป่าอย่างนี้ถ้าสามารถดลบันดาลให้ในพริบตา เดือนสองเดือนเสร็จก็ทำได้ ก็เพราะว่ามีงบประมาณ ไร่เราไม่มี เราก็มานั่งคิดว่าไม่มีอะไรเลย จนท่านพัฒนาการจังหวัดท่านประมินทร์ แสนประสิทธิ์ ตอนนี่ท่านเป็นอดีตไปแล้ว ท่านพูด Home stay เรื่อย...เราก็ถามท่าน Home stay มันเป็นอย่างไร...พอมาประกวดบ้านเรือนไทย ก็เลยมานึก เราประกวดบ้านเรือนไทย ทำให้นบ้านมันเปลี่ยนแปลง มองดูว่าผิดรูปผิดร่างไปบ้าง เมื่อก่อน

เคยรัก เด็กๆมันก็ไปเรียนกันหมด เดียวนี้พอเขาจบเขาก็ไม่ได้ขึ้นศาล คนทำสวนเมื่อก่อนมันมี ก็ไม่มีเวลาทำสวนอีกแหละ เก็บของเต็มอะไรๆเก็บไปหมด เราน่าจะปรับตรงนี้ซะที่ว่าในเมื่อบ้านยังอยู่อย่างนี้ โดยปล่อยไว้เฉยๆให้พ่อแม่ ปู่ย่า ตายายอยู่ มันไม่เกิดประโยชน์ เกิดประโยชน์ที่อยู่ แล้วก็ความเป็นส่วนตัวที่ดี ...ถ้าถามว่ามีนักท่องเที่ยวมันขาดความเป็นส่วนตัวใหม่ ขาดแต่ว่าสิ่งอะไรที่มันตอบแทนทดแทนกันได้ คือนักท่องเที่ยวกับเจ้าของบ้านมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ...” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

จนกระทั่งเจ้าหน้าที่จากทางราชการเข้ามาส่งเสริม คือ นายประมินทร์ แสนประสิทธิ์ ซึ่งเป็นพัฒนาการจังหวัดสมุทรสงครามในขณะนั้นได้เข้ามาช่วยจุดประกายความคิดในการทำการท่องเที่ยวให้ชัดเจนขึ้น โดยได้พูดถึงการท่องเที่ยวแบบ Home stay ของต่างประเทศที่ได้ไปศึกษาดูงานมา โดยที่พัฒนาการจังหวัดได้มองเห็นศักยภาพของตำบลที่จะสามารถทำท่องเที่ยวได้ ซึ่งประกอบด้วย มีคลองจำนวนมาก มีการสัญจรทางเรือ มีบ้านทรงไทยที่เก่าแก่กว่า 100 หลังคาเรือน และระยะทางที่ห่างจากกรุงเทพฯเพียง 70 กิโลเมตร บรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ และวิถีชีวิตดั้งเดิม

“ศักยภาพของตำบลนี้ เท่าที่เห็นในช่วงสองสามเดือนนี้ พูดได้เลยว่ามีศักยภาพสูงกว่าที่อื่นคือ มีคลองมากมาย ทุกคนชอบน้ำ ชอบคลอง ชอบลงเล่นน้ำพายเรือ นั่งเรือ และที่สำคัญก็คือมีบ้านทรงไทยมากถึงกว่าร้อยหลังคาเรือน หากเราจัดบ้านให้ดี ให้เป็นโรงแรมห้าดาวในบ้านทรงไทยได้ เราจะรับ นักท่องเที่ยวได้ไม่หวาดไม่ไหว สิ่งที่สำคัญที่สุดที่นี้ห่างจากกรุงเทพฯเพียง 70 กิโลเมตร ไป-กลับได้ อีกสิบปี ยี่สิบปี ที่นี้จะเป็นปอดของนักท่องเที่ยวของคนกรุงเทพฯ มีบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมแบบตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์...” (ประมินทร์ แสนประสิทธิ์, 2543: 13-14.)

ประกอบกับโครงการจากทางจังหวัด โดยทางจังหวัดสมุทรสงครามได้มีการจัดหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เพื่อถวายเป็นพระราชสักการะในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุครบ 6 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2542 โดยทางหมู่บ้านโคกเกตุได้มีการเปิดหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติเป็นที่แรกของตำบล และจังหวัดในวันที่ 4 ธันวาคม 2539 (ธวัช บุญพัด, 2543: 10) และความโดดเด่นของทรัพยากรในพื้นที่ เมื่อทางจังหวัดสมุทรสงครามได้จัดให้มีการประกวดบ้านทรงไทยขึ้น ซึ่งในบริเวณตำบลปลายโพรงพางมีบ้านทรงไทยซึ่งได้รับการสำรวจ จำนวน

185 หลังคาเรือน โดยที่บ้านของนายธวัช เป็นบ้านทรงไทยที่มีอายุกว่า 109 ปี ได้รับเลือกให้เป็นบ้านชนะเลิศในปี 2540 ด้วยจึงทำให้มองเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อีกทั้งมีลำคลองในพื้นที่ 7 ลำคลอง ซึ่งมีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ นอกจากนี้สภาพพื้นที่เป็นลำคลองที่ไหลลงสู่ปากอ่าวทะเลได้ จึงมีสภาพของน้ำกร่อย มีต้นลำพูขึ้นจำนวนมากจึงเป็นแหล่งที่อยู่ของหิ่งห้อยที่เป็นแมลงที่สร้างสีสันในยามค่ำคืนได้อย่างดี

องค์ประกอบที่กล่าวมา จึงทำให้เกิดการร่วมมือของผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้ริเริ่มที่จะจัดทำหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางขึ้น ภายหลังจากที่ได้มีการตกลงใจที่จะทำการท่องเที่ยวในหมู่บ้านแล้ว ผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้ริเริ่มได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่จังหวัดเชียงราย และลำพูนซึ่งมีการจัดการท่องเที่ยวในรูปแบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จากที่ได้ศึกษาดูงาน นำไปสู่การทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อชี้แจงในเรื่องของการทำท่องเที่ยวให้ชาวบ้านได้ทราบ และรวบรวมความคิดเห็นจากหลายๆฝ่ายรวมทั้งเป็นการพูดคุยเพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว

“ตอนที่ทำประชาคมที่แรกเราเชิญผู้ว่า นายอำเภออะไรมาหมดเลย แล้วก็ 12 ตำบล ถามว่าการท่องเที่ยวที่เริ่มขึ้น ถ้าจะต้องทำร่วมกับหลายๆตำบลในจังหวัดของเรา ผมเชิญ 12 ตำบล เข้าเขาทำมาแล้ว สมมุติมีค่ายบางกุ่ม ตำบลอะไรบางกุ่ม แควอ้อมก็เอาแมวไทยมา สวนหลวงเขาก็มีกุฎีทองมีอะไรนี่ มันมีหลวงพ่อก็แล้วก็อุทยาน ร.2 เราก็เชิญเจ้าหน้าที่เชิญอะไรมาหมด ทุกอำเภอเราก็เชิญมาหมด มันน่าจะทำได้ ก็เลยทำร่วม ก็เลยบอกว่าถ้าสมมุติในการท่องเที่ยวให้ทุกที่หารายได้เอง เราจะเป็นคนเอาคนมาให้ ไช้มะ มันไม่ใช่เรื่องง่าย กว่าเอาคนมาให้ เราก็ต้องนึกว่าจะเอาที่ไหนมาให้เขา แล้วจะประชาสัมพันธ์ยังไง ไม่ใช่หนีอยู่ในสมอง เพียงแต่นึกว่าทำโบชัวร์ง่ายๆโรเนี่ยง่ายๆไปทิ้งไว้ที่ตรอกข้าวสาร คิดง่าย คิดเพื่อเจอไปอย่างนั้น แล้วตั้งทุกวันนี้ยังไม่ได้ทำเลย พอทำประชาคมเสร็จก็เริ่มทำ” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

“...ใช้ระบบพี่น้องกัน ส่วนใหญ่คนที่เข้ามาร่วมเพราะเป็นความเชื่อถือในตัวกำนันว่าเป็นคนตรงและซื่อ กำนันริเริ่มขึ้นมา ใช้การปรึกษาก่อนและใช้การประชุมชี้แจงเหตุผลให้หมู่บ้านเจริญขึ้นและให้คนมาเที่ยวชม ให้คนมีอาชีพเสริม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช1, 4 มิถุนายน 2546)

ผลจากการทำประชาคม ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังไม่เห็นด้วย เนื่องจากมองว่าหมู่บ้านของเราไม่มีศักยภาพที่จะดึงดูดให้คนอื่นสนใจมาเที่ยว จึงมองว่าโครงการดังกล่าวไม่น่าจะเกิดขึ้นได้อีกทั้งชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อายุมากก็ไม่ค่อยเข้าใจ กลัวว่าการท่องเที่ยวจะมีคนมาทำให้เกิดเสียงดัง รบกวนความสงบของหมู่บ้านและไม่มั่นใจในความปลอดภัยที่จะเกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยวที่มาพักที่บ้านของตนเอง

“ตอนแรกไม่เข้าใจ ไม่อยากเข้าโครงการ เขาพูดว่า นักท่องเที่ยวมันจะได้เรื่องอะไร มากก็ไม่เห็นมีอะไร ในบ้านก็ไม่เห็นมีอะไร เขาก็ไม่ได้มองเห็น...ชาวบ้านไม่เห็นด้วยหรือตอนแรก อายุมาก พอพูดถึงการท่องเที่ยวโอ๊ยมามันก็ลั่นหมด มากินเหล้า มาเฮฮา...กำนันเอาคนมาไว้บ้านฉัน แล้วปลอดภัยใหม่ ไม่ปลอดภัย กำนันทำก่อนแล้วกัน” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

“ตอนแรกชาวบ้านไม่ค่อยเห็นด้วยกลัวจะไปไม่รอด”(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3,14 สิงหาคม 2546)

“...ทางจังหวัดไม่สนับสนุนเพราะเป็นไปไม่ได้...ตอนแรกชาวบ้านก็กลัว คนนอกจะมาทำร้าย”(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ณ10, 20 มิถุนายน 2546)

แต่การที่ชาวบ้านไม่เห็นด้วยก็ไม่สามารถเป็นอุปสรรคขัดขวางโครงการดังกล่าวได้ จากผลของการที่ผู้นำชมรมการท่องเที่ยวซึ่งขณะนั้นเป็นทั้งกำนันและประธานอบต.ปลายโพงพาง ซึ่งจากประสบการณ์ในการทำงานพัฒนามา จึงมีการดำเนินการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้น โดยได้นำบ้านของตนเองร่วมกับคนที่ใกล้ชิดเปิดบ้านรับนักท่องเที่ยวในระยะแรก และจัดสร้างบ้านทรงไทย 4 หลังแบบชั่วคราวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ทางจังหวัดและกรมพัฒนาชุมชนได้ช่วยในเรื่องการประชาสัมพันธ์ ได้ส่งเจ้าหน้าที่มาถ่ายทำสารคดี ซึ่งในขณะนั้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่จัดได้สนองตามแนวพระราชดำริตามนโยบายของรัฐบาลในปีการท่องเที่ยวไทย เมื่อสารคดีดังกล่าวได้รับการเผยแพร่ครั้งแรกทางช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ก็ได้มีนักท่องเที่ยวมาพักอยู่เรื่อยๆตั้งแต่นั้นมา จนกระทั่งต่อมา มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานท้องถิ่น โดยแยกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ออกจากกำนัน ทำให้นายธวัชตัดสินใจลาออกจากกำนันเพื่อลงสมัครประธานอบต. แต่ไม่ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานอบต. จึงเป็นแค่คณะกรรมการในอบต. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน นายธวัชจึงจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางขึ้นโดยแยกส่วนกับอบต. จากนั้นบ้าน 4 หลังที่สร้างขึ้นก็ถูกปล่อยให้รกร้างหลังที่ได้จัดตั้งชมรมโดยมีนายธวัชเป็นประธานชมรม ก็ได้ชักชวนชาวบ้านให้นำบ้านเข้าร่วมการ

ท่องเที่ยว 10 หลังแรก ซึ่งจะเป็นบ้านที่อยู่ใกล้เคียงหรือเป็นบ้านที่มีความรู้จักมักคุ้นกันมาร่วม เช่น บ้านป่าแฉบ ป่าเกลี้ยง ป่ามะลิและป่าสงเป็นต้น

“ตอนแรกเริ่มทำ 4 หลัง ว่าถ้าใครใครจะเอาส่วนตัว ปรับปรุง หน้าน้ำมัน ตอนนั้นมันดินระ่มเย็น หญ้าต้นไม้เราปลูกไว้ดีหมด แล้วปล่อยทิ้ง ของอบต. เขาปล่อยทิ้ง เขาไม่ทำแล้ว...มีคณะกรรมการ ก็มีอบต.ประทีป ผู้ใหญ่บ้านด้วย อะไรด้วย เรามาเริ่มงาน ช่วงนั้นเราเป็น อบต.ไฉไล แล้วช่วงสักไม่กี่เดือน 7-8 เดือน มันก็เลือกตั้งแล้ว เปลี่ยนแปลง หมายความว่า อบต.ก็ส่วนหนึ่ง กำนันก็ส่วนหนึ่ง เมื่อก่อนกำนันกับ อบต. เราเป็นประธานเป็นกำนันด้วย...”(สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

ประธานชมรมได้ชักชวนบ้านเข้าร่วมโดยมีหลักเกณฑ์ในการเลือกบ้านได้แก่ 1)บ้านที่มีลักษณะโดดเด่น : บ้านเรือนไทย 2) มีความสะอาดอยู่เป็นนิจ 3) เจ้าของบ้านมีน้ำใจ อธิษาศัยดี 4) มีสุขภาพอนามัยดี (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 30 เมษายน 2546) โดยชาวบ้านที่เข้าร่วมในระยะแรกนั้นเพราะว่า กำนันมาชักชวน เห็นว่าดีจะได้มีรายได้เสริมและยังมีเพื่อนมาพูดคุย แลกเปลี่ยน

“ป่าเป็นกลุ่มแม่บ้าน สมัยที่แกเป็นกำนัน ตอนแรกทำดอกไม้จันทร์ ตอนหลังทำกะลามะพร้าว...มีคนรับช่วงไปทำ...กลุ่มอยู่ที่อบต. แต่ตอนนี้ไม่ได้ทำแล้วเพราะแก่แล้ว มาทำสวนซึ่งเป็นสวนผสม ปลูกหลายๆอย่าง ได้ทำงานกลุ่มแม่บ้านจึงมีความใกล้ชิดกับกำนัน เวลาประชุม กำนันมีความคิดว่า อยากให้หมู่บ้านเราที่เป็นหมู่บ้านเล็กๆให้คนรู้จัก... จึงชักชวนให้หมู่บ้าน เข้าร่วม...ตอนแรกก็ไม่มีใครเอา พอเห็นว่าดี มีรายได้ก็เลยเข้าร่วม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ณ7, 22 กรกฎาคม 2546)

“มาดูบ้านก่อน มาชักชวน อยู่ว่างๆเพราะเลิกทำตาล” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ณ11, 20 มิถุนายน 2546)

“รายได้เสริม เอาเพื่อน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ณ1, 4 มิถุนายน 2546)

หลังจากนั้นก็ได้มีการขยายบ้านเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะมีการหมุนเวียนบ้านเพื่อรับนักท่องเที่ยวไปเรื่อยๆ เช่นอาทิตย์นี้บ้านได้รับนักท่องเที่ยว อาทิตย์หน้าก็จะไม่ได้ เวียนกันไป จนในปัจจุบันมีบ้านที่นำบ้านเข้าร่วมต้อนรับนักท่องเที่ยว 22 หลัง การที่มีบ้านเข้าร่วมเพิ่มมากขึ้นก็เนื่องจากได้เห็นจากบ้านที่เข้าร่วม มีคนมาพักมาพูดคุยอยู่เสมอ และมี

รายได้เสริม จึงมีการชักชวนเข้าร่วมมากขึ้นและบางบ้านซึ่งในระยะแรกยังไม่มีความพร้อมภายในระยะหลังก็มาเข้าร่วมด้วย และปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นจากในระยะแรก

“เพิ่งเข้ามา 2 ปีที่แล้วนี่เอง เพราะว่าตอนแรกไม่ค่อยว่าง ตอนหลังให้ลูกมาทำแทน... อยู่ว่างๆแล้วมันก็เป็นรายได้พิเศษ ก็ดีเหมือนกัน...กำนัน มีพัฒนาการจังหวัด มาชวนให้กำนันทำ มีเรียกลูกบ้านประชุมว่าบ้านนี้จะทำ Home stay หรือเปล่า ถ้าเข้าร่วมก็จะให้แขกมาพัก เรียกไปบอกก่อน ตอนแรกไม่ได้เข้า พวกที่ทำก็มีพวกผู้ใหญ่ ผู้ช่วยเขา เจ้าหน้าที่ ตอนแรกทำเป็นบ้านพักตรง อบต. ตอนหลัง อบต. เขาจะทำของเขาเอง กำนันเลยแยกตัวมา อบต.ทำไม่ได้ไม่มีพวก ไม่มีแขกเข้า ทำได้แต่ไม่มีแขกเข้า กำนันก็เลยมาหาบ้านให้แขก ที่แรกก็ไม่ได้พักตามบ้านนั้นะ พักที่กระต๊อบของ อบต.ที่บ้านเพิ่มเยอะก็ไปชวนเขา...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

“เพิ่งเข้ามา 2 ปี กำนันชวนตั้งแต่แรกแต่ตอนนั้นยังไม่พร้อม หลานยังเล็ก ต้องเลี้ยงหลาน แต่ตอนหลังหลานโตขึ้นก็เลยเข้าร่วมที่เข้าเพราะเห็นว่ามีก็เลยเข้าร่วม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“ตอนครั้งแรกเริ่มปี 42 ไม่ได้เข้าร่วม เพิ่งมาเข้าเมื่อปี 44 มีนา เพิ่งได้ปีกว่าๆ เป็นงานอดิเรก เมื่อก่อนมีพี่น้อง 9 คน มาก พอแยกย้ายกันไปหมด บ้านก็กว้าง พอเรามีโครงการนี้ ก็ชวนแต่เราคิดว่าเรายังไม่พร้อม มีคนต่างที่มาเราไม่แน่ใจ ถ้ารอพร้อม ก็คงไม่พร้อม ก็เลยลองเข้าดู” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

- การจัดการท่องเที่ยว

เมื่อมีการจัดทำกรท่องเที่ยวขึ้นในหมู่บ้าน ประธานชมรมจะมีการไปดูบ้านเช่นในเรื่อง ความสะอาดทั่วไป ที่นอน ห้องน้ำ ในส่วนของแต่ละบ้าน ชาวบ้านที่นำบ้านเข้าร่วมก็จะต้องการพัฒนาในเรื่องบ้านพักที่อยู่อาศัยให้มีความสะอาด สวยงาม เช่น ตัวบ้านมีการทาสีน้ำมัน ปรับปรุงบริเวณบ้านให้ดูดี บางบ้านก็จะจัดสร้างสิ่งที่เป็นเพิ่มเติมเพิ่มขึ้น ห้องน้ำ ตกแต่งบริเวณบ้านให้มีความสวยงาม ปลูกต้นไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งในการพัฒนาในแต่ละบ้านนั้นจะไม่มีรูปแบบที่แน่นอน แต่จะขึ้นอยู่กับเจ้าของบ้านและเงินทุนแต่ทางกำนัน (หมายถึงนายธวัช ซึ่งชาวบ้านเรียกกันอยู่แม้ว่าจะไม่ได้เป็นกำนันแล้วก็ตาม) ก็จะมีการแนะนำบ้าง

“...กำนันมาดูสภาพที่นอน ห้องน้ำ ส่วนใหญ่ความสะอาดทั่วไป จะเป็นที่นอน กับห้องน้ำก่อน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

“บ้านป่าอายุ 70 ปี...บ้านโบราณ นอกชานตากแดด เราเสียชีวิตไม่กี่เลยทำแผ่นเรียบปิด...เสาบ้านเป็นอิฐ...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ7, 22 กรกฎาคม 2546)

“ตอนแรกยังไม่พร้อม ต้องเลี้ยงหลาน ตอนหลังหลานโต เห็นบ้านข้างๆน่าสนุกดี มีคนมาและไม่ยุ่งยาก หลังจากเข้าร่วมก็ได้มีการพัฒนา ชื่อที่นอน ผ้าห่มใหม่...เคยมีเจ้าหน้าที่มาพูดให้ฟังหลายๆเดือนครั้ง กิจกรรม ท่องเที่ยวกำนันริเริ่ม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ13, 22 กรกฎาคม 2546)

การจัดการท่องเที่ยวในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณี ในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) นั้นจำเป็นจะต้องรู้วิธีการและเข้าใจความหมายเพื่อให้ตระหนักถึงการจัดการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมของท้องถิ่น การให้ความรู้แก่ชาวบ้านจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น แต่ในหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงทางการให้ความรู้แก่ชาวบ้านนั้น มีเกิดขึ้นในระยะแรกๆ ของการจัดการท่องเที่ยว โดยมีการพาชาวบ้านที่เข้าร่วมไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ที่จังหวัดนครราชสีมาและกาญจนบุรี ซึ่งมีการจัดการท่องเที่ยวแบบการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้ชาวบ้านได้มีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยมีการจัดการสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องการทำการท่องเที่ยว และให้ชาวบ้านได้เข้าพกร่วมกับเจ้าของบ้านใน ห้องดินนั้นๆ โดยที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้เข้ามาเป็นที่ปรึกษาของการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพง และให้งบประมาณสนับสนุนแก่ชาวบ้านในการไปศึกษาดูงานครั้งนี้ด้วย

“เคยพาไปเที่ยวปราสาท โคราซ ที่นั่นเดินถึงตลอด ให้พักบ้านละ 2 คน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ3, 22 กรกฎาคม 2546)

“...จากเมืองกาญจน์... ททท. ให้ความรู้ มาบ่อย พาไปดูงานต่างพื้นที่ เช่นโคราซ หมู่บ้านปราสาท ททท. ออกค่าใช้จ่ายให้” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ10, 20 มิถุนายน 2546)

“ททท. มาแนะนำ...พาไปเที่ยวโคราช ทำคล้ายๆเรา มีพิพิธภัณฑ์ที่มี
โครงกระดูก เขาทำมาก่อน แต่มีคนน้อย...ไปพักตามบ้าน มีนักเรียนมารับไป
ดู” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ7, 22 กรกฎาคม 2546)

“มีวิทยากร เกี่ยวกับการต้อนรับแขก การคุยกับแขก...(สัมภาษณ์,
ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“นอกจากนี้ป่าได้เคยไปเที่ยวโคราช ไปดูประสาธโครงกระดูก มีการ
สัมมนาที่โรงเรียน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ5, 22 กรกฎาคม 2546)

แต่ข้อจำกัดของการศึกษาดูงานครั้งนี้ก็คือ จำกัดอยู่ในเฉพาะกลุ่มชาวบ้านที่ได้
เข้าร่วมในระยะแรกเท่านั้น เนื่องจากชาวบ้านที่เข้าร่วมในระยะหลังไม่ทันได้ไปดูงานในครั้งนั้น
และตั้งแต่นั้นก็ยังไม่มีการจัดทัศนศึกษาดูงานอีกเลย นอกจากนี้แล้วยังมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงาน
ต่างๆ เช่น ททท. จากสาธารณสุขเป็นต้นได้เคยเข้าบรรยายให้ชาวบ้านฟังในเรื่องของการท่องเที่ยว
การรักษาความสะอาด ในแต่ละครั้งศูนย์กลางการประชุมสัมมนาจะอยู่ที่บริเวณศูนย์ท่องเที่ยวใกล้
กับบ้านของประธานชมรม โดยจะมีคนเรือเป็นผู้ส่งข่าวในลักษณะของจดหมายหรือการบอกกล่าว
ให้กับชาวบ้านเพื่อเข้าร่วมประชุม

“...ใช้วิธีการประชุมตามแต่คณะกรรมการ...เวลาประชุมก็จะมีคน
ภายนอกมาให้ความรู้ เช่น สาธารณสุข มีททท. เจ้าหน้าที่ให้ความรู้แขกมา
จะพูดยังไง รักษาความสะอาดยังไง แนะนำให้พัฒนาบ้านให้น่าอยู่”
(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข1, 4 มิถุนายน 2546)

“เจ้าหน้าที่เขาก็พยายามจะให้พวกเรามีกินมีใช้ทุกอย่าง แต่ไอ้พวกเรา
นะมันไม่รู้ว่ามีกินอย่างไร ทำอะไรให้มีกิน ทำอะไรให้เกิดขึ้นหมู่บ้าน เขา
อธิบาย ชาวบ้านก็ฟัง เดียวมันก็ไป ไม่เอาไหนกัน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน
ข2, 18 ธันวาคม 2546)

“เวลาไปประชุม ชวนกันไป มีจดหมาย มีคนเรือมาบอก” (สัมภาษณ์,
ชาวบ้าน ญ11 20 มิถุนายน 2546)

“...ไม่เคยไปดูงาน ตอนนั้นที่ยังไม่ได้เข้าโครงการ เคยถามกันว่าไม่
พาลูกบ้านไปดูงานบ้างหรือ เขาบอกว่า เราคืออยู่แล้ว อิมตัวแล้ว เราก็อยาก
ไปบ้างนะ ไม่พาไปเลย ตอนนั้นที่ไปยังไม่ได้เข้าโครงการมาก ตอนนั้นจะเป็น
พวกชมรมหมู่บ้าน กลุ่ม... (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

- ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยว

ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการท่องเที่ยว ชาวบ้านส่วนใหญ่เข้าใจว่าอนุรักษ์ของเก่าๆ ที่อยู่ดั้งเดิม เช่น บ้านทรงไทย ธรรมชาติแม่น้ำลำคลอง วิถีชีวิตให้คนอื่นมาเยี่ยมชม ซึ่งความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ยังไม่ชัดเจนกับชาวบ้าน บางส่วนก็เข้าใจไปตามความคิดของตนเอง แต่ก็ได้มีการอนุรักษ์รูปแบบบ้านดั้งเดิม ส่วนจิตสำนึกของการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ไม่มีใครมาบอกแต่เป็นสิ่งที่รู้อยู่แล้วโดยจิตสำนึกของแต่ละคน

“เรื่องการทำลายสิ่งแวดล้อม ทำกันเอง ขึ้นกับบ้าน เวลาประชุมมากกว่า มันเป็นจิตสำนึกของชาวบ้าน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ15,4 มิถุนายน 2546)

“เรื่องการทำลายสิ่งแวดล้อม รู้อยู่แล้ว” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ 12, 4 มิถุนายน 2546)

“...คือตรงนี้ไม่มีหรอก เพราะว่ามันเป็นวิถีชีวิตของชาวบ้านอยู่แล้ว ที่ต้องอยู่กันไปตามระบบของเขา อันไหนดีก็เอาไว้ อันไหนไม่ดีก็ว่ามันไม่มี เพราะคนอยู่ตามวิถีชีวิตตามบ้าน ไร่เรื่องทำลายก็ไม่มี...เพราะเขาอยู่ผูกพัน เขาต้องดูแลโดย automatic เพราะเขาต้องอยู่ ต้นไม้ ลำคลอง ป่า บ้านสวน ก็ปล่อยให้มันอยู่ตามธรรมชาติ...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข5, 6 กันยายน 2546)

“เข้าใจว่าอนุรักษ์บ้านไทยเก่าๆไว้ให้คนมาดู...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรงไทยนะมันก็สอดคล้องดินนะ สอดคล้องกับชุมชนของเราดี แต่เขาก็ออกไปทางทรงไทย บ้านทรงไทย มีดัดแปลงอย่างอื่นบ้างเล็กน้อย มันก็ยังเป็นเอกลักษณ์อยู่ มีความเป็นไทยๆ...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

“ความเข้าใจในการท่องเที่ยว...เขาก็น่าจะเข้าใจ เพราะพูด แต่ถ้าไปถามอย่านี่พูดไม่ได้ ไม่ค่อยเป็น วิทยากรมีแต่ส่วนใหญ่ก็ไม่ค่อยเหนือเราเท่าไร เพราะเราทำมากับมือเรา” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

- **กิจกรรมการท่องเที่ยวและกฎข้อบังคับ**

กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนจะมีการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวไว้ในโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยกิจกรรมดังกล่าว เป็นการกำหนดและคิดโดยประธานชมรม จากสถานที่ที่น่าสนใจ โดยชาวบ้านมีส่วนร่วมบ้างในการแสดงความคิดเห็น เรื่องของกฎและข้อปฏิบัติ ก็เป็นสิ่งที่ชาวบ้านรู้จักกันโดยนัยเป็นบรรทัดฐานของทุกบ้านที่เข้าร่วม ซึ่งไม่ได้มีการประกาศอย่างเป็นทางการ แต่ไม่ได้เคร่งครัด ซึ่งชาวบ้านแต่ละหลังที่เข้าร่วมก็จะไม่ละเมิดในข้อปฏิบัตินี้ ถ้ามีการละเมิด การลงโทษจะไม่รุนแรง แต่จะเป็นที่รู้จักกันในหมู่บ้าน

“กิจกรรมท่องเที่ยวกำหนดกันคิด ก็คือประชุมร่วมกัน กำหนดเสนอว่าอย่างนั้นดีไหม อย่างนี้ดีไหม”(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

“ห้ามรับแขกภายนอก เค้าไม่ได้ห้าม แต่เราจะไม่รับกันเลย ถ้าหากว่าไม่ได้ส่งมา เราจะไม่รับ อย่างเช่น บางคนมาขอเข้าโดยไม่ได้เข้าโครงการ เราก็ไม่รับ ต้องผ่านจากโครงการ...บ้านเราไม่เคย แต่บ้านอื่นไม่รู้ละ เราไม่สามารถไปรู้เค้าได้ว่าเค้าเคยทำหรือเปล่า...มีอยู่บ้านหนึ่งรู้สึกเขาออกไปแล้ว ฟังจากกระแส เสียงคนข้างนอกบอกว่าเขารับแขกเอง แต่เจ้าของบ้านบอกเป็นญาติ ก็คงเข้าใจผิด เลยออกมาทำเอง แต่ไม่มีแขก”(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

“ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมในการออกกฎ ห้ามรับแขกซ้อน รู้กันเอง...”
(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“ไม่มีการออกกฎข้อบังคับ แต่ถ้าไม่ต้อนรับแขก ทำการลงโทษ ไม่ส่งแขกไป บ้านก็จะแยกตัวออกไปเอง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช1, 4 มิถุนายน 2546)

จากที่การท่องเที่ยวมีการริเริ่มและขั้นตอนของการให้ความรู้เพื่อดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวแล้ว สิ่งที่เป็นองค์ประกอบในการจัดการท่องเที่ยวก็คือ ทรัพยากรในการจัดการและทุนในการดำเนินการ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นรูปธรรม เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคซึ่งในที่นี้ก็คือนักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจ

4.2.2 กระบวนการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรและการลงทุน

- การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางซึ่งมีรูปแบบของการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศที่มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมดั้งเดิม ทรัพยากรที่นำมาใช้ในการจัดการจึงเป็นต้นทุนทางสังคมที่อยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ บ้านทรงไทย เรือ ลำคลอง วิถีชีวิต สภาพธรรมชาติระบบนิเวศ เช่น หิ่งห้อย ต้นมะพร้าว น้ำตาลมะพร้าว และสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นวัด อุทยาน ร.2 เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่แล้วในท้องถิ่น การลงทุนจึงเป็นการลงทุนของชาวบ้านเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือคงสภาพเดิม

“ที่นี่เราใช้ทุนทางสังคมที่มันมีอยู่ วัดวาอาราม บ้านพัก เรือ แม่น้ำลำคลอง ธรรมชาติ นี่คือทุนทางสังคมที่เรามีอยู่ เราเก็บพวกนี้มาทำ” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

“...มันก็ต้องร่วมไปด้วยมันก็ครอบคลุมทั้งรักษา ถ้ารักษาไม่พัฒนามันก็แย่ ไทรมนะ เข้าโครงการตรงนี้แล้วเราต้องทำให้เขาดีขึ้น อย่างศาลาเมื่อก่อนไม่มี ทำเพิ่ม เราอยากมี เขาทรงไทยลายเดิม อนุรักษ์บ้านทรงไทยไว้ ทาน้ำมัน ดูแลปลวก บ้านหลังนี้ ร้อยกว่าปี” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

บ้านแต่ละหลังที่เข้าร่วมโครงการ มีการพัฒนาปรับปรุงโดยส่วนใหญ่จะมีการสร้างห้องน้ำเพิ่มเติม หรือทำห้องน้ำใหม่ให้สะดวกสบายยิ่งขึ้น การปรับปรุงตัวบ้านด้วยการทาสี ทาน้ำมัน แม้กระทั่งการซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยว เช่น ที่นอน หมอน มุ้ง เครื่องดื่มพวกกาแฟ เป็นต้น โดยการลงทุนในการพัฒนาสิ่งต่างๆเหล่านี้ เงินที่นำมาลงทุนจะเป็นเงินส่วนตัวของแต่ละบ้าน เช่นเงินที่ได้จากผลผลิตทางเกษตร จากลูกหลาน หรือเงินเก็บส่วนตัว โดยเงินลงทุนในการพัฒนาและจัดซื้อต่างๆ จะมีตั้งแต่ลงทุนในหลักร้อยจนกระทั่งหลักหมื่น ซึ่งรูปแบบของการพัฒนาในแต่ละบ้านก็จึงแตกต่างกันไปตามแต่ศักยภาพของเงินลงทุนแต่ละบ้านและความต้องการของเจ้าของบ้าน โดยบางบ้านประธานชมรมอาจจะเป็นผู้ให้คำแนะนำในการปรับปรุงบ้าง แต่ส่วนใหญ่ก็จะทำกันเอง

“หลังจากที่เข้าร่วมแล้วก็ต้องพัฒนาบ้านทำความสะอาดให้เรียบร้อย ตัวบ้านคงเดิม ก็มีว่าทำห้องน้ำเพิ่ม อย่างบ้านนี้ 2 ห้องแล้ว เพิ่มจากเดิมที่แรกมีห้องเดียวเพิ่มมาข้างนอก เพื่อให้ความสะดวกห้องน้ำต้องมาที่หนึ่ง ทำกันเอง ...ไม่ได้ลงทุนอะไร เก้าๆส่วนใหญ่ จะมีก็ห้องน้ำอย่างเดียว ที่นอนซื้อ

เพิ่ม ลงทุนไปไม่กี่หมื่น ถ้าเราทำก็เป็นของเราไม่เห็นเป็นไรเลย อย่างกำนัน จะแนะนำเรื่องทีนอน อย่างนั้นนะ อย่างนี้ละ เงินลงทุนเป็นเงินส่วนตัว” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

“ปรับปรุงหลายอย่าง ห้องน้ำห้องท่า ลงทุนไป 30,000กว่าบาท แต่ผมก็เฉยๆนะไม่ได้คิดว่าเราจะเอากลับคืนนะ คิดว่าเราทำก็เพื่อผลประโยชน์ของเรา คนที่มาอาศัยก็คิดว่าให้เขาได้รับความสุขจากเรา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช2, 18 ธันวาคม 2546)

“...ส่วนมากก็จะเพิ่มห้องน้ำ เพราะเรากลัวนักท่องเที่ยวมา ห้องน้ำจะไม่พอ...ทำห้องน้ำ 2 ห้องค่าจ้างค่าแรงอะไรก็ 20,000 บาท” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ณ2, 6 กันยายน 2546)

“เราลงทุนกันเอง 400-500 ชื่อทีนอน เลี้ยงกาแฟบริการแขก เงินทุนก็เป็นเงินส่วนตัวที่มาจากการทำสวนมะพร้าว” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ณ3, 22 กรกฎาคม 2546)

นอกจากในเรื่องของที่พักอาศัยแล้วการจัดการในเรื่องสิ่งแวดล้อมและปัญหาเรื่องขยะในพื้นที่ย่อมเป็นสิ่งจำเป็น การจัดการในเรื่องสิ่งแวดล้อม ก็จะมีการพัฒนาในเรื่องของแม่น้ำลำคลอง มีการขุดลอกคูคลองในโอกาสวันสำคัญ การตัดแต่งต้นไม้บริเวณบ้านของตนเอง และการวิธีการกำจัดขยะโดยแต่ละบ้านซึ่งส่วนใหญ่อยู่ริมน้ำก็จะใช้วิธีการเผาขยะในบริเวณบ้านของตนเอง แต่บ้านที่อยู่ใกล้กับถนน ทางอบต. ก็จะมีการนำถังขยะมาตั้ง โดยเสียค่าเก็บขยะเดือนละ 30 บาท แต่ปัญหาขยะก็ยังเป็นปัญหาที่ชาวบ้านยังไม่ค่อยให้ความสนใจ ยังมีบางบ้านที่มีการทิ้งขยะลงในแม่น้ำ ซึ่งทางราชการก็มีโครงการที่เป็นประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว แต่ก็ยังไม่เป็นผลสำหรับชาวบ้าน ถึงแม้ว่าในการประชุม ประธานชมรมจะมีการพูดรณรงค์ในเรื่องของการกำจัดขยะก็ตาม

“ใช้วิธีเผาขยะ มีบ่อกำจัดขยะ ทำเอง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ณ10, 20 มิถุนายน 2546)

“...มีการดักสวะ ดักขยะ อบต. ขุดลอกคูคลอง ปีที่แล้ว 4-5 ครั้ง ปีนี้ยังไม่ทำ ที่บ้านขยะจะเผาเอง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ณ4, 14 สิงหาคม 2546)

“สภาพลำคลอง สะอาด เพราะว่าเขาพูดว่าจะมีแขกมานะ ตัวเองก็จะพัฒนาไม่ทิ้งของ ไม่ตัดต้นไม้ตามลำคลอง ที่บ้านจะกำจัดขยะโดยการฝัง ตอนนี้มี อบต.หน้าบ้านพี่จะมีถึงขยะมาตั้ง เสียรายเดือน 30บาทต่อบ้าน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

“...อย่างเช่นวันเฉลิมพระชาในหลวง มีการนำลูกบ้านมาพัฒนาลำคลอง ปลูกต้นไม้ เก็บขยะก็มีนะ แต่บางครั้งก็ยังไม่ได้กว้างขวาง แถวบ้านที่ห่างออกไปที่เราพอรู้ว่าเขาไม่มีผลประโยชน์ตรงนี้ เขาก็จะไม่พอใจ ทั้งบางที่เราห้ามเขาไม่ได้ นอกเขตบ้านเรามันก็ลอยมา ถ้าเป็นเขตบ้านเราในโครงการก็จะดูดี จะรู้จัก ที่บ้านมีถึงขยะ อบต. ที่เสีย 30 บาท” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

“ก้านั้นจะชักชวนลูกบ้าน วันเฉลิมฯจะเก็บขยะกันเอง ทำทุกปีทำกันเอง แต่อาหารก้านั้นจะเลี้ยง...อบต.จะนำเอาถึงขยะไปแจกให้ ตั้งไว้ที่โรงเรียนและที่วัด แต่คนก็ไม่ใช้ ไกลปืนเที่ยง เอาถึงขยะไปแถมพร้าวด คนไม่เหมือนกัน ต่างจิตต่างใจ เป็นคนแก่ที่คือ บ้านป่าไม่ได้ใช้ถึงขยะ เมาหลังบ้านในสวน ...บางคนไม่ช่วยอนุรักษ์ ทั้งขยะลงคลอง คนที่ทิ้งก็ไม่รู้เป็นใคร มันลอยมา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ7, 22 กรกฎาคม 2546)

“...ได้รางวัลจากบ่อกำจัดคราบไขมันในครัวเรือนมา ก็มาทำแจกๆเขาไป แต่ว่าทำต่อไม่ทำต่อ เราก็มาติดตามประเมินผลว่ามันจะได้ผลแค่ไหน มันก็ได้บางส่วน เพราะว่าคนไทยส่วนใหญ่ เขาสะดวก บอกว่าเอาถึงไปให้แล้วนะ คุณก็คิดซิงค์ทำท่อขึ้นไปบนครัว แล้วเทน้ำลงมา ล้างที่ข้างล้าง ไม่ใช่อย่างนั้น เพราะที่นี้มันติดนิสัย ล้างคลอง แล้วพอน้ำบาดาลมา มันก็เฉยๆไม่ทำ จะต้องไปทำให้...เมื่อก่อนเราสร้างเรือเก็บขยะ ว่าถ้าทำการท่องเที่ยวด้วย มีเรือเก็บขยะด้วย 1 พนักงาน ในคูคลองนี้วิ่งไปที่ไหนก็เก็บไป ที่มีชายเฟือง มีหม้อต้มมั่งก็ทำไป แต่มันเปลี่ยนการปกครองแล้ว มันเข้าคนละซีกรัฐบาลแล้ว รัฐบาลยังไม่ทำ มันจะให้คนอื่นทำมันจะได้ยังไง ที่จริงคิดอย่างนี้ ...แต่เราทำเฉพาะวันนักขัตฤกษ์ 12 สิงหาคม ปีใหม่ 5 ธันวาคม เนี่ยเราก็จะไปของเราดัดริมคลองมั่ง ได้แค่นั้นก็เอาแค่นั้น” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

- การลงทุนในการท่องเที่ยว

ในส่วนของบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวก็ได้มีการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจากอดีตมาก ซึ่งในอดีตมีเพียงโรงเกษตรเพียงโรงเดียว แต่ปัจจุบันมีสร้างพื้นที่เป็นสัดส่วน ทำเรือนสวนเกษตร โดยประธานชมรมบอกว่าเป็นเงินลงทุนส่วนตัว แต่ชาวบ้านเข้าใจว่าทางราชการให้เงินลงทุนในส่วนนี้แต่ไม่ได้ให้กับชาวบ้านแต่ละบ้าน

“สมมุติว่าคนมันเริ่มมาประมาณ 7 เดือน ถึงจะมา เริ่มซักปึกว่าๆคนมาเรื่อยๆ มันก็เข้าทำนะ คิดว่าได้ตั้งค้แหละ แต่เราแย้มมาตั้งแต่ต้นเลยนะ ผม 2 ปีนี้แย้มเลยสัมในสวนมันตัดไม้ทันเอาตั้งค้จ่ายทำไ้ไ้โน่นไ้ไ้นี้ ทำมันเรื่อยไปจนกว่าจะเป็นอย่างนี้ เมื่อก่อนมันมีไ้โรงเกษตรแค่นี้โรงเดียว ค่อยๆต่อทีละนิดๆก็ไ้ก็่สต่างค้นะ แล้วห้องน้ำทำมันต้องทำเองหมด เราก็ไ้ไ้เอาเงินที่เขามาทำ ...เราจะต้องสร้างโน่น ทำไฟอะไร เราทำเองหมด พอเราทำลงไปถามว่ามันเป็นของเราหรือเปล่า ถ้าคิดก็ของกำนัน แต่ว่าทำงานใครต้องรู้ด้วย ชาวบ้านอีกหลายๆคนมันถือว่าเป็นร่วมกัน แต่เราทำคนเดียว ห้องน้ำห้องทำมันตั้ง 80 70 ห้องอยู่แล้วมั้ง แล้วการท่องเที่ยวอื่น ฉันไม่มีที่จอดรถเลย ฉันไม่มีห้องน้ำเลย การท่องเที่ยวน่าจะสนับสนุน ฉันไม่มีบ้านเลย น่าจะปลูกบ้านพักให้ ที่นี่เราไม่รอ ถ้าเขาจะให้คือให้มา มันจะไปไ้เงินอะไรง่าย เราจะหวังพึ่งแต่รัฐบาล แต่ตัวเราไม่ทำอะไรเลย ไ้ไ้ถูกนะ...ขอให้ทำเองก่อน อย่าไปรอว่าฉันทำต้องใช้งบ”

“...ศูนย์นี้จะทำสวนสมุนไพรอยู่ในตัวด้วย ทำเรื่องสัมไ้ การข้การอะไร กิ่งตอนกิ่งออกมา วิธีการปลูกนี้ทำเองทั้งหมด เพราะตอนนี้ขอศูนย์จากการท่องเที่ยวแล้ว ถ้ามันไ้งบปีนี้น้มันก็จะเร็ว งบจากการท่องเที่ยวและก็ฟ้ากระทรวง” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

“...จากที่อื่นก็จะมาลงให้ที่กำนัน อย่างเกษตรเขามาปลูกต้นไม้ให้ อย่าง ททท. เขาช่วยเหลืออยู่ที่ศูนย์ท่องเที่ยวที่ทำใหม่ ที่จอดรถเขาลงทุนให้ทางจังหวัดแต่ผมไม่ค้ยรู้” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

“ทางศูนย์ใหญ่ไ้เงินสนับสนุน เกษตร แต่คงจะไม่มาลงตรงหมู่บ้าน ตอนก่อนกับตอนนี้ต่างกัน แต่ตอนนี้ข้บขยายอะไรดีมาก แต่ละบ้านต้องเอาเงินของตนเองไม่ม้อะไรมาสนับสนุน”(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

“...ได้ข่าวว่าจะทำสวนเกษตร สวนอะไรให้ที่บ้านกำนัน ก็ยังไม่เห็นนะ...รู้สึกว่าเป็นงบนยังไม่ค่อยยื่นมือมาช่วยนะ เป็นงบนหมายถึงหน่วยงานราชการ คนที่มีส่วนรับผิดชอบเกี่ยวกับคณะกรรมการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยหรือว่าการท่องเที่ยวประจำจังหวัด ก็ไม่ได้ลงมาตรงนี้”
(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

เมื่อมีการจัดการทรัพยากรและการลงทุนแล้ว ต่อไปจึงเป็นเรื่องของการส่งเสริมการตลาด ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญในการทำให้การท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ เป็นที่รู้จักและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชม เกิดผลตอบแทนทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนได้เป็นอย่างดี

4.2.3 กระบวนการเรียนรู้การส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว

- การส่งเสริมการตลาด

เรื่องของการส่งเสริมการตลาดนั้น การประชาสัมพันธ์คนรู้จักและตัดสินใจมาท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยว หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพวงจึงมีวิธีการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวโดยการนำวัฒนธรรมประเพณีที่มีความน่าสนใจ และหาจุดได้ยากในวิถีชีวิตในปัจจุบัน เช่น วิถีชีวิตริมน้ำ บ้านทรงไทย ความเป็นอยู่ของคนริมน้ำ การสัญจรทางเรือ วัฒนธรรมการตักบาตรพระบิณฑบาตทางเรือ การทำน้ำตาลมะพร้าวจากเต้าน้ำตาลทวีสักดิ์ที่ยังมีการผลิต น้ำตาลมะพร้าวดั้งเดิม มาเปิดให้นักท่องเที่ยวชื่นชมและให้เลือกซื้อเป็นของฝากได้ ซึ่งช่วยสร้าง รายได้ให้ชาวบ้านอีกทางหนึ่ง และเป็นการส่งเสริมให้เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดได้ ยิ่งไปกว่านั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่โดดเด่น สร้างชื่อให้กับหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพวง ก็คือการชมหิ่งห้อยในยามค่ำคืน เพราะในปัจจุบันเป็นสิ่งที่หาจุดได้ยาก และหิ่งห้อยนี้จะมีให้เห็นบริเวณสภาพของน้ำกร่อยที่มีความมืด ซึ่งสภาพพื้นที่ตรงนี้เป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวของหมู่บ้านเป็นอย่างมาก ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นส่วนสำคัญที่ประธานชมรมนำมาเป็นกิจกรรมในการท่องเที่ยว

“กิจกรรมการท่องเที่ยว กำนันท่านเป็นคนคิดเอง...หลังจากททท.มา นักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทไวไลท์โชว์ชื่อเสียงไปเอง คนรู้จักมากขึ้น”
(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ10, 20 มิถุนายน 2546)

“กิจกรรมท่องเที่ยวกำนันคิด ก็คือประชุมร่วมกัน เส้นทางท่องเที่ยวกำนันกำหนด เขาก็จะมีว่าตรงไหนที่ควรศึกษา...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

- การประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ ก็เป็นส่วนสำคัญ โดยผู้ที่ทำการประชาสัมพันธ์หลัก จะอยู่ที่ประธานชมรม โดยจะมีการจัดทำป้ายติดตามเส้นทางเพื่อมายังหมู่บ้าน และการทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ และสิ่งที่ทำให้คนรู้จักหมู่บ้านมากที่สุดก็คือสื่อ มีสื่อที่เข้ามาถ่ายทำในรูปของสารคดี หรือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ซึ่งในครั้งแรกทางจังหวัดได้นำรายการโทรทัศน์มาถ่ายทำจากช่อง 9 อสมท. หลังจากนั้นก็มีรายการต่างๆมาถ่ายทำเพื่อไปเผยแพร่เป็นจำนวนมากทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น สถานีโทรทัศน์ NHK จากประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น ภายใต้อิทธิพลของการท่องเที่ยวแล้ว ทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงได้เข้ามาตั้งหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางไปอยู่ในความรับผิดชอบ จึงช่วยให้เกิดการประชาสัมพันธ์ที่มากขึ้น ทางสื่อที่ทันสมัย เช่น INTERNET คู่มือการท่องเที่ยวของ ททท. ในสายการบิน เป็นต้น โดยที่ประธานชมรมจะเป็นผู้ประสานงานหลักติดต่อกับการท่องเที่ยว และที่สำคัญคือนักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวก็มีการบอกต่อที่เรียกว่า “ปากต่อปาก” ประกอบกับรูปแบบการท่องเที่ยวเข้ากับกระแสการท่องเที่ยวที่รัฐบาลส่งเสริม ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นมา ในช่วงปี 2545 แต่เมื่อมีเหตุการณ์ที่กระทบการท่องเที่ยว เมื่อเกิดโรคระบาด เช่น โรคซาร์ส หมู่บ้านนี้ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงอย่างมาก ในส่วนของชาวบ้านก็จะใช้วิธีการ ชักชวนหรือบอกต่อกับคนที่รู้จักให้มาเที่ยวที่หมู่บ้าน

“แขกที่มารู้จักจาก เว็บไซต์ สารคดี รายการท่องเที่ยว ปากต่อปาก”

(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

การนำเที่ยวของหมู่บ้าน ถ้าเป็นการชมวิถีชีวิตริมน้ำบริเวณรอบในจะไม่มีผู้นำเที่ยวหรือไกด์ แต่นักท่องเที่ยวก็สามารถซักถามจากคนขับเรือได้ ส่วนในการล่องเรือออกแม่น้ำชมวัดและสถานที่สำคัญรอบนอก จะมีเรือใหญ่โดยจะมีไกด์ลำนละ 1 คน ซึ่งในปัจจุบันคนที่ทำหน้าที่เป็นไกด์ท้องถิ่นจะมีอยู่ 3 คน ซึ่งจะมีความรู้ในสถานที่ที่จะพาไปเที่ยวชม และอธิบายถึงสิ่งต่างๆได้ นอกจากนี้ผู้ที่ทำหน้าที่นำเที่ยวก็จะได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวมาบ้าง

“พวกแผ่นพับ โบชัวร์ ป้ายโฆษณา กำนันทำเอง เอาชาวบ้านไปช่วยติด ทางจังหวัดก็ลงโฆษณาให้เราด้วย...กิจกรรมท่องเที่ยวมีการประชุมกันก่อนโดยกำนันคิดเอง แต่ประชุมให้ทราบ เอาแหล่งที่น่าสนใจ เช่นคูการเคียวตาล ค่ายบางกุ้งสมัยพม่า วัดภูมรินทร์ อุทยาน ร.2 แลวิถีชีวิต...ททท.เข้ามาช่วยตอนที่เรารวมกันแล้ว หน่วย ททท. แม่กลองเข้ามาช่วย” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ7, 22 กรกฎาคม 2546)

“ที่โดดเด่นก็มีหิ้งห้อย เมื่อก่อนแถวบ้านมีหิ้งห้อย แต่เดี๋ยวนี้ต้นลำพู ตายหมด พวกสื่อ เช่นทีวีรู้แล้วก็มาถ่ายทำ ตอนแรกกำหนดไปจ้างพวกสื่อ แต่หลังๆสื่อก็เข้ามาเอง...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ5, 22 กรกฎาคม 2546)

“...คนเรือพาไป แล้วอธิบายให้ฟัง จะมีไกด์ให้เสร็จ อย่างชมหิ้งห้อย คนเรือต้องรู้ประวัติของหิ้งห้อยนะ จะได้ตอบถูก มีไกด์พวกไกด์ที่บ้านกำหนด ถ้าไปเรือใหญ่ เช่น อุทยาน ร.2 ไปไกลมีไกด์ล่ำละ 1 คน พวกไกด์ก็อบรมที่ หมู่บ้านกำหนด ...แซกรู้จักจากทางโทรศัพท์คนบ้าง INTERNET ประชาสัมพันธ์ จะมีโบชัวร์ ตามป้ายตามทางจะมีตลอด กำหนดทำป้ายใหญ่นั้นหลายตังค์ ที่ บ้านไม่เคยพามาเอง โดยมากใช้ปากต่อปาก บางทีมาเที่ยวแล้วบอกจะชวน เพื่อนมาเที่ยวอีก หลังจากออกสื่อมีแขกมาเยอะปีที่แล้ว 45 แขกเยอะแต่ปีนี้ บางไปอย่างว่ามันมีหลายแห่ง ช่วงที่แขกมาเยอะ เทศกาล ปิดเทอม แต่ปิด เทอมเงียบเลย...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข3, 14 สิงหาคม 2546)

ในช่วงระยะหลังมีการท่องเที่ยวในรูปแบบเดียวกับหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพงพางเกิดขึ้นในจังหวัดสมุทรสงครามมากขึ้น เช่นใกล้กับหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพงพางก็จะมีบ้านเรือริมคลอง บ้านท้ายหาด เป็นต้น ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจากเดิม กระจายไปที่อื่นๆบ้าง

“กำหนดก็พูดว่าจะทำอย่างไรให้แขกมาแล้วไม่เซ็ด...วันนั้นคุยกันกำหนด ก็เปรยว่าต้องปรับกลยุทธ์ใหม่เพื่อดึงดูดให้คนมาเที่ยว” (สัมภาษณ์, ชาว บ้าน ญ5, 22 มิถุนายน 2546)

“...แขกที่มาพักเฉลี่ย 3,000 มาช่วงหลังไม่มี เดือนนี้ก็ไม่มี เพราะแขก ไม่มา มันกระทบจากผลชาร์ส และตอนนี้ก็เปิดกันมากแล้ว มีร้านอาหารเรือ ริมคลองเอาแขกไปเยอะ” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

“...จะปรับให้มันใหญ่โต มันต้องดูแขก ถ้าระยะนี้แค่นี้ก็พอ ที่ขยาย ออกไป แต่ถ้าว่าใครที่จะขยายอยากให้เราเข้ามาเอง โดยความสมัครใจ ถ้า เราไปชวนเขามากๆเรื่อยๆ แต่ก็บอกใครจะเข้าโครงการก็ได้เราประกาศอยู่ แล้ว แต่ถ้ามันมากเกินไป คนที่ทำโครงการแล้วเข้าโครงการมันเบื่อบางบ้าน เราความจำเป็นสมมุติว่านักท่องเที่ยว 20 คน ส่งไปที่บ้านนี้ 5 คน ส่งไปบ้าน นี้ 5 แล้วแต่จะจัดกลุ่มนะ แล้วอีกที่บ้านละสมมุติจะได้ 5 บ้าน อีกตั้ง 10 กว่าบ้าน 20 บ้านเราจะทำอย่างไร นานๆบางที่เขาไม่ได้ตั้งค์เลย...เดี๋ยวนี้เขา

ก็บ่นมันเยอะนะ ทำกันเยอะ คนมันน่าจะคนละสาย คนมาเที่ยวนะ ถ้าเขา
 จ้องมาที่ ปลายโพงพาง เขาก็มา ไม่ไปไหนหรอกแต่ว่าคนที่มาขอเลือก
 ดูก่อน เขาก็เลือกตามความพอใจ ถ้าบอกที่นี่ไม่มีห้องแอร์เลย เราก็บอกไม่มี
 คุณไปทำยาดใหม่เรามีห้องแอร์ หรือบ้านทิพย์สวนทอง เรามีห้องแอร์ นั่น
 คือเขาทำของเขาเป็นธุรกิจ แต่เราคือวิถีชีวิตอย่างนี้ เราก็ทำของเราอย่างนี้
 แล้วกัน ...การ ประชาสัมพันธ์ มันอยู่ในตัวเราเอง ...แต่ประชาสัมพันธ์ทาง
 จังหวัดไม่ดี ...อย่างททท.มาช่วยเราทางสื่อต่างๆเข้ามาถ่ายทำนักท่องเที่ยว
 เข้ามา...เพื่ออนุทินก็หาบอกต่อกันไป...นักท่องเที่ยวรู้จักสื่อ ทิวมั่ง หนังสือ
 พิมพ์บ้าง ปากต่อปาก ชาวต่างชาติรู้สึกจะททท. ถ้าพวกญี่ปุ่นมันเคยมี NHK
 แล้วตอนนี้การบินไทย ถ้าขึ้นเครื่องบินจะเห็นเลยปลายโพงพางอยู่ไหน คือ
 เขามาแล้วเขาก็ไป โปรโมต มันมีของททท.ก็ลง ก็นี่จะเข้าไป กอง
 อนุรักษ์ กองสื่อโทรทัศน์...เขาทำประชาสัมพันธ์” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7
 กันยายน 2546)

เมื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมเป็นที่ได้รับความนิยมนั้น จึงมีการเกิดขึ้นของแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบนี้เป็นจำนวนมาก ดังนั้นกลยุทธ์ทางการตลาด การแข่งขันจึงเป็นสิ่งสำคัญ ในการดึงดูดให้จำนวนนักท่องเที่ยวไม่ลดลงจากเดิม การพัฒนาจึงเข้ามามีบทบาทต่อการปรับกลยุทธ์ทางการตลาด โดยผู้นำของชุมชนมีความคิดที่จะพัฒนาในเรื่องของการศึกษา เนื่องจากเห็นว่าในปัจจุบันมีชาวต่างชาติมีความสนใจเข้ามาเพิ่มขึ้น การสื่อสารจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ชาวต่างชาติเข้าใจกิจกรรมต่างๆได้มากขึ้น

“กำลังจะพูดเอง กำลังจะไปเรียน มันมีอาจารย์อยู่ที่หนึ่ง จะมาสอนให้ สัก 2- 3อาทิตย์ ถ้าพูดถึงเรื่องการท่องเที่ยวเขาจะมี Script ของเขาอยู่แล้ว เรียนง่ายๆ ไม่ต้องมาก ที่เราไปเรียนนี่เรียนมาก ฉะนั้นมันมีที่สอนการท่องเที่ยวอยู่แถวบางแค ซอยข้างๆสำนักพุทธโสธรค์ เดี่ยวชวนพวกๆเขาไปบ้าง บางที่เขาทำงานอยู่ก็ฝึกสักหน่อย ให้พอรู้ ไม่ต้องมาก เพราะว่าการท่องเที่ยวจะสื่อสารอยู่ในกรอบ ไม่ต้องไปไกลมาก ไม่ก็คำ ในเรื่องของเราเอาเฉพาะในเรื่องของเรา” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

การจัดการท่องเที่ยวสิ่งที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยวคือการบริการและความสะอาดสบายที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ และสิ่งจำเป็นพื้นฐานต่อการจัดการท่องเที่ยว ถือเป็นส่วนสำคัญ เพราะจะสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวและทำให้กลับมาเที่ยวอีกครั้ง

4.2.4 กระบวนการเรียนรู้การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการ ท้องถิ่น

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการจัดการท้องถิ่น เช่น ไฟฟ้า ของหมู่บ้านมีพร้อมอยู่แล้ว ส่วนแหล่งน้ำ คนที่อยู่บ้านริมคลองก็ยังคงใช้น้ำในคลองชักล้างอยู่ แต่ภายหลังที่มีประปาอบต. คือประปาบาดาลเข้ามาตามหมู่บ้านมากขึ้น ส่วนประปาของรัฐยังเข้าไปไม่ถึงทุกครัวเรือนจากการสังเกตของผู้วิจัยที่ไปสัมภาษณ์ตามบ้าน พบว่าบ้านส่วนใหญ่บางบ้านก็จะมีเครื่องใช้ที่ทันสมัย เช่นเครื่องซักผ้าที่เกือบทุกบ้านจะมี เต่าไมโครเวฟ บางบ้านก็ติดเครื่องปรับอากาศ ขึ้นอยู่กับกำลังทรัพย์แต่ละบ้าน ส่วนถนนยังเข้าไปไม่ถึงทุกบ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังนิยมใช้การสัญจรทางเรืออยู่ แต่ชาวบ้านก็มองว่า ความเจริญเข้ามาค่าใช้จ่ายก็เพิ่มขึ้นด้วย

“ ไฟฟ้า ถนน มีมานานแล้ว ประปาใหม่ยังไม่เข้ากำลังทำเรื่อง ใช้ประปาบาดาล เป็นประปาของตำบล ตอนนี้ชาวบ้านใช้ประปาบาดาล ถ้าไม่ใช้เดี่ยวเครื่องซักผ้าเจ๋ง โทรศัพท์มีมานานก่อนที่จะมีท้องถิ่น ตอนแรกไม่มีทุกบ้าน ตอนนี้มีทุกบ้าน...สบายขึ้น ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นแต่ก็ต้องใช้” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ7, 22 กรกฎาคม 2546)

“เจริญแค่ไหน ก็จนแค่นั้น...เราเห็นใจกำนันเพราะจ่ายค่าโทรศัพท์ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าน้ำมัน...จ่ายรอบวง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ5, 22 กรกฎาคม 2546)

“สาธารณูปโภค มีอยู่แล้ว ตอนนี้ที่บ้านมีประปาหมู่บ้านกับประปาหลวงเพิ่งมา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

“โทรศัพท์เพิ่งมา 2 ปี เข้าโครงการมีโทรศัพท์ บ้านผมมีประปาจังหวัด ประปาตำบล มันมาแค่บ้านตรงข้าม แล้วเราก็ต่อเข้ามา กำลังจะมาแล้ว ผู้ว่าการของประปา เขามาเที่ยวบ้านกำนัน เขาว่าประปาไม่มีหรือ เดี่ยวจะเอามาให้ จะเข้าปีนี้ เครื่องทันสมัยมี ของลูกสาวซื้อ ค่าน้ำค่าไฟเพิ่มบ้างนิดหน่อย ไม่มากไม่ก็ร้อย มีตู้เย็นไว้ให้แขกต่างหาก พัดลม บ้านเรามันติดไฟไม่ได้ ติดแอร์เรื่องใหญ่ เพราะว่ามันต้องแก้ผ้า” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข3, 14 สิงหาคม 2546)

- การบริการการท่องเที่ยว

บริการที่ให้กับนักท่องเที่ยว โดยจะมีเรือมารับ-ส่งนักท่องเที่ยว ซึ่งแต่เดิมในระยะแรกนั้นใช้วิธีการให้เจ้าของบ้านพายเรือมารับ แต่ระยะหลังที่มีแขกเพิ่มมากขึ้นและชาวบ้านส่วนใหญ่ก็มีอายุมาก จึงใช้วิธีให้คนที่มีเรือเอาเรือมารวมรับนักท่องเที่ยวแทน ปกติคนเรือก็จะมีอาชีพทำสวน ขึ้นตาล หรือขับเรือรับจ้าง ช่วยให้คนมีรายได้เสริมจากอยู่ว่างๆโดยใช้การติดต่อทางโทรศัพท์

“...แต่ว่าเมื่อก่อนเขาพายเรือมารับ นี่พอทำไปมารับ คนเฒ่าคนแก่แค่นี้มันก็ใกล้ ทีนี้ถ้าถ้าไปรับไปส่ง 3-4 เทียวแถมเอาแรงที่ไหนมา มันก็เอาอย่างนี้ดีกว่าให้กำนันจัดคนเอาเรือมารับ-ส่ง...” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

“...กลางวันก็ขึ้นตาล ดายหญ้า ทำอาชีพอย่างพื้หนุ่ย เมื่อก่อนขึ้นตาลตอนหลังมาขับเรือ อัตราเสี่ยงก็น้อยลง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช5, 6 กันยายน 2546)

นอกจากบ้านทรงไทยที่มีไว้ต้อนรับแขกแล้ว ยังมีบ้านพักที่เป็นรูปแบบบ้านสมัยใหม่ไว้รองรับนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยชินกับบ้านทรงไทยโบราณ หรือนักท่องเที่ยวที่มาจากกลุ่มมาเป็นครอบครัวก็ต้องการนอนห้องแอร์ ก็จะส่งไปบ้านที่มีห้องแอร์บริการเช่นบางจะได้เพิ่มค่าแอร์ด้วย แม้ในความเป็นจริงการที่ให้บ้านที่ไม่เป็นทรงไทยเข้าร่วมจะผิดจากวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวของหมู่บ้านก็ตาม

“บ้านป่าได้เพิ่มค่าแอร์ 20 บาทต่อคน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ณ9, 7 กันยายน 2546)

“คือจริงแล้วในstep ที่เค้าupไว้แล้วคือต้องการขายท่องเที่ยวคืออนุรักษ์บ้านทรงไทย ตรงนั้นคือ project แต่ของพี คือกำนันเค้าบอก เอ้อเด็กบ้านก็ดูดิเนะ ถ้าว่าแขกเค้าไม่มีที่พัก หรือว่าเขาไม่ประสงค์ว่าจะต้องเป็นเรือนไทยอย่างนี้ ไม่เลือก OK ถ้าเขาไม่เลือกถ้าพีส่งมาผมดูแลให้ ถ้าเค้ารับได้ก็ OK...คือถ้ามาที่ผมจะมาเลือก ผมเคยให้เขาเลือก ของผมนี่ ที่ผมเคยรับแขกมานี่ ผมเคยให้เขาเลือก เรือเคยพามาเลือก พีดูก่อนไม่ใช่ทรงไทย พอเห็นบ้านบอกพีไม่ต้องดูเอาเลย บ้านอื่นนะมีประสบปัญหาว่าขึ้นไปแล้วลง คือพอเขาขึ้นไปแล้วบางครั้งอาจจะไม่มีแอร์ บางครั้งอาจจะคือเขาอยู่บ้านเองบ้านๆ เขาไม่ได้ทำไว้รับนักท่องเที่ยว มันเป็นบ้านที่เขาอยู่ๆแล้วเขาก็ปรับปรุง

เพื่อให้หนักท้องเที่ยวได้พัก พอแขกขึ้นมาบางคนเขาก็รับไม่ได้ ที่เขาต้องการ เป็นส่วนตัวเขาก็ถึง แต่ถ้าที่นี้พ็อยู่คนเดียว แต่ถ้าคุณกลัวก็เปลี่ยนได้ เพราะ ผมก็ถือว่าผมไปเที่ยว ผมก็อยากจะได้ที่ผมต้องการ เขาก็เห็นเขาเสียเงิน ไม่ได้เสียน้อยเสียมากเป็นปัญหา แต่เขาบอกฉันเสียไปแล้ว ฉันก็ต้องได้อย่างที่ ฉันต้องการ...ซึ่งบางคนถ้ามองตรงนี้ เป็นสิ่งจะทำให้คนประทับใจและถูกใจ เป็นเรื่องยาก” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช5, 6 กันยายน 2546)

“ถ้าเกิดชาวต่างชาติจะมาเราจะทำอย่างไร เขาก็คิดไว้ 2 รูปแบบว่า 1 ให้อยู่เป็นบ้านส่วนตัวโดยที่ทำงานทำคล้ายๆบ้านเรือนไทย อาจจะแปลงนิด หน่อย เตี้ยๆไม่ต้องสูงนัก แบบอาคารม วัด แล้วก็ให้ห้องเขาเป็นส่วนตัว จะติด แอร์ติดอะไรก็ทำไปเถอะ คือแยกประเภท คนกรุงเทพฯมาอน บางที่พ่อแม่ เคยอยู่ต่างจังหวัด นอนได้ อยากรู้อยู่แบบเดิมๆ ลูกมันนอนไม่ได้ ก็ต้องกลับ ไม่งั้นมันร้อง มีตุๆค่าๆก็ต้องกลับ เขาก็ยังนึกว่าถ้าเรามีรองรับอย่างนี้มันก็น่า จะได้ มันก็มาคิดว่ามันผิดวัตถุประสงค์ที่เราคิดไว้หรือเปล่า มันต้องนึกอย่าง นี้ด้วยนะ เอ๊ะถ้าเราทำมันก็ผิดวัตถุประสงค์ ถ้าคุณตั้งใจมา ถ้าคุณจะนอน คือนอนอย่างนี้ จริงๆบ้านนี้ไม่มี พอทำการท่องเที่ยวมันมีไว้ก่อนแล้ว ไม่ได้ คิดเลย ทำไว้ ไม่ได้้อยู่ ก็เลยให้แขกพัก” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

“เคยมีแขกเรื่องมากมีอยู่รายหนึ่งมาพัก แล้วไม่เอากลับไปนอนบ้าน กำนัน มันร้อน เขาบอกเขาหนีมา 16 ปี แล้ว หนีความจน แล้วก็เอาแขกผู้ หญิงอีก 2 คนไปบอกเขาว่าอย่าพักที่นี้เลยร้อน ก็เลยไปหมดเลย” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

การบริการด้านอาหารนักท่องเที่ยวได้รับบริการอาหารเช้าและเย็น ตรงบริเวณ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งอาหารก็จะเป็นอาหารพื้นบ้านโดยการปรุงของประธานชมรมซึ่งมี ลูกจ้างและคนเรือช่วยเป็นลูกมือ ในส่วนของการบริการจากเจ้าของบ้าน จะเตรียมที่นอนและกาง มุ้งเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยว ตอนเช้าทางเจ้าของบ้านจะเตรียมอาหารเช้าให้ใส่บาตรตามจำนวนแขกที่ มาพัก นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่เคยมาเที่ยวก็สามารถเลือกบ้านได้ แต่ละบ้านไม่จำกัดจำนวนนัก ท่องเที่ยวซึ่งทางประธานชมรมจะจัดส่งนักท่องเที่ยวไปตามแต่ละบ้านตามความเหมาะสม

“บางที่เขามาเป็นกลุ่มๆ เขาแยกไม่ได้ก็ให้อยู่รวมกัน ตอนกลางคืน เขาอาจจะดูหนึ่งห้องแล้วกลับมาทำกิจกรรม บางทีตี 3 ตี 4 อะไรอย่างนี้ ถ้ามี

กลุ่มนิสิตนักศึกษาเข้ามาทำกิจกรรม เราจะต้องส่งคนไปไกลบ้านเรา เพราะว่า เขาต้องใช้เสียงใช้อะไร รบกวนเขา” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน)

“จัดหาที่นอน ปูที่นอนให้ด้วย กางมุ้งให้ด้วย เพราะถ้าน้ำแห้ง แยกมา ตั้ง 5 ทุ่ม ต้องมากางมุ้งอีก น้ำไม่ค่อยสะดวก ต้องทำอย่างนั้นเพราะว่ากำนัน บอกให้ทำอย่างนั้น คนกางมุ้งไม่เป็น อาหารใส่บาตรต้องเตรียมให้เขา...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม, 2546)

ในการพัฒนาเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน เป็นสิ่งที่ทางหน่วยงานภาครัฐบาลและท้องถิ่นได้มีการพัฒนาให้ชาวบ้านอยู่แล้ว แต่สิ่งที่พัฒนาไม่ครอบคลุมคือเรื่องของถนนและน้ำประปา วิถีชีวิตชาวบ้านก็ต้องอาศัยธรรมชาติอยู่ ดังเช่นจากการสำรวจปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านปลายโพงพาง ได้แก่ เรื่อง ไฟฟ้า ประปา และโทรศัพท์เป็นต้น ยังไม่ทั่วถึงทุกบ้านเรือน ซึ่งโครงสร้างพื้นฐานก็เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพและส่งผลต่อการบริการความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวด้วย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ในบทที่2 แล้วทำการสังเคราะห์และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ พบว่าในการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางนี้มีลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นดังนี้

4.2.5 ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน

- การศึกษาดูงาน การศึกษาดูงานเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับชาวบ้านได้เห็นสิ่งใหม่ แลกเปลี่ยนความรู้จากสิ่งเดิมๆที่ให้เห็น ให้เกิดประสบการณ์ใหม่แก่ชาวบ้าน ซึ่งการศึกษาดูงานที่เกิดขึ้นในระยะแรกที่จะริเริ่มโครงการโดยจำกัดอยู่ที่ผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้ที่ริเริ่มเท่านั้น และภายหลังจากที่ได้มีการดำเนินการท่องเที่ยวแล้วก็มี การศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ทำการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน แต่การศึกษาดูงานก็จำกัดกลุ่มอยู่เพียงชาวบ้านที่เข้าร่วมการท่องเที่ยวในระยะแรกเท่านั้น

- การฝึกอบรม การสั่งสอน การถ่ายทอด กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นชัดเจนมากที่สุดในชุมชน เนื่องจากส่วนใหญ่การเรียนรู้ของชาวบ้านเกิดความเชื่อถือในผู้นำของชุมชน ซึ่งหมายถึงนายธวัชว่ามีความรู้ความสามารถในการพัฒนาจากบทบาทของกำนันในอดีต จึงทำให้ชาวบ้านเชื่อในคำแนะนำที่มีการถ่ายทอดจากผู้นำโดยผ่านการประชุมที่เกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการและไม่มีวาระที่แน่นอน ในหมู่บ้านที่จัดทำกรท่องเที่ยว โดยมี

ศูนย์กลางการประชุมอยู่ที่บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวภายในบริเวณบ้านของผู้นำหรือประธานชมรมนั่นเอง นอกจากนี้การที่ผู้นำได้มีโอกาสไปฝึกอบรมในเรื่องของการท่องเที่ยวจากที่อื่นๆอยู่เสมอ จึงมีการถ่ายทอดความรู้ใหม่ๆให้ชาวบ้านผ่านการประชุม ในเรื่องของการฝึกอบรมนั้น ชาวบ้านจะได้รับความรู้การฝึกอบรมจากหน่วยงานเช่น วิทยากรจากการท่องเที่ยวเขตภาคกลางจากจังหวัดกาญจนบุรี ที่มาให้ความรู้และแนะนำวิธีปฏิบัติในการบริการนักท่องเที่ยว จากสาธารณสุขในเรื่องของความสะอาด จากเจ้าหน้าที่เกษตรเกี่ยวกับการจำหน่ายสินค้าจากการเกษตร เป็นต้น และไกด์ท้องถิ่นที่ได้รับการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวด้วย

- **การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในชุมชน** การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในชุมชนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ชาวบ้านรู้จักการคิด วิเคราะห์ในประเด็นที่เกี่ยวกับชุมชนของตนเอง รูปแบบของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในชุมชนที่เกิดขึ้นคือการทำประชาคมหมู่บ้านในระยะของการริเริ่มของการที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างหลายๆฝ่ายต่อความคิดที่จะจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านและนำมาสู่การริเริ่มนั่นเอง

- **การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายนอกชุมชน** การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างคนในชุมชนและภายนอกผ่านการพูดคุย สัมมนา เช่นจากการที่ชาวบ้านได้มีโอกาสศึกษาดูงานต่างพื้นที่ ซึ่งในการศึกษาดูงานครั้งนั้นได้มีการพูดคุยรอบกองไฟระหว่างชาวบ้านที่ไปดูงานกับเจ้าของพื้นที่ด้วย ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจใหม่เพิ่มขึ้นแก่ชาวบ้านได้เป็นอย่างดี และบางครั้งที่มีคณะอาจารย์และนักศึกษาได้มาศึกษาดูงานที่ปลายโพงพาง ทางตัวแทนของชาวบ้านได้เข้าร่วมสัมมนาซักถามกับคณะนักศึกษาด้วย

- **การลงมือกระทำจริง** กระบวนการเรียนรู้โดยการลงมือกระทำจริงผ่านจากรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำบ้านเข้าร่วมรับนักท่องเที่ยว ช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้แก่ชาวบ้าน อาทิเช่น การปรับตัวกับนักท่องเที่ยวที่มาพักซึ่งมีหลายรูปแบบ การพูดคุยสนทนากับนักท่องเที่ยวก็ช่วยให้เกิดการรับรู้สิ่งใหม่ได้ บางครั้งนักท่องเที่ยวที่มาพักเป็นชาวต่างชาติ ชาวบ้านที่ส่วนใหญ่มีความรู้แค่ชั้นประถมศึกษาก็สามารถที่จะสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ในรูปแบบของภาษามือ ทำทางต่างๆ อีกทั้งชาวบ้านยังได้เรียนรู้อุปนิสัย ความเป็นอยู่ของแต่ละชาติ โดยที่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้มีอยู่ในห้องเรียนแต่เป็นสิ่งที่ชาวบ้านได้ประสบด้วยตนเอง

- **การเรียนรู้จากวิถีชีวิต** วิธีการในการต้อนรับนักท่องเที่ยวของชาวบ้าน ในเรื่องของอภัยชัย น้ำใจของชาวบ้าน เป็นสิ่งที่ชาวบ้านเรียนรู้ได้จากวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งเป็นสิ่งที่ป็นวัฒนธรรมอันดีงามที่ปฏิบัติกันมาช้านาน เช่น การเชื่อเชิญ การพูดคุยดูแล เหมือนญาติพี่น้อง ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ สิ่งเหล่านี้เป็นวิถีปฏิบัติของชาวไทยโดยส่วนใหญ่อยู่แล้ว คนไม่รู้

จักกันก็เหมือนรู้จัก ความรู้เหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่ในจิตสำนึกของชาวบ้านอยู่แล้ว โดยไม่ต้องแสวงหาความรู้จากที่ไหนเลย

- **เครือข่ายการเรียนรู้** การสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ในพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งมีการจัดการท่องเที่ยวที่คล้ายๆกับปลายโพงพางแห่งนี้ ก็จะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อกัน เช่นความรู้ในเรื่องของหิ้งห้อยซึ่งเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ เกิดขึ้นระหว่างหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางกับหมู่บ้านท้ายหาด โดยผ่านการประสานงานระหว่างชุมชนภายนอกกับผู้นำของการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง นอกจากนี้ทางชุมชนยังร่วมมือกับทางสถานศึกษาในพื้นที่ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้ามาฝึกประสบการณ์ในการเรียนรู้การนำเที่ยว เป็นศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนบ้านท้ายหาด แต่โครงการดังกล่าวก็ไม่เกิดอย่างต่อเนื่อง

4.2.6 ปัจจัยที่เอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

จากการศึกษาและวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน พบว่ามีปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง ซึ่งมีทั้งจากปัจจัยที่เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นจากภายในชุมชน และปัจจัยที่เกิดจากภายนอกชุมชน ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

1) ปัจจัยที่เกิดจากภายในชุมชน

- **ความเชื่อถือของชาวบ้านที่มีต่อผู้นำชุมชน** ซึ่งก็คือนายธวัช บุญพัด เนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นคนในพื้นที่นี้ตั้งแต่เกิดและเคยเป็นอดีตกำนันของตำบลปลายโพงพาง จึงมีความรู้จักและคุ้นเคยกับชาวบ้านเป็นอย่างดี และในระหว่างนั้นก็ได้พัฒนาและเกิดโครงการที่เป็นประโยชน์ขึ้นในหมู่บ้านมากมาย เช่น โครงการหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ ร.9 โครงการบ่อกำจัดน้ำเสีย หรือแม้กระทั่งโครงการท่องเที่ยวของหมู่บ้านก็ตาม ล้วนทำให้ชาวบ้านมีความเชื่อถือในตัวผู้นำ โดยมองว่าผู้นำของตนเองได้มีโอกาสไปสัมมนาไปสัมมนาจากภายนอกบ่อยครั้ง ย่อมทำให้กำนันมีความรู้ กว้างขวางกว่าตนเองดังนั้นสิ่งที่ผู้นำแนะนำหรือถ่ายทอดเป็นสิ่งที่ดีที่เห็นควรด้วย

- **บทบาทและศักยภาพของผู้นำชุมชน** ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าผู้นำชุมชนท่องเที่ยวปลายโพงพางนี้ มีบทบาทในการพัฒนาอย่างมาก ซึ่งโครงการท่องเที่ยวของหมู่บ้านที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ก็เกิดมาจากการริเริ่มของผู้นำชุมชนนั่นเอง โดยเกิดขึ้นในสมัยที่ยังเป็นกำนันและประธานองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอำนาจจากตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับมีบทบาทที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาสิ่งต่างๆได้สะดวกมากกว่า และภายหลังจากที่หมดวาระจากตำแหน่งหน้าที่แล้ว ก็ได้มีการดำเนินงานต่อมาโดยเป็นประธานชมรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านซึ่งชาวบ้านเห็นว่าเป็นผู้ที่ริเริ่มจึง

ควรที่จะได้เป็นประธานชมรม รวมทั้งศักยภาพของตัวผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่นของตนได้อย่างดี

- **ทรัพยากรในท้องถิ่น** ปัจจัยที่เอื้อทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะทำการท่องเที่ยว ก็เนื่องจากสภาพพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งในหมู่ปุลายโพงพางนี้มีลักษณะของพื้นที่ที่เป็นสวน และมีลำคลองอยู่จำนวนมาก วิถีชีวิตและวิถีการผลิตของคนก็ยังเป็นธรรมชาติอยู่มาก การสัญจรทางเรือ บ้านเรือนที่ยังมีลักษณะของบ้านทรงไทยที่หาได้ยากในปัจจุบัน รวมถึงสภาพระบบนิเวศที่ยังมีความสมบูรณ์อยู่ จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของคนจากต่างพื้นที่ ที่ไม่ค่อยได้พบเห็นสิ่งเหล่านี้ได้อย่างดี และการเล็งเห็นความสำคัญของทรัพยากรในพื้นที่ของชุมชนที่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจแก่ท้องถิ่น

2) ปัจจัยที่เกิดจากภายนอกชุมชน

- **การส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่รัฐ** ได้แก่พัฒนาการจังหวัดคือนายประมินทร์ แสนประสิทธิ์ ซึ่งมีตำแหน่งเป็นพัฒนาการจังหวัดในขณะนั้น ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานในต่างประเทศ เมื่อได้มาพูดคุยกับผู้นำชุมชนก็มองเห็นศักยภาพของชุมชนที่จะจัดการท่องเที่ยวได้ จึงได้แนะนำในเรื่องของการท่องเที่ยวแบบ Home stay ในต่างประเทศที่ได้รับความนิยมและถ่ายทอดความรู้ในเรื่องดังกล่าวแก่ผู้นำชุมชน และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการริเริ่มและสนับสนุนโครงการท่องเที่ยวในชุมชนให้เกิดขึ้นด้วย

- **การส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ** โดยภายหลังจากที่มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นแล้ว ภาครัฐได้เข้ามาส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวบ้าน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาส่งเสริมโดยส่งวิทยากรมาให้ความรู้แก่ชาวบ้านในเรื่องการต้อนรับแขก นอกจากนี้ยังสนับสนุนเงินทุนในการศึกษาดูงานนอกสถานที่ให้กับชาวบ้านได้มีโอกาสเปิดโลกทัศน์ให้กับชาวบ้าน รวมทั้งช่วยเหลือในเรื่องของการประชาสัมพันธ์หมู่บ้านด้วย นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังมีหน่วยงานอื่นเช่น สาธารณสุข จากการศึกษาส่งเสริมการเกษตรที่จัดวิทยากรมาบรรยายให้กับชาวบ้าน

- **โครงการจากทางจังหวัด** จากการที่ทางจังหวัดได้มีโครงการหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ ร.9 เพื่อถวายเป็นพระราชสักการะในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมายุครบ 6 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2542 โดยทางหมู่บ้านโคกเกตต์ได้มีการเปิดหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติเป็นที่แรกของตำบล และจังหวัดในวันที่ 4 ธันวาคม 2539 และการจัดการประกวดบ้าน

ทรงไทยในปี พ.ศ. 2540 จึงเป็นเหมือนการโครงการที่เอื้อให้เกิดการเรียนรู้ที่จัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านในเวลาต่อมา

- นโยบายรัฐบาลและกระแสนิยม ในช่วงปี พ.ศ. 2540 รัฐบาลได้มีนโยบายเป็นปีการท่องเที่ยวไทยประกอบกระแสของการท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิต จึงเป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางให้เกิดขึ้นและเติบโตได้เป็นอย่างดี

กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ได้ทำการศึกษาวิจัยใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) กระบวนการเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) กระบวนการเรียนรู้การทรัพยากรและการลงทุน 3) กระบวนการเรียนรู้การส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว และ 4) กระบวนการเรียนรู้การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการท่องเที่ยว ซึ่งทั้งหมดเป็นส่วนของการจัดการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ ได้ทำการวิเคราะห์ในแต่ละส่วนซึ่งได้ผลดังตารางนี้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมู่บ้าน
ท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	กระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง
1. กระบวนการเรียนรู้ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	<ul style="list-style-type: none"> - การริเริ่มและการขยายตัวการริเริ่มโดยผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่พัฒนาการจังหวัด มีการทำประชาคมหมู่บ้านเพื่อชี้แจงแก่ชาวบ้านและรวบรวมความคิดเห็น ใช้วิธีการชักชวนชาวบ้านจากเครือข่ายและบ้านใกล้เคียง ต่อมาหมู่บ้านเข้าร่วมมากขึ้นเพราะเห็นว่ามีรายได้และมีคนมาเที่ยวมากขึ้น - การจัดการท่องเที่ยวประธานชมรมจะไปดูบ้านและแนะนำการพัฒนาปรับปรุงบ้าน แต่ชาวบ้านมีการพัฒนาและปรับปรุงตัวบ้าน และจัดซื้อสิ่งที่จำเป็นโดยชาวบ้านที่เข้าร่วมระยะแรกได้มีโอกาสศึกษาดูงานในชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน และมีการให้ความรู้จากวิทยากรจากหลายๆที่ ที่เกี่ยวข้อง เช่น จากการท่องเที่ยว ซึ่งสนับสนุนในการดูงานและให้ความรู้ - กิจกรรมการท่องเที่ยวและกฎต่างๆ ผู้นำชุมชนเป็นผู้คิดขึ้นมา และชาวบ้านที่เข้าร่วมต้องเป็นคณะกรรมการมีหน้าที่เข้าร่วมประชุมของทางชมรม โดยที่ชาวบ้านสามารถแสดงความคิดเห็นได้ แต่การตัดสินใจเป็นหลักอยู่ที่ผู้นำชุมชน
2. กระบวนการเรียนรู้การจัดการทรัพยากรและการลงทุน	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น บ้านทรงไทย วิถีชีวิต เรือ สภาพธรรมชาติและระบบนิเวศ รวมถึงมีการพัฒนาสภาพคล่องในโอกาสสำคัญ - การลงทุน ชาวบ้านใช้เงินทุนส่วนตัวในการปรับปรุงและจัดซื้อของที่จำเป็น เช่น การสร้างห้องน้ำเพิ่มเติม การจัดซื้อที่นอน หมอน มุ้ง โดยการแนะนำจากประธานชมรมและตามกำลังทรัพย์ของเจ้าของบ้าน ในส่วนศูนย์การต้อนรับนักท่องเที่ยวซึ่งมีการพัฒนาไปจากเดิมมาก ซึ่งประธานบอกว่าเป็นการลงทุนโดยใช้เงินส่วนตัวเช่นกัน แต่ชาวบ้านเข้าใจว่ามีหน่วยงานเข้ามาช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาช่วยในการให้ความรู้ในการทำกลุ่มอาชีพ และในเรื่องของสาธารณสุขให้แก่ชาวบ้านเมื่อมีการประชุม - การบริหารจัดการทางการเงิน จะทำโดยประธานชมรมและมีการจัดสรรเงินให้ชาวบ้านตามส่วนที่กำหนดไว้

ตารางที่ 2 (ต่อ) วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

กระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	กระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง
3. กระบวนการเรียนรู้การส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมในเรื่องการตลาด ใช้สิ่งที่มีอยู่ในชุมชนเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น บ้านทรงไทย หิ้งห้อย วิถีชีวิตท้องถิ่น โดยการนำของประธานชมรม - การประชาสัมพันธ์ ในระยะแรกทางจังหวัดเข้าช่วยนำไปออกสื่อโทรทัศน์ หลังจากนั้นก็มีสื่อต่างๆเข้ามาถ่ายทำจำนวนมาก รวมทั้งการบอกเล่าแบบปากต่อปากจากคนที่เคยมาเที่ยว และประธานชมรมซึ่งประสานงานติดต่อในการประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง ซึ่งในระยะหลังทางการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เข้ามาช่วยเหลือในเรื่องการประชาสัมพันธ์มากขึ้น ทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางเป็นที่แรกของจังหวัดที่มีการจัดการท่องเที่ยวขึ้น ภายหลังมีการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นอีกหลายแห่งในจังหวัด เนื่องจากกระแสการท่องเที่ยวรูปที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมได้รับความนิยม ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวกระจายไปที่อื่นมากขึ้น - การนำเที่ยว ภายในชุมชนจะเป็นไกด์ท้องถิ่นซึ่งเป็นคนขับเรือเป็นชาวบ้านที่เข้าร่วมพาเที่ยวตามเส้นทาง ส่วนรอบนอกซึ่งเป็นแม่น้ำใหญ่จะมีไกด์ประจำ 3 คน ซึ่งมีความรู้ในสถานที่ท่องเที่ยวตามเส้นทาง และได้รับการอบรมจากเจ้าหน้าที่มาบ้าง
4. กระบวนการเรียนรู้ในการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว	<ul style="list-style-type: none"> - โครงสร้างพื้นฐานมีการพัฒนามาก่อนที่จะมีการท่องเที่ยวโดยการช่วยเหลือจากหน่วยงาน แต่การพัฒนายังไม่ครอบคลุมทั่วพื้นที่ บางส่วนประปาของรัฐยังไม่เข้าไปถึง - ด้านบริการที่ให้แก่นักท่องเที่ยว ชาวบ้านจะรู้และเข้าใจถึงวิธีการต้อนรับและการปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว เหมือนเป็นญาติกัน และโดยการแนะนำจากประธานชมรมว่าจะต้องเตรียมและบริการนักท่องเที่ยวอย่างไร

ตามที่สีลาภรณ์ นาคทรพรพ (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนซึ่ง ใน 4 ลักษณะ เมื่อทำการวิเคราะห์ถึงลักษณะกระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางที่เกิดขึ้นได้ผลเป็นดังต่อไปนี้

- กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนมีลักษณะเป็นกระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง มีการรวมกลุ่มระหว่างประธานชมรมการท่องเที่ยว และสมาชิกซึ่งเป็นชาวบ้านที่นำบ้านของตนเองเข้าร่วม ในการประชุม

ร่วมกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ของหมู่บ้านของตน ซึ่งสีลาภรณ์ ได้อธิบายการ เรียนรู้ของแต่ละคนจะเกิดขึ้นในกระบวนการที่ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจารณ์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้เข้าร่วมประชุมจริง ในกระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้านท่องเที่ยว บ้านทรงไทยปลายโพงพางนี้ ชาวบ้านถึงแม้จะมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมจริง แต่กระบวนการใน การที่ชาวบ้านจะได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ถึงปัญหาและข้อเสนอ เนาะ ระหว่างชาวบ้านด้วยกันยังเกิดขึ้นไม่ ชัดเจน โดยการที่ชาวบ้านเข้ามาร่วมประชุมจะเป็น เพียงการมาร่วมรับฟังข้อชี้แจงต่างๆจากประธานชมรม ชาวบ้านบางคนอาจมีการแสดงความคิดเห็น แต่โดยส่วนใหญ่ชาวบ้านยังไม่ค่อยใช้สิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นมากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับที่สีลาภรณ์กล่าวถึงลักษณะของกระบวนการกลุ่มว่า สมาชิกในกลุ่ม/ชุมชน อาจจะไม่ได้ ตระหนักแต่แท้ที่จริงแล้วกระบวนการกลุ่มนี้เท่ากับเป็นการ ยอมรับความเท่าเทียมกันของคนใน กลุ่ม ที่มาร่วมเรียนรู้ด้วยกัน ในความเป็นจริงแล้วชาวบ้านเองบางครั้งก็มีความสามารถในการ แสดงความคิดเห็นได้ดี แต่ยังมีความเชื่อว่าประธานชมรมซึ่งเป็นกำนันถือเป็นผู้นำชุมชนในอดีต และมีโอกาสได้ไปฝึกอบรม สัมมนาเพิ่มพูนความรู้มากกว่า จึงน่าจะมีความรู้มากกว่าตนเอง ชาวบ้านจึงไม่กล้าที่จะแสดงความคิดเห็น แต่เชื่อในความคิดเห็นของผู้นำที่เสนอมา ว่าน่าจะเป็น สิ่งที่ดีแล้ว ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาระหว่างหรือการตัดสินใจใดๆของชุมชน ชาวบ้านจึงมักที่จะให้สิทธิ์แก่ ประธานชมรมเป็นคนตัดสินใจเป็นหลัก

กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นการลงมือปฏิบัติจริง ในหมู่บ้านท่องเที่ยว บ้านทรงไทยปลายโพงพาง ชาวบ้านมีโอกาสได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในนำบ้านเข้าร่วมต้อนรับ และให้บริการนักท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดประสบการณ์ในการเรียนรู้ในเรื่องที่เป็นหัวใจสำคัญของการ จัดการ ท่องเที่ยวของชุมชน คือการบริหารจัดการ ซึ่งชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมในการเรื่องดังกล่าว ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชนและกลุ่มคนเฉพาะ ในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ชาวบ้านจึงขาด ประสบการณ์ในการเรียนรู้ปัญหา และกระบวนการในการแก้ปัญหาด้วยกันในชุมชน ดังที่สีลาภรณ์ ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นเรื่องของความพยายามที่จะหาทางแก้ปัญหาใน ชีวิตจริง พลวัตของการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา และหาแนวทางแก้ไข เมื่อได้แนวทางแก้ไขแล้วสมาชิกก็จะนำกลับไปปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นการกระทำของบุคคล หรือของกลุ่มก็ได้ เมื่อได้ทดลองทำตามแนวทางที่ได้ตกลงกันไว้ แล้ว ได้ผลเป็นอย่างไร ก็นำกลับมาทบทวนวิเคราะห์ร่วมกับกลุ่มเพื่อหาแนวทางแก้ไขต่อไปอีก กระบวนการคิด การทบทวนวิเคราะห์จึงหมุนวนไป และส่งผลต่อการยกระดับสติปัญญาของ สมาชิกในกลุ่ม/ชุมชน ดังนั้นในหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางจึงขาดลักษณะของ กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ชาวบ้านมีการยกระดับของการคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหา

ซึ่งนายแพทย์ประเวศ วะสี เรียกว่า "กระบวนการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์จากการกระทำร่วมกัน (Interaction Learning Through Action)"

- กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นการเรียนรู้จากปัญหาในชีวิตจริง (Problem Oriented) ซึ่งลีลาภรณ์ได้กล่าวไว้ว่า เป็นการเรียนรู้เพื่อพยายามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงๆ การเรียนรู้ของชุมชนจึงมิได้มีความหมายเพียงยกระดับความคิดสติปัญญาของคนในชุมชน แต่ยังหมายถึง การช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้ ไม่เกิดขึ้นกับชาวบ้านของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางเนื่องจาก ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวจะเป็นหน้าที่หลักของ ผู้นำชุมชน คือประธานชมรมท่องเที่ยว ชาวบ้านจะเป็นเพียงผู้ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นเท่านั้น เพราะในฐานะของผู้นำชุมชนในอดีตจึงทำให้ชาวบ้านยังคงมีความเชื่อถือว่าผู้นำจะสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ และถือเป็นหน้าที่ของผู้นำอยู่แล้ว ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถค้นพบศักยภาพในการเรียนรู้ของตนเอง สอดคล้องกับที่ลีลาภรณ์ได้กล่าวไว้ถึง เมื่อชุมชนสามารถช่วยกันแก้ปัญหาของตนเองได้ ความมั่นใจในศักยภาพของตนเองก็จะสูงขึ้น และกล้าที่จะริเริ่มคิดค้นหาทางเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น

- กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เน้นการเรียนรู้และทำงานร่วมกันในลักษณะเป็นเครือข่าย ซึ่งเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ในแนวราบมากกว่าแนวตั้ง คือการเรียนรู้จากประสบการณ์ของกันและกัน การแลกเปลี่ยนความคิดหรือทรัพยากรระหว่างกันและกันตามความสมัครใจ จุดร่วมของคนหรือชุมชนที่เข้ามาเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เช่นการมีแนวคิดคล้ายกัน มีความสนใจหรือทำงานในเรื่องประเภทเดียวกัน ในส่วนของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางนี้ กระบวนการเรียนรู้ในลักษณะนี้ภายในชุมชน ความสัมพันธ์จะเป็นไปในลักษณะแนวราบคือความเป็นเครือญาติ และคนรู้จักกันในชุมชน แต่กระบวนการเรียนรู้จะเกิดจากศูนย์กลางคือผู้นำชุมชน หรือคนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น โดยรูปแบบของการทำงานร่วมกันไม่มีการแบ่งแยกหน้าที่อย่างชัดเจน ชาวบ้านจะเป็นเสมือนผู้ช่วยของประธานชมรม รับงานจากประธานชมรมแล้วปฏิบัติ แต่กระบวนการเรียนรู้ระหว่างภายนอกชุมชน จะเกิดขึ้นโดยผ่านทางผู้นำชุมชน เป็นผู้ประสานงาน โดยมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ระหว่างกลุ่มชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน

กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง ตามแนวทางลักษณะกระบวนการเรียนรู้ของลีลาภรณ์ นาครทรรพ (2539) ซึ่งได้วิเคราะห์ถึงลักษณะกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนใน 4

ลักษณะ โดยทั่วไปในทุกชุมชนที่มีกระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นจะมีลักษณะสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ใน 4 ลักษณะนี้เกิดขึ้นด้วย สามารถสรุปได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบลักษณะกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของสีลาภรณ์กับกระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงา

ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวทางของสีลาภรณ์ นาคทรพร (2539)	ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงา
1. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนมีลักษณะเป็นกระบวนการกลุ่ม: แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับความเท่าเทียมและการระดมสมอง	- ลักษณะของการของการรวมกลุ่มเพื่อรับฟังข้อชี้แจงหรือรับทราบเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน แต่ขาดการตระหนักในความเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็นของชาวบ้าน และศูนย์กลางของการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหา ยังอยู่ที่ผู้นำชุมชน
2. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นการลงมือปฏิบัติจริง: พลวัตการเรียนรู้ พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุปัญหา หาทางแก้ไข เพื่อยกระดับสติปัญญา	- ชาวบ้านได้มีโอกาสปฏิบัติจริงในการนำบ้านเข้าร่วมในส่วนของ การต้อนรับ และบริการนักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ขาดการเรียนรู้การลงมือปฏิบัติจริงในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยว โดยศูนย์กลางของการบริหารจัดการอยู่ที่ผู้นำชุมชน และขาดการฝึกพลวัตในการเรียนรู้การแก้ปัญหา
3. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นการเรียนรู้จากปัญหาในชีวิตจริง: การช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต เกิดความมั่นใจในศักยภาพของตนเอง และหาทางเรียนรู้เพิ่มเติม	- ปัญหาในชุมชนหรือปัญหาจากการท่องเที่ยว เป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชนในการแก้ปัญหา ชาวบ้านเพียงมีส่วนร่วมรู้ แสดงความคิดเห็นบ้าง แต่การตัดสินใจอยู่ที่ผู้นำชุมชน ทำให้ไม่มั่นใจในศักยภาพการความรู้ความสามารถของตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ไม่มีการเรียนรู้เพิ่มเติม
4. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเป็นการทำงานร่วมกันในลักษณะเป็นเครือข่าย: ความสัมพันธ์ แนวราบ การแลกเปลี่ยนความคิดหรือทรัพยากรระหว่างกันกับกลุ่มที่มีแนวคิด ความสนใจหรือการทำงานในเรื่องประเภทเดียวกัน	- ภายในชุมชนศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ผู้นำชุมชนและคนเฉพาะกลุ่ม ชาวบ้านเป็นผู้ปฏิบัติตามแต่ระหว่างชุมชนนั้นจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในกลุ่มที่มีลักษณะเดียวกัน โดยผ่านผู้นำชุมชน แต่ลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือข่าย ไม่มีการสร้างอำนาจที่ชัดเจน

จากผลการวิจัยได้วิเคราะห์ถึงรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางซึ่งมีรูปแบบของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นหลายรูปแบบและลักษณะกระบวนการในแต่ละรูปแบบ เป็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงลักษณะกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้	ลักษณะของกระบวนการที่เกิด
1. การศึกษาดูงาน	- เกิดขึ้นในระยะแรกของการริเริ่มการท่องเที่ยวของชุมชน จึงจำกัดอยู่เฉพาะผู้นำชุมชนและกลุ่มชาวบ้านที่เข้าร่วมในระยะแรกเท่านั้น
2. การฝึกอบรม การสั่งสอน การถ่ายทอด	ประชุมจากประธานชมรม ซึ่งเกิดขึ้นอย่างไม่เป็นทางการและไม่มีวาระที่แน่นอน การถ่ายทอดความรู้จากประธานชมรม และรูปแบบของการฝึกอบรมจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานภายนอกที่มาให้แก่หมู่บ้าน
3. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในชุมชน	- มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปแบบของการทำประชาคมหมู่บ้านในระยะแรกเริ่มการทำท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
4. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายนอกชุมชน	- เกิดในรูปแบบของการสัมมนา จากการศึกษาดูงานต่างพื้นที่ หรือจากบุคคลภายนอกที่เข้ามาศึกษาการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง
5. การลงมือกระทำจริง	- ผ่านการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการต้อนรับและบริการนักท่องเที่ยวในเรื่องที่พักอาศัย
6. การเรียนรู้จากวิถีชีวิต	- ในเรื่องวิธีการต้อนรับนักท่องเที่ยว อธิบาย และไมตรีในการต้อนรับคนต่างถิ่นที่มาพัก ซึ่งเป็นสิ่งที่เรียนรู้และปฏิบัติสืบทอดกันมา
7. เครือข่ายการเรียนรู้	- การแลกเปลี่ยนความรู้ที่เป็นประโยชน์ระหว่างชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยวในลักษณะเดียวกัน โดยผ่านการประสานจากประธานชมรม

จากลักษณะกระบวนการเรียนรู้และลักษณะของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง พบว่ากระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงปัจจัยที่เอื้อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางในการพัฒนาการเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง	
ปัจจัยภายในชุมชน	ปัจจัยภายนอกชุมชน
1. ผู้นำชุมชน ซึ่งก็คือประธานชมรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ซึ่งบทบาทของผู้นำชุมชนในอดีตและศักยภาพของการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้ชาวบ้านเกิดความเชื่อถือต่อตัวผู้นำชุมชน นำมาสู่การเข้าร่วมในการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง	1. ได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่รัฐ ได้แก่ พัฒนาการจังหวัดซึ่งเป็นผู้ที่จุดประกายความคิดในการจัดทำกรท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางให้เกิดขึ้น
2. ทรัพยากรในท้องถิ่น ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิต สภาพธรรมชาติ เอกลักษณ์ของที่อยู่อาศัย การสัญจร	2. ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ในการช่วยเหลือในการจัดทำกรท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง และการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ชาวบ้านได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานในต่างพื้นที่ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มาหน้าที่โดยตรง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
	3. โครงการจากทางจังหวัด ซึ่งจัดให้มีการประกวดบ้านทรงไทย และการจัดหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ ช่วยให้เกิดกลุ่มผู้นำมองเห็นศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง
	4. นโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยและกระแสการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมจึงทำให้มีการท่องเที่ยวดังกล่าวเกิดขึ้น

ในการพัฒนาให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีชุมชนเป็นฐาน นอกเหนือจากกระบวนการเรียนรู้ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาแล้ว การมีส่วนร่วมของชุมชนก็ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง ที่จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นไปได้อย่างต่อเนื่องและประสบผลอย่างที่ตั้งไว้

4.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสในการเรียนรู้การจัดการและตระหนักถึงความสำคัญ ตลอดจนร่วมรับประโยชน์จากผลที่เกิดขึ้นด้วยอันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนได้ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชน ใน 4 ขั้นตอนด้วยกัน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการขึ้นการริเริ่ม 2) การมีส่วนร่วมในขั้นของการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และ 4) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผล ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยเป็นดังนี้

4.3.1 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการริเริ่ม

ในขั้นตอนของการริเริ่มการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น มาจากการความคิดริเริ่มของกลุ่มคนเฉพาะกลุ่มซึ่งได้ผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ มีการพูดคุยถึงแนวความคิดกันก่อน หลังจากนั้นชาวบ้านจึงมีส่วนร่วมแต่การมีส่วนร่วมในขั้นตอนดังกล่าวเป็นไปในรูปแบบของรวมกลุ่มเพื่อชี้แจงและรับทราบว่าจะมีการจัดการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน โดยผู้นำชุมชนและกลุ่มผู้ริเริ่มซึ่งส่วนใหญ่เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นต้น การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการริเริ่มชาวบ้านจะมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องการท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วย แต่ในขั้นตอนของการสรุปผลจากที่ประชุมผู้นำชุมชนจะเป็นผู้ที่สรุปและเลือกแนวทางการจัดการท่องเที่ยว ถึงแม้ว่าชาวบ้านจะไม่เห็นด้วยก็ตาม

“มีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มเพื่อรับทราบการชี้แจงว่าจะมีการทำ
ท่องเที่ยว โดยไปร่วมประชุม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช1, 4 มิถุนายน 2546)

“เข้าร่วมประชุมแต่ไม่ได้เสนอแนะ” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ11, 20
มิถุนายน 2546)

“กำนันเขาเสนอ แต่ชาวบ้านก็ไม่ค่อยเสนอ กลัวว่าจะไม่ดีพอ”
(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ3, 22 กรกฎาคม 2546)

ในขั้นตอนนี้ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมแค่การรับทราบ และออกความคิดเห็นในเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเท่านั้น

4.3.2 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน

ในขั้นตอนนี้ประกอบด้วยข้อกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การตัดสินใจในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว การกำหนดกฎระเบียบการท่องเที่ยว และการคัดเลือกผู้นำชุมชน ในส่วนของการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวของชุมชนนั้น ชาวบ้านไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ผู้ที่กำหนดวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวคือผู้นำชุมชน โดยชาวบ้านมีส่วนแค่การรับทราบในการประชุมชี้แจงเท่านั้น

“การกำหนดพื้นที่ท่องเที่ยว กำนันกับคณะกรรมการ” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช1, 4 มิถุนายน 2546)

“การวางแผนการท่องเที่ยว ไม่มีส่วนร่วม แต่เขาจะมีข้อมูลต่างๆ ถามความเห็นจากเรา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

การตัดสินใจในเรื่องต่างๆนั้นชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการออกเสียง ซึ่งบางคนก็มีการออกเสียงเสนอความคิดเห็น แต่บางคนก็จะเป็นผู้รับฟังเพียงอย่างเดียว แต่การตัดสินใจทั้งหมดยังอยู่ที่ผู้นำชุมชน

“คณะกรรมการเป็นคนที่กำนันไว้ใจ กำนันจะแนะนำมาก่อนถ้าไม่เห็นด้วยจะต้องใช้หลายๆเสียง ให้เหตุผล แต่ชาวบ้านก็จะเชื่อทางกำนันมากกว่า เพราะกำนันได้ไปเห็นที่อื่น ๆมากกว่า ใช้วิธีการประชุมคามแต่คณะกรรมการ แต่จะมีคนประเมินเพื่อปรับปรุงให้เป็นแบบเดียวกัน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ15, 4 มิถุนายน 2546)

“ทุกบ้านสามารถเสนอความคิดเห็นได้ที่ประชุม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ5, 22 กรกฎาคม 2546)

“ชาวบ้านบางคนก็ได้เสนอแนะ แต่เราเห็นด้วยตั้งแต่แรก” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ6, 20 มิถุนายน 2546)

“การตัดสินใจ คือการให้ความเห็นพร้อมกัน มีการถามความคิดเห็น ชาวบ้านก็เฉย โดยมากไม่มีปัญหา คนไม่เห็นด้วยก็มีบ้างแต่ส่วนน้อย” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

การกำหนดกฎและระเบียบข้อบังคับต่างๆเกิดขึ้นจากกลุ่มของผู้นำและแกนนำ แต่กฎข้อบังคับของชุมชนไม่มีรูปแบบที่เป็นทางการ เป็นเพียงมติสังคมที่ชาวบ้านเข้าใจและยอมรับปฏิบัติร่วมกัน และมีความยืดหยุ่นไม่เคร่งครัด ไม่มีบทลงโทษที่รุนแรง

“ไม่มีการออกกฎข้อบังคับ เช่นไม่ต้อนรับแขก ทำการลงโทษ ไม่ส่งแขกไปบ้านก็จะแยกตัวออกไปเอง ให้ระบบพี่น้องกัน ส่วนใหญ่คนที่เข้าร่วมเพราะเป็นความเชื่อถือในตัวกำหนดว่าเป็นคนตรง และเชื่อ กำหนดริเริ่มขึ้นมา ใช้การปรึกษาก่อนและใช้การประชุมชี้แจง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข1, 4 มิถุนายน 2546)

“ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมในการออกกฎ ห้ามรับแขกซ้อน รู้กันเอง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

การคัดเลือกผู้นำชุมชน ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมอย่างชัดเจนในรูปแบบของการใช้สิทธิในการเลือกตั้งทั่วไป แต่สำหรับผู้นำในการท่องเที่ยวซึ่งปัจจุบันอยู่ในรูปแบบของประธานชมรมการท่องเที่ยว เป็นตำแหน่งที่มีขึ้นโดยผู้นำชุมชนเองเนื่องจากเป็นผู้ที่ริเริ่มโครงการดังกล่าวขึ้น และชาวบ้านที่เข้าร่วมก็จะมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการของชมรม

“กำหนดแแก่เป็นคนริเริ่ม ก็ต้องให้แแก่เป็น” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข4, 14 สิงหาคม 2546)

“มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งทุกครั้ง แต่ในการเลือกผู้นำในการท่องเที่ยวไม่มีส่วนร่วม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข1, 4 มิถุนายน 2546)

4.3.3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการ

ในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวผู้ที่มีบทบาทหลักคือผู้นำชุมชนซึ่งเป็นประธานชมรมจะผู้ที่คอยประสานงานในชุมชนโดยมีคนเรือเป็นคนช่วยประสานงาน เช่น การส่งข่าวหรือการส่งจดหมายเชิญประชุมให้กับบ้านต่างๆ แต่การประสานงานกับฝ่ายต่างๆหรือหน่วยงานจากภายนอกกำหนดวันซึ่งประธานชมรมการท่องเที่ยวจะทำหน้าที่นี้ ในการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวของชุมชน ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมเพียงเล็กน้อย เช่น กลุ่มคนที่เป็นคณะกรรมการจะช่วยเป็นลูกมือในการติดป้ายประกาศนำทาง หรือชาวบ้านที่อยู่ตามบ้าน ก็จะมีการชักชวนญาติพี่น้องเพื่อนฝูงมาเที่ยวที่หมู่บ้านของตน ส่วนในการทำการประชาสัมพันธ์หลัก เช่นทำแผ่นพับ หรือการติดต่อกับสื่อต่างๆ ชาวบ้านจะไม่มีส่วนร่วม โดยมีประธานชมรมเป็นหลัก รวมทั้งในการจัดหานักท่องเที่ยวและการตลาดจะอาศัยจากการประชาสัมพันธ์ซึ่งมีการออกสื่อต่างๆมากมาย อีกทั้งการที่

ประธานชมรมได้มีโอกาสไปอบรมสัมมนาที่อื่นบ่อยก็จะมีคำแนะนำถึงหมู่บ้านท่องเที่ยวของตนเองด้วย

“ก้านันไปอบรมเรื่อยๆ กลับมาก็พูดให้ฟัง เมื่อก่อนมีประชุมบ่อย แต่เดี๋ยวนี้อย่างไม่ค่อยเรียก เวลาคนเรือเอาจดหมายเชิญประชุมมาให้ ชาวบ้านก็จะไปประชุม พวกแผ่นพับ โบรชัวร์ ป้ายโฆษณา ก้านันทำเอง ชาวบ้านไปช่วยติด...ก้านันเอาใจ เขาเอาตาม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ7, 22 กรกฎาคม 2546)

“ก้านันทำ การติดป้ายโฆษณาก้านันก็จะใช้คนของเขา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ3, 22 กรกฎาคม 2546)

สิ่งที่ชาวบ้านมีส่วนร่วมอย่างเด่นชัดในขั้นตอนนี้คือการต้อนรับและให้บริการ นักท่องเที่ยว ซึ่งชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มาพักตามบ้านของตนเอง และบริการที่จำเป็นแก่นักท่องเที่ยว มีอัตราค่าที่พักคุยกับผู้ที่มาเที่ยว รวมถึงชาวบ้านที่เอาเรือมารับนักท่องเที่ยวก็จะให้บริการนักท่องเที่ยวในการสัญจรไปมาในระหว่างการท่องเที่ยว ในส่วนของการนำเที่ยวนั้นผู้ที่ทำหน้าที่หลักจะเป็นคน 3 คนที่มีบทบาทในการจัดการท่องเที่ยวคือ ประธานชมรมและบุคคลอีก 2 คนที่ประธานเป็นผู้คัดเลือกมาสำหรับการนำเที่ยวในรอบนอกตามสถานที่ที่สำคัญ ส่วนการล่องเรือชมวิถีชีวิตในรอบในตามลำคลองก็จะเป็นหน้าที่ของคนขับเรือซึ่งเป็นชาวบ้านทั่วไป

การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว ชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์บ้านในรูปแบบทรงไทย หรือมีการปรับปรุงบ้านของตนเองให้สวยงาม แต่ยังคงรูปแบบเดิมๆไว้ รวมทั้งวิถีชีวิตก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงไป ยังประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมให้เห็นอยู่บ้าง เช่นเต้าน้ำตาล การทำน้ำตาลมะพร้าว

“ส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ก็จะทำอนุรักษ์บ้านไทยเก่าๆไว้ให้คนมาดู”
(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ผู้ที่ทำหน้าที่หลักคือประธานชมรม ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งในเรื่องการจัดการบัญชี การเงิน การบริการด้านอาหาร ประธานชมรมจะเป็นผู้ดำเนินการเอง โดยมีผู้ช่วยซึ่งเป็นเครือญาติ เช่นบุตรซึ่งทำหน้าที่ในการดูแลการเข้าพักของแขก การจัดคนลงตามบ้าน และการรับเงิน รวมทั้งการจัดสรรรายได้กับ

ชาวบ้านด้วย ซึ่งศูนย์กลางในการบริหารจัดการอยู่ที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการส่งนักท่องเที่ยวไปตามบ้าน

“คนทำบัญชีรับจ่าย ลูกชายทำ เราก็อำนาจให้เขาดู ให้เขาทำเองวันนี้ อยากจะเอาเข้าเท่าไร จ่ายค่าน้ำค่าไฟ เดือนนี้เท่าไรๆ มันไม่เหลือเท่าไร ถ้าเขาเหลือฝากไว้สักเดือนละ 5,000 นี่ถือว่ารวย นี่มันต่อเดือนต่อเดือนอยู่ อย่างนี้ แต่ว่าเราเอาเงินมาใช้จ่ายรถคันนี้ เดือนละ 5,000” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

“พวกบ้านเราเป็นกรรมการด้วย ร่วมเป็นกรรมการ คำเชิญพวกบ้านเราเป็นกรรมการกัน (หน้าที่อะไร) ไปร่วมประชุมและแสดงความคิดเห็น ตรงนี้มากกว่า บริหารจัดการกำนันเค้าทำเค้าเอง มีลูกมือ เขามีแม่บ้านเขา มีคนทำครัว มีคนทำสวน แล้วก็มีคนทำบัญชี จัดคนลงตามบ้านอย่างนี้ อย่างเช่นวันนี้มา 50 คน จัดบ้านไหน 5คน บ้านไหน 10 คน คำมีคนจัดอยู่ ...คิดว่าก็มีลูกหลาน แต่เขาก็ต้องให้รายได้ ไม่รู้จะทำไง เพราะเค้าก็ต้องเสียเวลา เขาต้องแบ่งรายได้ให้ด้วย เป็นญาติ แฟนหรือภรรยา ญาติ แล้วก็คนเรือ ก็เป็นชาวบ้านในหมู่บ้านเราเอง ไม่ได้จ้างคนนอกมามาก คนในบ้านเราก็มียาได้” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 6 กันยายน 2546)

การจัดสรรรายได้ให้กับชาวบ้าน โดยประธานชมรมและลูกชายเป็นผู้ดำเนินการ นักท่องเที่ยวที่เลือกตามโปรแกรม 2 วัน 1 คืน เสียค่าใช้จ่าย 700 บาท/คน โดยบ้านที่เข้าร่วมรับนักท่องเที่ยวจะได้ 100 บาท ต่อนักท่องเที่ยว 1 คน/1คืน ส่วนบ้านที่มีเครื่องปรับอากาศบริการนักท่องเที่ยวได้ 120 บาท/คน/คืน ส่วนเรือจะได้ 20 บาท/คน และจะได้เพิ่มเมื่อรับส่งในช่วงดูหิ่งห้อย เที่ยวละ 300 บาท นอกจากนั้นต้องจ่ายค่าเรือลำใหญ่เพื่อล่องแม่น้ำรอบใหญ่ 500-600 บาทต่อลำ ให้ไกด์ 200 บาท/เที่ยว ส่วนที่เหลือเป็นค่าบริหารจัดการของทางศูนย์

“รายได้นี้ถ้าแบ่งให้เขาอยู่แล้ว 120บาทต่อคน ไป 5 คนก็600 แต่ว่าเมื่อก่อนค่าเรือเขาพายเรือมารับ นี่พอทำไป มารับ คนเฒ่าคนแก่แค่นี้มันก็ใกล้ ทีนี้ถ้าถ้าไม่รับ ไปรับไปส่ง 3-4เที่ยว แกจะเอาแรงที่เหนามา มันก็เอาอย่างนี้ดีกว่าให้กำนันจัดคนเอาเรือมารับ-มาส่ง ให้คนเรือไป 20 บาท ถ้า 5 คนก็100 100วิ่ง3-4 เที่ยว มันก็ไม่คุ้มนะ ทีนี้เขามาได้เพิ่มตอนหิ่งห้อยอีก 300 เที่ยวหนึ่ง 300 แต่ว่าส่งกลับบ้าน สมมุติว่าเขาไปรับ 2 บ้าน บ้านนี้ 5 คนเขาได้ 100 บ้านนี้อีก 5 ได้อีก100 สมมุติว่า 200วิ่งรับก็เที่ยว แทนที่จะส่ง

ที่ศูนย์ก็ไปส่งบ้าน มาแรกก็ไปบ้านแล้ว ส่งบ้านไม่เงินก็ออกมาถ้ามันยังไม่ตรง เวลาที่ทานข้าว เขาจะต้องไปส่งอีก ไปรับอีก มีคูดึงห้อยแล้วต้องไปส่งอีก ไม่ได้เท่าไร จะได้ห้อยกับรอบนอก เขาจะได้มาก เราก็ต้องตัดให้เขาออกไป ใ้เงินค่าบริหารจัดการ ใ้เงินค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟ พุดถึงมันจะอยู่อย่าง ในนี้ ค่าไฟเรา 3,700 บางเดือน 4,000บาท เพราะว่ามันต้องเปิดตู้แช่น้ำเอาไว้เลย (เรีอรอบนอก) จ้างจากที่อื่น เรือนี้เราจะได้ 500-600 บาทต่อลำให้ไก่ได้ 200 เป็น 800 ส่วนที่เหลือเราตี1,000 เหลือเราจะเหลือ 200 ถ้าไป 2 เทียว ได้ 400คุ่มใหม่ มันก็คุ่ม ยิ่งงิมันก็คุ่ม คือก็ได้ 400 นั้นแหละ จะว่าไม่คุ่มก็ไม่ได้ เขาบอกว่าอ้าวทำไมมาได้แค่นี้ ถ้าเอา 600 มันน่าจะเอา 1,200 กำมันได้ 600 เราจ่ายไก่คูดึง 200 มันก็น่าจะได้เป็น 1,400 คือคนละครึ่ง รู้ด้วยการค้าขาย สมมุติเราซื้อปลาหมึกผัดฉ่า กิโลละ 100 แต่เราคิดบวกไปเป็นจานละ 200 สมมุติว่าจานละ 200 มันต้องได้ตรงนั้น แต่ว่าเพิ่มมานิดเดียว แต่ว่าเรือพวกนี้ห้อยเขาตัดให้เรา 50 บาท ใน 50 บาทก็อาหารเข้ากลางวัน เย็น นอกจากเขากินก๋วยเตี๋ยเท่านั้นเขาจ่ายเอง ถ้าเราอยู่เราก็จ่ายให้ น้ำอะโรอยู่กับเราหมด ถามว่า 50 บาท ข้าวก็มีคุ่ม 50 บาท ไม่คุ่มนะ เราได้ 50 บาท/ลำ ไม่คุ่มเลย แต่ว่าชุมชนได้ ทุกคนได้ เราก็ได้ในส่วนที่เราได้ เหลือมากเหลือน้อยก็ไม่ได้ ถามว่ามันจะรวย "ไม่รวย" (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

"รายได้ก็จะใช้วิธีจัดไว้ก่อนแล้วได้เป็นพันถึงสองพัน ค่อยไปเอา แต่ที่กำนันก็จะมีจัดไว้ด้วย" (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ5, 22 กรกฎาคม 2546)

4.3.4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการประเมินผล

ในการประเมินผลจะมีคณะกรรมการมาประเมิน ซึ่งคณะกรรมการจะมาจากประธานชมรม รูปแบบการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในขั้นตอนนี้คือ การเข้าร่วมฟังประชุมซึ่งในการประชุมก็จะไม่วาระที่แน่นอนแล้วแต่เมื่อใดที่ประธานจะมีคนมาเรียกไปประชุมหรือมีจดหมายมา โดยไม่มีการกำหนดว่าจะมีการประชุมเพื่อประเมินผลการดำเนินการในแต่ละช่วงเวลาเดือนหรือปี การพูดถึงผลการดำเนินงานก็จะอยู่ในการประชุมทุกๆไปในบางครั้ง ในส่วนของประธานชมรมได้มีคณะกรรมการประเมินทุก 6 เดือน แต่ชาวบ้านบอกว่ามีคนมาประเมินตามบ้านในช่วงแรกๆเท่านั้น

“สิ้นปีมีประเมินใหม่ ยังไม่เคยนะ แต่เขารู้บ้านนี้เป็นอย่างไร เขาต้องไปคุย สมมุติเวลามีแขก ถ้ากำนันไปดักถามแขก ว่าเป็นไงบ้างบ้านนี้...แจ้งยอดนักท่องเที่ยว ไม่มี” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“ประชุม ไปๆ ก็มีอะไรก็จะไป (ประชุมเรื่องเกี่ยวกับอะไรบ้าง) เค้าก็จะคุยกันโดยภาพรวม มีปัญหาใหม่กับนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมาพัก เหมือนอย่างที่นั่งถาม ข้าวของหายหรือเปล่า มาสร้างความเดือดร้อนให้ใหม่รับได้ไหม ความสะอาดในบ้านคุณได้ปรับปรุงดูแลอะไรให้เขาบ้างหรือเปล่า” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช5, 6 กันยายน 2546)

“มีคณะกรรมการตรวจสอบ ประมาณ 6 เดือนต่อ 1 ครั้ง” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 30 เมษายน 2546)

การรับทราบผลการดำเนินการจะไม่มี การพูดถึงอย่างเป็นทางการ และในเรื่องของการรับทราบรายรับ รายจ่ายจากการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน ทางชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลเหล่านี้เลย จะมีคนที่ทราบก็เช่น คนขับเรือหรือที่ใกล้ชิดกับประธาน ซึ่งสามารถประเมินได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาในแต่ละครั้ง

“ทราบที่ณัฐวุฒิเขาทำ ไม่แจ้งรายรับรายจ่าย แต่ทราบ เรารู้ว่าแขกวันนี้เข้าเท่าไรก็ประเมินเอา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

“แต่ละปีไม่มีการประเมินผล รายรับ-รายจ่าย ไม่มีเลย” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชาวบ้านจะเป็นไปในลักษณะของการนำบ้านเข้าร่วม โดยเป็นกรรมการในการเข้าร่วมประชุมในแต่ละครั้งของชมรมและการเสนอความคิดเห็นบ้าง แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังในขั้นตอนต่างที่มีความสำคัญ เช่น การริเริ่ม การวิเคราะห์ถึงปัญหา การบริหารจัดการ การดำเนินการด้านต่างๆ และการรับทราบผลการดำเนินการ โดยศูนย์กลางของการดำเนินการต่างๆยังอยู่ที่ผู้นำ และกลุ่มคนที่ยังจำกัดอยู่เท่านั้น ยังไม่มีการกระจายหน้าที่ให้กับชาวบ้านได้มีส่วนร่วมเท่าที่ควร ซึ่งถ้าวิเคราะห์ถึงสิ่งที่เป็นปัจจัยที่อาจจะทำให้ชาวบ้านไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนสำคัญต่างๆที่ควรเป็น สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

4.3.5 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน

- **ชาวบ้านขาดความสนใจและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม** เนื่องจากแต่ละบ้านก็จะมีอาชีพหลักเป็นของตนเอง จึงให้ความสำคัญกับอาชีพของตนมากกว่า ซึ่งมองว่าหากไม่มีการท่องเที่ยวก็ยังมีอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับตนเองอยู่ โดยการท่องเที่ยวถือเป็นเพียงรายได้เสริมให้กับตนเอง
- **บทบาทของผู้นำ** ซึ่งผู้นำของการท่องเที่ยวของหมู่บ้านซึ่งเคยเป็นอดีตกำนัน บริหารปกครองท้องถิ่นมาก่อน และเป็นผู้ริเริ่มโครงการในการพัฒนาท้องถิ่นหลายอย่าง จึงทำให้ชาวบ้านเกิดความเกรงใจ หรือเชื่อว่าสิ่งที่ผู้นำชี้แนะดีแล้ว
- **ระดับอายุ** เนื่องจากชาวบ้านที่เข้าร่วมส่วนใหญ่มีอายุมากหรืออยู่ในวัยของผู้สูงอายุแล้ว ดังนั้นความคิดหรือความคล่องตัวในการทำงานต่างๆที่ไม่คุ้นเคยอาจจะมี ประสิทธิภาพไม่มากพอ
- **ระดับการศึกษา** ชาวบ้านที่เข้าร่วมส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเอง หรือการที่จะเสนอแนะสิ่งใดออกไป จึงทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยที่จะออกความคิดเห็นในที่ประชุม
- **ขาดการส่งเสริมในการค้นหาศักยภาพของตนเอง** ชาวบ้านขาดโอกาสในการได้รับมอบหมายหน้าที่ที่ต้องใช้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จึงมองไม่เห็นความสามารถของตนเองที่จะนำมาเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นได้
- **ขาดการส่งเสริมในด้านการเรียนรู้อย่างเพียงพอ** ถ้าชาวบ้านได้รับการอบรมอย่างเป็นรูปแบบ และต่อเนื่อง เช่นการศึกษาดูงานสม่ำเสมอ การอบรมให้ความรู้เป็นรูปแบบจากหน่วยงาน หรือการให้ชาวบ้านได้คิดวิเคราะห์เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง ก็น่าจะทำให้ชาวบ้านมีความมั่นใจในความรู้ความสามารถของตนเองได้มากขึ้น

ในการศึกษาในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพานี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาใน 4 ประเด็นที่สำคัญได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ 2) การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินการ และ 4) การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลโครงการ ซึ่งจากผลการวิจัย สามารถวิเคราะห์ได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง ในขั้นตอนต่างๆ

ระดับการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	ชัดเจน	ไม่ ชัดเจน	ไม่มีส่วน ร่วม	ลักษณะของการมีส่วนร่วม
1. ขั้นริเริ่มโครงการ - การรวมกลุ่มเพื่อศึกษาปัญหา		✓		ชาวบ้านเข้าร่วมในการทำประชาคมหมู่บ้าน โครงการจัดการท่องเที่ยวแต่ศูนย์กลางการริเริ่มอยู่ที่กลุ่มแกนนำของชุมชนคือผู้นำชุมชนและพัฒนาการจังหวัด
- การวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ		✓		ชาวบ้านเข้าร่วมรับฟังโดยเป็นการชี้แจงจากผู้นำชุมชน โดยบางคนก็เสนอความคิดเห็นบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ฟังมากกว่า
- การสรุปเลือกปัญหาที่จะต้องแก้ไข			✓	ผู้นำชุมชนจะเป็นหลักในการตัดสินใจ
- การกำหนดวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ			✓	ขึ้นอยู่กับผู้นำชุมชน
2. ขั้นตอนการวางแผน - การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์			✓	กำหนดโดยผู้นำชุมชนและกลุ่มที่ริเริ่ม
- การตัดสินใจในเรื่องต่างๆ		✓		หลักอยู่ที่ผู้นำชุมชนแต่มีการถามความคิดเห็นของชาวบ้าน
- การกำหนดกฎ ระเบียบของชุมชน			✓	ไม่มีกฎที่เป็นรูปธรรม แต่เป็นข้อปฏิบัติที่ชาวบ้านยอมรับ โดยขึ้นกับผู้นำชุมชน

ตารางที่ 6 (ต่อ) วิเคราะห์ระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง ในชั้น
ตอนต่างๆ

ระดับการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	ชัดเจน	ไม่ ชัดเจน	ไม่มีส่วน ร่วม	ลักษณะของการมีส่วนร่วม
- การกำหนดแผนปฏิบัติงานของชุมชน			✓	กำหนดโดยกลุ่มแกนนำหลักของชุมชน
- การคัดเลือกผู้นำชุมชน			✓	ผู้ที่เป็นผู้ริเริ่มการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นประธานชมรม
3. ชั้นการดำเนินการ - การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว		✓		ผู้นำชุมชนดำเนินการเป็นหลัก ส่วนชาวบ้านก็มีการชักชวนเพื่อนฝูงญาติพี่น้องให้มาเที่ยว
- การจัดหานักท่องเที่ยวและการตลาด			✓	ดำเนินการโดยผู้นำชุมชน
- การต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยว	✓			ชาวบ้านต้อนรับและบริการนักท่องเที่ยวในเรื่องที่พักอาศัย อำนวยความสะดวก และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงเรื่องค่าบริการรับส่งนักท่องเที่ยวด้วย
- การประสานงาน		✓		ผู้นำชุมชนจะเป็นคนประสานงานกับหน่วยงาน หรือเจ้าหน้าที่จากภายนอก ในส่วนชาวบ้านที่เป็นคนขับเรือจะเป็นลูกมือช่วยในการประสานงานภายในชุมชน เช่น ส่งข่าวการนัดประชุม
- การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว	✓			ชาวบ้านที่เข้าร่วมก็จะอนุรักษ์บ้านไทยเก่าๆ มีการปรับปรุงซ่อมแซมทาสีและตกแต่งบริเวณบ้านของตนให้สวยงาม

ตารางที่ 6 (ต่อ) วิเคราะห์ระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง ในชั้น
ตอนต่างๆ

ระดับการมีส่วนร่วม ขั้นตอนการมีส่วนร่วม	ชัดเจน	ไม่ ชัดเจน	ไม่มีส่วน ร่วม	ลักษณะของการมีส่วนร่วม
- การจัดการนำเที่ยว	✓			ในรูปแบบของไกด์ท้องถิ่น โดยคนขับ เรือจะเป็นผู้อธิบายหรือตอบคำถาม นักท่องเที่ยวในการชมรอบใน แต่ สำหรับรอบนอกจากมีไกด์ประจำ 3 คน
- การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ของชุมชน			✓	ดำเนินการโดยผู้นำชุมชนและเครือ ญาติ ในการรับและจัดส่งนักท่องเที่ยว และการจัดการรายรับ-จ่าย จัดสรรรายได้ให้กับชาวบ้าน
4. ชั้นประเมินผลโครงการ				
- การจัดการประชุมติดตามผลและ ศึกษาผลที่เกิดขึ้น		✓		มีการจัดประชุมเพื่อพูดคุยในภาพ รวมของการจัดการท่องเที่ยว โดย ชาวบ้านเข้าร่วมประชุม
- การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาผลที่ เกิดขึ้น		✓		เป็นการเข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบ การแก้ไขหรือปรับปรุงจากผู้นำชุมชน
- การมีส่วนร่วมในการรับทราบราย รับ รายจ่ายและผลการดำเนินงาน ของชุมชนแต่ละช่วง			✓	ไม่มีการชี้แจงในเรื่องของรายรับ ราย จ่ายให้แก่ชาวบ้านทราบ มีเพียงการ จัดสรรเงินให้แก่ชาวบ้านตามจำนวน นักท่องเที่ยวที่รับแต่ละบ้าน

จากตารางข้างต้น พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน
ยังเป็นไปอย่างไม่ชัดเจนในแต่ละขั้นตอน และบางขั้นตอนที่ความสำคัญและช่วยส่งเสริมให้
ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้อันเป็นประโยชน์ ชาวบ้านก็ไม่ได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้

แต่ถ้าวิเคราะห์รูปแบบการมีส่วนร่วมตามที่ Sumayao (อ้างถึงในมนัส สุภลักษณ์,
2544) ได้เสนอรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ รูปแบบการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้าน
ทรงไทยปลายโพงพางเป็นดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้าน
ท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงทางตามแนวคิดของ Sumayao

การมีส่วนร่วมของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงทางในขั้นตอนต่างๆ	การมีส่วนร่วมแบบจอมปลอม (pseudo participation)		การมีส่วนร่วมแบบแท้จริง (genuine participation)	
	แบบได้รับการเลี้ยงดู (domestication)	แบบได้รับความช่วยเหลือ (assistentialism)	แบบความร่วมมือ (cooperation)	แบบประชาชนมีอำนาจ (empowerment)
1. ขั้นริเริ่มโครงการ		มีส่วนร่วมแบบได้รับการปรึกษาหารือ (consultation)มีส่วนร่วมที่จะได้รับการปรึกษาหารือ หรือได้รับข่าวสารในกระบวนการ แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือ มีอำนาจในการบริหารจัดการใดๆ		
2. ขั้นตอนการวางแผน	มีส่วนร่วมแบบได้รับการแจ้งให้ทราบ (informing) ผู้เข้ามีส่วนร่วมจะได้รับการแจ้งให้ทราบข้อมูลเป็นระยะๆ ทำให้ไม่อาจโต้แย้ง ต้องปฏิบัติตาม จึงเป็นเสมือนมีส่วนร่วมจริง			
3. ขั้นการดำเนินการ		มีส่วนร่วมแบบได้รับการปรึกษาหารือ (consultation)		
4. ขั้นประเมินผลโครงการ	มีส่วนร่วมแบบได้รับการแจ้งให้ทราบ (informing)			

จากตารางดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางยังเป็นการมีส่วนร่วมแบบจอมปลอม (Pseudo Participation) ซึ่งชาวบ้านยังไม่มีส่วนร่วมแบบแท้จริงในการขั้นตอนต่างๆของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้าน ชาวบ้านไม่มีอำนาจในการตัดสินใจและการบริหารจัดการ เป็นเพียงการรับภาระชี้แจงจากผู้นำชุมชน และปฏิบัติตามแต่ยังขาดการมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ในกระบวนการต่างๆอย่างแท้จริง โดยที่อำนาจหน้าที่ส่วนใหญ่ยังเป็นศูนย์กลางที่ผู้นำชุมชน ซึ่งถ้าวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง จะพบข้อมูลดังตารางนี้

ตารางที่ 8 วิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน	
1. ชาวบ้านขาดความสนใจและแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม	- เนื่องจากชาวบ้านมีอาชีพหลักของตนและมองว่าการเข้ามาร่วมการท่องเที่ยวเป็นเพียงอาชีพเสริม
2. บทบาทของผู้นำ	- มีผลต่อความเชื่อถือ และความเกรงใจของชาวบ้าน
3. ระดับอายุ	- ชาวบ้านที่เข้าร่วมส่วนใหญ่อยู่ในวัยค่อนข้างสูงอายุ ความคล่องตัวหรือความสามารถในการทำงานน้อยลง
4. ระดับการศึกษา	- ชาวบ้านส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จึงไม่มั่นใจในระดับความรู้ความสามารถของตน
5. ขาดการส่งเสริมในการค้นหาศักยภาพของตนเอง	- ไม่ได้มีโอกาสและการส่งเสริมให้ฝึกการคิดวิเคราะห์
6. ขาดการส่งเสริมในด้านการเรียนรู้อย่างพอเพียง	- กระบวนการเรียนรู้ที่ให้กับชาวบ้านไม่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและขาดรูปแบบที่ชัดเจน

จากการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยดังกล่าวเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของชาวบ้านเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของชุมชนเพื่อให้ชาวบ้านได้เกิดการเรียนรู้และตระหนักถึงความสามารถของตนเองและท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาต่างๆและการจัดการให้เกิดผลอันเป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นในการดำเนินการกิจกรรมอันเป็นเศรษฐกิจของชุมชน จำเป็นที่ชาวบ้านต้องเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ถ้าหากชาวบ้านและชุมชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ในกิจกรรมดังกล่าวอย่างแท้จริง ชาวบ้านก็จะไม่ตระหนักถึงความสำคัญ และการดำเนินไปก็จะไม่แข็งแรง เนื่องจากชุมชนไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง มีความสัมพันธ์ต่อผลทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในชุมชนก็จะไม่ยั่งยืนและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนที่ชาวบ้านต้องการให้มีอยู่ต่อไป ก็อาจไม่ยั่งยืนต่อไปในอนาคตก็เป็นได้

4.4 ผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

สิ่งที่จะหลีกเลี่ยงไม่ได้ในพื้นที่ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเกิดขึ้น ก็คือผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ที่ผ่านมามีงานวิจัยหลายเรื่องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวได้แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นย่อมเกิดผลตามมาเสมอ แต่ผลกระทบดังกล่าวก็มีทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยในการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางนี้ได้ศึกษาผลที่เกิดขึ้นทั้ง 2 ด้าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ผลที่เกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม ดังนี้

4.4.1 ด้านเศรษฐกิจ

มีรายได้จากการท่องเที่ยว แต่ชาวบ้านก็ได้จากการรับนักท่องเที่ยว ที่มาพักค้าง 100บาท/คน ดังนั้นรายได้ที่เพิ่มขึ้นจึงเป็นรายได้เสริม เนื่องจากรายได้แต่ละเดือนไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยว และการหมุนเวียนในการรับนักท่องเที่ยวของแต่ละบ้าน ประกอบกับเกือบทุกบ้านก็จะมีอาชีพหลักคือทำสวน หรือรับราชการซึ่งเป็นรายได้หลักอยู่แล้ว

“รายได้เพิ่มขึ้นจากเดิม พออยู่ได้ จากเดิมที่ไม่มีท่องเที่ยว สบายๆไม่เดือดร้อน รายได้จากแขกที่มาคิดรวมเป็นเดือน มันไม่ได้อะไรหรอก บางทีถ้าแขกชุดนี้ บ้านนี้ยังไม่ได้พัก เขาจะเอาแขกมาพัก กระจายกันไปเรื่อยๆ เขาแน่นอนไม่ได้ อย่างที่นี้เป็นเดือนๆเพิ่งจะมีแขกมาพัก” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

“รายได้นักท่องเที่ยวพออยู่ได้ เฉลี่ยบางเดือนก็พันกว่าบาท ปกติเดิมก็อยู่สบายแล้ว” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ 16, 14 สิงหาคม 2546)

“ปกติคนเรือเขาทำสวนไปตามงานอะไรบ้าง พอมีท่องเที่ยว เขาก็มีรายได้ ก็เหมือนกระจายรายได้...ถ้าตรงๆที่คิดว่าตรงอื่นเขาเพิ่ม แต่สำหรับบ้านที่

ที่คิดว่าธรรมดา เพราะไม่มีแขกมาเลย ถ้าจะรอตรงนั้นคงไม่ได้ แต่คิดว่าเป็นงานอดิเรก ส่วนใหญ่จะทำสวนแล้วก็รับแขก แขกที่มาพักเฉลี่ย 3,000 มาช่วงหลังไม่มีมันกระทบจากชาร์ส และตอนนี้ก็เปิดกันมากแล้ว มีร้านอาหารเรือริมคลองเอาแขกไปเยอะ” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

“ รายได้ตกเดือนประมาณ มันไม่แน่นอนอย่างเช่น บางเสาร์ที่ก็มี 5 คน 6 คน บางเดือนมี 4 เสาร์สัก 2,000 ได้ 1,500 บางที่บางเสาร์อาจจะไม่ได้ เสาร์ที่แล้วได้ ประมาณ 1,500 ดีกว่าเน่ๆนะ” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

“ทำท่องเที่ยวมันก็ดี ชาวบ้านก็ยังพอมีรายได้ด้วย...คนละ 100 เป็นรายได้เสริม... (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข6, 18 ธันวาคม 2546)

- อาชีพเสริม โดยส่วนใหญ่ก่อนที่จะทำการท่องเที่ยว ชาวบ้านก็จะมีอาชีพหลักเป็นของตนเองอยู่ แล้วตั้งนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนจึงถือเป็นเพียงอาชีพเสริมของชาวบ้าน หรือเป็นงานอดิเรก เพราะส่วนใหญ่เจ้าของบ้านแต่ละหลังจะเป็นผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุ ที่ไม่ได้ทำงานแล้ว แต่สำหรับประธานชมรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน การท่องเที่ยวอาจถือเป็นอาชีพหลักที่สำคัญไม่น้อยกว่าการทำสวน เนื่องจากในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ผู้ที่จัดการในส่วนดังกล่าวคือประธานชมรมซึ่งต่อมาในปัจจุบัน ลูกชายได้เข้ามาทำหน้าที่ดังกล่าวแทนประธานชมรม

“ໃຊ້ໆ ຕຽນນີ້ມັນ O.K. ເປັນເໝືອນອາຊີບເສີມ ຄົນທີ່ວ່າງຢູ່ເຂົາກໍໄດ້ຮັບໄດ້ ເຂົາກໍຍັງໄດ້ 200 300 ປັດເຂົາກໍໄດ້ຢູ່ແລ້ວ” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข5, 6 กันยายน 2546)

“...นี่คือเขาไปเรียน ดูแล้วเขาจะทำอะไร เขาก็ทำเรื่องการท่องเที่ยว เรียนเรื่องการท่องเที่ยว ไม่ได้ไปบังคับเขา เมื่อก่อนลูกๆเขาก็ไปทำงานเขาทำเดือนละ 7,8 พัน อยู่ไปมาหยาซัย ไปๆกลับๆ มันก็ไม่เห็นมีตั้งค์เหลือ เลยเรียกเขามาคุยว่ารายได้มันอย่างนี้ ทุก็ต้องทำต่อ เราก็ค่อยๆศึกษาไป แล้วถ้าพ่อแม่มีพ่อจะทำไ้ ใครจะต่อ ก็ เดือน 2 เดือนมั้ง เขากลับมาทำงานบ้านแล้วนะ ก็ให้เขาดูแลทั้งหมด จับจ่ายใช้สอยอะไร เราจะใช้อะไรก็เบิกเก็บเก็บเขา ปลอดภัยวาง ยึดอำนาจ” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

- **การจ้างงานที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยว** การจ้างงานที่เป็นผลมาจากการท่องเที่ยวของหมู่บ้านนั้นเกิดขึ้นเฉพาะที่ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเท่านั้นที่มีการจ้างแม่ครัว หรือผู้ช่วยดูแล แต่โดยรวมแล้วก็ไม่มีเกิดการจ้างงานเกิดขึ้นเพราะชาวบ้านที่เข้าร่วมก็จะรับผิดชอบในส่วนของตนเองไป เช่น ดูแลในขณะที่นักท่องเที่ยวมาพัก และคนเรือที่มีหน้าที่เฉพาะรับส่งนักท่องเที่ยว ความหลากหลายของอาชีพไม่มีเพิ่มขึ้น แม้อำเภอก็ยังคงเป็นคนเดิมๆ ที่ค้าขายเก่าแก่อยู่ในพื้นที่

“...ก็มีคนมาทำงานที่บ้านกำนัน ส่วนใหญ่ก็ยังทำอาชีพทำสวนกันเหมือนเดิม ทำสวนส้มโอ เด็กสมัยใหม่ไปทำงานโรงงาน บางคนขึ้นศาลมีประมาณซักครึ่งหนึ่ง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

- **วิถีการผลิตของชุมชน** โดยส่วนใหญ่ก็ยังเป็นแบบเดิมๆเปลี่ยนแปลงไปบ้าง เช่นวิธีการทำน้ำตาลจากมะพร้าวแบบดั้งเดิม บางบ้านอาจจะมีเครื่องทุ่นแรงที่ทันสมัยมาช่วยมากขึ้น เช่นการต้มน้ำตาลมะพร้าวแต่ก่อนอาจจะใช้มือ แต่ปัจจุบัน มีเครื่องที่ช่วยในการต้มน้ำตาลให้ง่ายขึ้น เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย เช่นเครื่องทุ่นแรงต่างๆ เครื่องซักผ้า เตารอบไฟฟ้า จะมีเป็นบางบ้านขึ้นอยู่กับสถานะทางการเงินของแต่ละบ้าน

“เดี๋ยวนี้ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าในการหมუნตาล” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข1, 4 มิถุนายน 2546)

“...เหมือนเดิม แต่ใช้สู่มต้มน้ำตาลมาช่วย” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ5, 22 กรกฎาคม 2546)

- **ความพึงพอใจของชาวบ้านต่อรายได้ที่ได้รับ** ส่วนใหญ่จะยังไม่ค่อยพอใจในปัจจุบัน ถ้าเป็นไปได้ก็อยากให้มีการเพิ่มอัตรารายได้จากนักท่องเที่ยวที่ให้แก่ชาวบ้านเพิ่มขึ้นจากเดิม เนื่องจากมองว่าไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย

“พอใจรายได้ใหม่...เฉยๆ ถ้าได้พอค่าน้ำค่าไฟ ก็น่าจะเพิ่มให้เราสัก 150 บาท เขาเก็บค่าหัว 700 เขาเพิ่มตรงโน้นแต่ไม่มาให้เรา แต่เดิมเขาบอกให้ 120 เขาตัดเป็นค่าเรือ เขารวกันนะ แต่ว่าเราก็ไม่เคยได้ แต่เขาก็ไม่ได้วิจัยให้แบบสอบถามเรา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

“พอใจเขาให้หัวละ 100 บาท ต่อคนให้แค่พัก1 คืน เท่านั้น ถ้ามันได้ทุกเสาร์อาทิตย์ พอใจ ถ้ามีให้เราทุกเสาร์นะ เสาร์ละอย่างน้อยอย่าต่ำกว่า 5 คน ถ้าพูดจริงๆเราพูดจริง 2 คน ขาดทุนไม่ได้อะไร เพราะว่าไฟเปิดเต็มที่ ในขณะที่

ถ้ามา 5 คน เราจะคุ้มใช้ไฟฟ้าเท่ากัน แต่มา 2 คน กับ 5 คน คุ้มกว่า แต่ O.K. เท่าไหร่เราก็ไม่มีปัญหา สงมาเหอะ 2 คนเราก็ไม่ว่า” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

“ไอ้เรื่องคุ้มมันไม่คุ้มอยู่แล้ว มีการลงทุนของเจ้าของบ้าน ถ้าเจ้าของบ้านขาย เรามองว่าตรงนี้น้อยเราไม่คุ้มหรอก แต่ O.K.ไม่เป็นไรช่วยๆกันไป ว่างๆเราก็มีเพื่อน แต่ถ้าถามว่าคุ้มไหม ไม่คุ้ม แต่ถ้าถามว่าคิดมากไหม ไม่คิดมาก เราอยู่คนเดียวเสาร์-อาทิตย์ บางทีมันก็เหงา ได้เขามาคุย แลกเปลี่ยน ความรู้ก็ O.K. ...ต่อ 1 หัว ราคาประเมินต่อ 1 หัวต่ำสุดก็มี 200 คือใน 200 เจ้าของบ้านต้องดูแลเขาเรื่องนี้ อาหาร กาแฟ เครื่องอำนวยความสะดวก ผ้าปูที่นอน เตียงนอน ต้องดูแล แต่เรามาถั่วเฉลี่ยไ้ว่า คนมาพักคนมาอะไร รายได้ 100 กับค่าไฟ ค่าอะไร กับค่าใช้จ่าย มันไม่คุ้ม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข5, 6 กันยายน 2546)

- ปัญหาค่าครองชีพหรือค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นของชาวบ้าน เป็นผลมาจากความเจริญที่เข้ามาทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายต่างๆเพิ่มขึ้น เช่น เมื่อมีเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ทันสมัย มี น้ำประปามาสู่หมู่บ้านก็ทำให้มีค่าไฟ ค่าน้ำ เพิ่มขึ้นจากเดิมแต่ชาวบ้านก็ไม่รู้สึกเดือดร้อน ในส่วนค่าใช้จ่ายที่นอกเหนือจากค่าสาธารณูปโภคในชุมชนไม่เพิ่มขึ้น เช่นค่าเก็บขยะเพราะส่วนใหญ่ทุกบ้านก็จะกำจัดขยะกันเองในบ้านของตน

“มีเครื่องใช้ที่ทันสมัยก็คือ เครื่องซักผ้า บีมน้ำ หลังจากมีห้องเที่ยวค่าใช้จ่ายเพิ่ม ค่าไฟเมื่อก่อนแค่ 400 บาท เพิ่มเป็น 600-700 บาท” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“ เครื่องทันสมัยมี ของลูกสาวซื้อ รายจ่ายเพิ่ม ค่าน้ำค่าไฟ เพิ่มบ้างนิดหน่อย ไม่มากไม่ก็ร้อย มีตู้เย็นไว้ให้แขกต่างหาก พัดลม...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข3, 14 สิงหาคม 2546)

4.4.2 ด้านสังคม

- คุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เนื่องจากมีการจัดการท่องเที่ยวในหมู่บ้านปลายโพงพาง ดังนั้นผลพวงจากการท่องเที่ยวจึงทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภคต่างๆ เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ถนนรถ ทำให้ชาวบ้านมีความสะดวกสบายมากกว่าเดิม คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นจากเดิม เช่น เมื่อก่อนชาวบ้านจะต้องใช้น้ำจากลำคลองเท่านั้น แต่ใน

ปัจจุบันก็มีการจัดตั้งประปาบาดาล และประปาจากทางราชการเข้ามาในหมู่บ้านแต่ก็ยังไม่ครอบคลุมทั่วทุกหลังคาเรือน นอกจากนี้หลังจากมีการทำถนนเข้ามาในหมู่บ้าน ชาวบ้านที่พอมีฐานะก็ซื้อสามารถซื้อรถใช้ในการเดินทางได้บ้าง

“การเข้าโครงการทำให้มีการพัฒนามากขึ้น เช่นความสะดวก บ้านเจริญขึ้นและให้คนมาเที่ยวชม ให้คนมีอาชีพเสริม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ 15, 4 มิถุนายน 2546)

“ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น สบายขึ้นจากเดิม ดูดี” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“ความเป็นอยู่มั่นคงดีขึ้น” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข3, 14 สิงหาคม 2546)

“ความเป็นอยู่สบายขึ้น เพราะทางสะดวก ทางบ้านก้านันมีรถคนออกสบาย” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

- **ความสามัคคีและความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน** ยังไม่ค่อยมีความแน่นแฟ้นมากนัก ความร่วมมือจะเป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือเมื่อแต่ละบ้านที่รู้จักมีงาน เป็นการช่วยแรง หรือเวลาที่มีประเพณีที่สำคัญ เช่น วันสงกรานต์ จะมีการรวมกลุ่มมาร่วมงาน ประเพณีโดยมีผู้นำชุมชนเป็นศูนย์กลางในการรวมกลุ่ม หรือวัดที่เป็นที่เลื่อมใส ศรัทธาเมื่อมีงาน ชาวบ้านก็จะไปช่วยเหลือกัน แต่การรวมกลุ่มในลักษณะของการทำงานยังมีน้อยเช่น เมื่อก่อนมีกลุ่มแม่บ้านที่ทำผลิตภัณฑ์ต่างๆ แต่ปัจจุบันการรวมกลุ่มน้อยลงไป เนื่องจากว่าแต่ละบ้านก็จะมีอาชีพของตนเอง และการอุปสรรคในเรื่องของการเดินทาง บ้านส่วนใหญ่ยังอยู่ริมน้ำต้องอาศัยเรือการเดินทางไปมาหาสู่กันเป็นไปได้ยาก

“การรวมกลุ่ม มีให้ทำ เช่น กลุ่มดอกไม้จันทร์ แต่ที่นี่ไม่รวมกลุ่มเพราะเดินทางลำบาก” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ12, 4 มิถุนายน 2546)

“การรวมตัว สุดแท้แต่ก้านันจัด เมื่อช่วงสงกรานต์จะไปพร้อมกันที่บ้านก้านัน ทำบุญตามวัดต่างคนต่างทำ สุดแท้แต่จะชอบไปวัดไหน สุดแท้แต่ความศรัทธาของใคร” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข3, 14 สิงหาคม 2546)

“...ก็มีกลุ่มแม่บ้านจากนี้ไปประมาณกิโลกว่า ทำกะลามะพร้าว มาชุดมาตัด ตบแต่งเป็นแจกันบ้าง เป็นรูปสัตว์บ้าง เป็นที่เขียนหรือบ้าง ของหมู่6

ของโพงพางหมู่6 หมู่อื่นไม่ได้ทำ เมื่อก่อนทางบ้านกำนัน เขาทำต้นมะพร้าว มาทำผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับตะเกียง ตอนนี่ไม่เห็นมี เขาเคยเป็นผลิตภัณฑ์ส่งออก ด้วยนะ...เป็นกำนันเคยทำ แต่พอเวลาไม่เป็นกำนันบ๊อบก็สลายตัวไป” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

“ผมพูดตรงๆนะ ถ้ากำนันรั้วจะมีอะไรขึ้น คนไปกันจังเลย เพราะความดี เขามี และอีกอย่างเขาไม่ถือตัว เขาเป็นคนอ่อนน้อมดีมาก ทางราชการก็ยกย่องดี” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข2, 18 ธันวาคม 2546)

“รวมกลุ่ม มันมีแต่เดี๋ยวนี้มันเลิกหมดแล้ว มันไม่ค่อยมีคนไปทำ เขาไม่ค่อยได้สน...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข6, 18 ธันวาคม 2546)

- **ความปลอดภัยและปัญหาอาชญากรรมในชุมชน** ในเรื่องความปลอดภัยของชาวบ้านและนักท่องเที่ยว ได้มีการจัดตั้งป้อมยามตำรวจบริเวณใกล้กับทางเข้าสู่ศูนย์ บริการนักท่องเที่ยว แต่ในเรื่องปัญหาอาชญากรรม เช่น ลักขโมย ปล้น ชาวบ้านบอกว่าตั้งแต่มีการท่องเที่ยวยังไม่เคยเกิดขึ้น โดยนักท่องเที่ยวจะได้รับการบริการจากคนเรือซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นจากบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยวไปส่งขึ้นตามหน้าบ้าน ที่ทางศูนย์ได้จัดไว้ให้ จึงไม่มีปัญหาในเรื่องความปลอดภัย เนื่องจากชาวบ้านที่เข้าร่วมก็เป็นคนในท้องถิ่นที่รู้จักกันหมด ในส่วนความปลอดภัยของชาวบ้านที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าพักนั้น ชาวบ้านก็มั่นใจในนักท่องเที่ยวที่มาพัก เนื่องจากคิดว่าลักษณะพื้นที่เป็นลำคลองไม่มีถนนเข้าออกง่าย ดังนั้นถ้านักท่องเที่ยวจะคิดการที่ไม่ดีย่อมเป็นไปได้น้อยเพราะไม่ชำนาญพื้นที่และการเข้าออก

“...ไม่มีหรอก ตำรวจเขามา แต่สถานที่ไม่เอื้ออำนวย เข้ามาไม่ถึง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“...ไม่มี บางที่ไม่อยู่บ้านก็ทิ้งได้ ที่ศูนย์มีป้อมตำรวจมีตำรวจมาอยู่เวร ตอนกลางคืน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข3, 14 สิงหาคม 2546)

“ไม่มีปัญหาอาชญากรรม ลักขโมย” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

“ความปลอดภัย...สบายมากเลย ไม่มี ปลอดภัยมาก...ปัญหาเกี่ยวกับติดลบกลับไปไม่มี นักท่องเที่ยวมาเที่ยวหมู่บ้านเราแล้วถูกจี้ถูกปล้น หรือว่าได้รับอุบัติเหตุกลับไป ไม่มี ไม่เคยได้ข่าว...ในส่วนนักท่องเที่ยว เราพึ่งพอขึ้นบ้านแล้วเราก็สบายใจ เหมือนที่เราเคยรู้จักกันมาก่อน เราคิดว่าเขาแปลก

หน้ามาก็จริง เขาจะมาเตรียมการอะไรไม่ได้หรือขึ้นเรือขึ้นบ้านเขาก็ไม่รู้เส้นทาง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

แต่สำหรับบางบ้านที่อยู่ติดถนนซึ่งมีรถผ่านเข้าออกมาก และเป็นแหล่งชุมชนทางเข้าวัดโคกเกตู เช่น บางบ้านก็จะบอกว่า มีขโมยเรือบ้าง แล้วมีปัญหาหมา

“...ก็มีขโมยเรือ ปัญหาหมา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ7 22 กรกฎาคม 2546)

4.4.3 ด้านวัฒนธรรม

- **การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว** การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดขึ้นในลักษณะการนำเอาสิ่งที่มีในท้องถิ่นมาเป็นจุดขายต่อการท่องเที่ยว วัฒนธรรมการตักบาตรทางเรือของชาวบ้าน ประเพณีสงกรานต์ที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาร่วมชม ชาวบ้านจะเรียนรู้ว่านักท่องเที่ยวที่มาที่นี้ชอบอะไร และเขาจะไม่ทำลายสิ่งนั้น เช่น ตั้งแต่มีการท่องเที่ยวบ้านทรงไทยที่ถูกปล่อยให้เก่าโทรม ก็จะมีการดูแลรักษามากขึ้น ปรับปรุงทาสีทาน้ำมันให้สวยงามตามสถานภาพของตน แต่ก็ยังคนบางบ้านที่สร้างบ้านใหม่ หันมาปลูกบ้านตึกแทนเพราะค่าใช้จ่ายที่ถูกกว่า เช่น บ้านป่าขนม

“...บ้านทรงไทย มีัดดแปลงอย่างอื่นบ้างเล็กน้อย มันก็ยังเป็น เอกลักษณ์อยู่ มีความเป็นไทยๆ... อย่างศาลาเมื่อก่อนไม่มี ทำเพิ่ม เอาทรงไทยลายเดิม อนุรักษ์บ้านทรงไทยไว้ ทาน้ำมัน ดูแลปลวก บ้านหลังนี้ 100กว่าปี สมัยยา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

“ ที่ปลูกบ้านตึก เพราะค่าก่อสร้างถูกกว่า” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ 13, 22 กรกฎาคม 2546)

- **ความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม** เวลาที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวก็จะเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน เช่น เวล่านักท่องเที่ยวมาเที่ยว ชาวบ้านมักจะเชื้อเชิญให้ขึ้นไปชมบ้านของตน และเล่าถึงความเก่าแก่ของบ้านที่ตกทอดกันมาด้วยความภูมิใจ

“...แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทำให้ไม่เสียบเหงา แยกที่มาส่วนมากที่ขออนุรักษ์ เค้าจะชอบบรรยากาศแบบนี้ ตอนนี้แขกน้อยไปมาก ตั้งแต่มีชาร์ส และตอนนี้ก็มี Home stay ขึ้นเยอะ ที่นี้เป็นที่แรกของจังหวัด” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

“นักข่าวหลายๆช่องมาถ่ายทำสารคดีบ่อยมาก ตอนที่เปิดก็มีญี่ปุ่น บังเอิญเปิดวันสงกรานต์ ญี่ปุ่นมาถ่ายทำประเพณีสงกรานต์ที่นี่ มาถ่ายทำอยู่ 2 วัน จะรดแบบชาวบ้าน รดพระ รดผู้ใหญ่ แล้วทีวีที่มาแวะช่วยรดด้วย ร่วมกิจกรรมด้วย นักข่าวก็ถ่าย นักข่าวญี่ปุ่นทำงานละเอียดมาก เค้ละเอียดนะ ไม่เหมือนนักข่าวพวกช่อง 4 ช่อง 5 ช่อง 9 เบื่อบ้างเดียวลงไปละ นักข่าวญี่ปุ่น ละเอียดมากทำตั้งแต่เก็บดอกไม้ ร้อยมาลัย นี้น้ำมันต์ น้ำอบไทย เอามาจาก ไหน ทำจากอะไร สัมภาษณ์ละเอียดมาก” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตค่านิยม และวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมเพื่อ มุ่งเน้นความสวยงาม ในหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงทางวิถีชีวิตของชาวบ้านก็ยัง เหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลง ยังใช้ชีวิตเรียบง่าย ทำสวน พายเรือไปมาเหมือนเดิม การใช้จ่ายของ ชาวบ้านจะค่อนข้างประหยัด ไม่นิยมซื้ออาหารนอกบ้านมารับประทาน แต่สิ่งอำนวยความสะดวก ที่มากขึ้นจะมาจากลูกหลานที่แยกย้ายไปทำงานข้างนอกพื้นที่จัดหามาให้ และการเปลี่ยนแปลง ของคนรุ่นใหม่ ที่ นิยมออกไปทำงานนอกบ้านตามโรงงาน จากการเข้าไปลงพื้นที่ของผู้วิจัยยังพบ เห็นชาวบ้านอาบน้ำคลองอยู่เสมอๆ ส่วนรูปแบบของบ้านสมัยใหม่ก็มีให้เห็นอยู่บ้าง แต่ก็ยังเป็น ส่วนน้อย สภาพบ้านเรือนก็ยังเป็นแบบดั้งเดิม บ้านไม้หรือบ้านไทยสมัยโบราณริมน้ำอยู่จำนวนมาก

“วิถีชีวิตดั้งเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง ถ้าออกข้างนอกแต่งตัวดีหน่อย อยู่บ้าน ก็ธรรมดา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“การใช้ชีวิต เหมือนเดิม ที่นี่ไม่ค่อยชนบทมากอยู่แล้ว” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

“ความเป็นอยู่มันเหมือนเดิม เพราะว่าไม่ได้เปลี่ยนรายได้ เพียงแต่ว่ามี คนเข้ามามากขึ้นในวันเสาร์-อาทิตย์ ก็อยู่ตามวิถีชีวิตเขาอยู่แล้ว เมื่อก่อนเขาก็ เจียบ มีดก๊นออน 2 ทุ่มปิดไฟแล้ว กลางวันก็ขึ้นตาล ดายหญ้า ทำอาชีพ...” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข5, 6 กันยายน 2546)

“...คนเขาไปทำอาชีพอื่น มันสบายกว่า ไปทำโรงงาน ตอนนี้อย่างมาหา ลูกจ้าง เงินดีกว่าสบายด้วย ตื่นแต่เช้าอย่างนี้เดี๋ยวรถเขามาเก็บไปหมด 10 กว่าคัน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข6, 18 ธันวาคม 2546)

“คนในหมู่บ้าน เค้าไปทำงานโรงงานกันหมดเหลือแต่ทำมะพร้าว คนแก่
อยู่บ้านที่ท่า คนหนุ่มสาวไปทำงานโรงงานกันหมด เพราะได้แต่งตัวสวยๆ ได้
นั่งรถ อยู่บ้านก็ขลุกอยู่บ้านอย่างเดียว” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14
สิงหาคม 2546)

4.4.4 ด้านสิ่งแวดล้อม

- **การพัฒนาความสะอาดของคูคลอง** ในหมู่บ้านการพัฒนาในเรื่องความ
สะอาดของคูคลองจะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานในท้องถิ่นที่ดูแล เช่น มีการขุดลอกคูคลองซึ่งไม่มี
ช่วงระยะเวลาที่แน่นอนสม่ำเสมอ ขึ้นอยู่กับทางหน่วยงานจะส่งมา แต่ในส่วนของชมรม
การท่องเที่ยวทางประธานชมรมจะร่วมกับชาวบ้านในการพัฒนาคูคลองในโอกาสต่างๆ ที่สำคัญ
เช่นในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นต้น

“คลองมันตื้นกว่าเดิม เพราะไ้ความพังทลายมันลงไป โดยมาก อบต.
จะเอาเรือแบคโฮมาตัก คลองเล็กเขาตักกันส่วนใหญ่” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน
ช3, 14 สิงหาคม 2546)

- **การรักษาความสะอาดในเรื่องขยะ** จะมีการปลูกฝังหรือการณรงค์ให้
แก่ชาวบ้านโดยประธานชมรมในการประชุมแต่ละครั้ง แต่ผลก็ยังไม่ดีขึ้น ชาวบ้านบางส่วนเห็น
ความสำคัญก็จะรู้จักการกำจัดขยะ แต่บางส่วนที่ไม่ได้เข้าร่วมก็จะไม่เห็นความสำคัญ จึงมีการทิ้ง
ขยะลงในลำคลองอยู่ ถึงแม้ทางประธานชมรมในสมัยที่ยังเป็นกำนันได้มีโครงการจัดตั้งถังขยะให้
ชาวบ้าน โดยเสียค่าเก็บขยะเดือนละ 30 บาท แต่ก็ยังไม่เป็นผล ดังนั้นการทิ้งขยะยังเป็นปัญหาที่
ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวของหมู่บ้านอยู่

“ในหมู่บ้านก็ยังมีอยู่ ทิ้งลงคลอง ลงถนน ตอนที่เป็นอาสาสมัคร (อ
สม.) ใหม่ไปช่วยหมอกำจัดขยะ เผาทั้งวันทำกันเอง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน
ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“...ขยะคนจะทิ้งลงคลอง ปล่อยบางที่ก็จมไป ฝั่งเรือบางที่ก็ติด
รำคาญ มันอยู่ที่ช่วงน้ำขึ้น ถ้าลงระยะยาวก็ลงแม่น้ำ แต่ถ้าขึ้นลงระยะสั้นมัน
ก็ไม่ไปไหน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

- **การอนุรักษ์ธรรมชาติของชุมชน** จากที่ชาวบ้านเข้าร่วมการท่องเที่ยวและ
ได้มีการพูดคุยกับนักท่องเที่ยว จะเกิดการเรียนรู้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่สนใจมาเที่ยวชมศึกษา

ธรรมชาติ วิถีชีวิตและสิ่งห้อยซึ่งถือเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ดังนั้นชาวบ้านก็จะไม่ ทำลายต้นลำพูที่เป็นที่อยู่อาศัยที่ชุกชุมของหิ่งห้อย แต่ชาวบ้านอีกส่วนหนึ่งที่ไม่เข้าร่วมการท่องเที่ยว ไม่ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวจึงไม่เห็นความสำคัญ มองว่าการท่องเที่ยวทำให้เกิดการรบกวนความสงบของตน ก็จะไม่อนุรักษ์ต้นลำพูไว้

“คนที่ไม่ได้เข้าโครงการ...เพียงแต่เคยมาพูดให้เราฟังว่าบางทีอย่างหน้าบ้านเราไม่ได้เข้าโครงการ หน้าบ้านเรามีต้นลำพู มีหิ่งห้อยเกาะเยอะ นักท่องเที่ยวก็จะพาจอดเรือดูหิ่งห้อย นักท่องเที่ยวชอบก็กรี๊ด หรือมีเสียงสนทนาดัง สุนัขที่อยู่ตามบ้านเค้าอยู่ก็จะเห่า เจ้าของบ้านก็เกิดรำคาญ ก็โกรธ ทีนี้เราไม่เห็นได้อะไรด้วย ทำไมเราต้องมาเดือดร้อนตรงนี้ ตัดต้นลำพูทิ้งซะ ก็เลยหิ่งห้อยมันก็บินไปเกาะที่อื่น เรายังเสียดายเลย ตอนนั้นช่วงที่เรายังไม่ได้เข้าโครงการ เรายังเสียดายแทน เราก็ไม่ได้ประโยชน์ตรงนั้น เรายังเสียดาย ว่าไอ้โฮ สวย หายากตรงนี้” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

- **การเสื่อมโทรมของสภาพคลองและธรรมชาติ** ที่เกิดขึ้นเป็นตามธรรมชาติและกาลเวลา เช่น การพังทลายของตลิ่งที่เกิดจากการกัดเซาะของน้ำ หรือการตื้นเขินของลำคลอง สภาพธรรมชาติต้นไม้ที่รกร้าง ซึ่งชาวบ้านไม่ได้ดูแล

“ถ้าเปรียบเทียบสมัยผมยังเด็กๆ มันไม่เหมือนเดิม เปลี่ยนไปเยอะ เพราะบ้านมากขึ้น คนก็มากขึ้น ความสกปรกก็มากขึ้น คลองตื้นเขิน ทำเขื่อนกันดิน ไม่นั้นดินพังเข้ามาเรื่อย” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข3, 14 สิงหาคม 2546)

- **มลพิษที่เกิดขึ้น** ที่กระทบต่อชาวบ้านคือเสียงเรือเครื่องที่วิ่งพานักท่องเที่ยวชมหิ่งห้อยยามค่ำคืน บางครั้งก่อให้เกิดการรบกวนต่อชาวบ้านตามเส้นทางที่เขาไม่ได้ เข้าร่วมกับการท่องเที่ยวนี้ แต่จากการที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์การเที่ยวชมหิ่งห้อย พบว่าเรือโดยส่วนใหญ่จะแล่นช้าๆ เพื่อให้เสียงเรือไม่ดังรบกวนชาวบ้าน แต่เรือที่มาชมหิ่งห้อยนี้จะมาจากหลายที่เนื่องจากในบริเวณนั้นก็จะมีจัดการท่องเที่ยวของเอกชน ซึ่งก็จะมีพานักท่องเที่ยวชมหิ่งห้อยด้วยเหมือนกัน ซึ่งการจัดการท่องเที่ยวอย่างไม่มีความรับผิดชอบก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่ดีให้แก่ชาวบ้านได้เช่นกัน

“ครั้งแรกก็มีคนไม่เห็นด้วย เรือเรือเสียงดัง เพราะเรือวิ่งเร็ว แรง ตอนหลังปรับปรุง ตอนนี้อยู่เปลี่ยนเป็นเรือเครื่องที่ไม่มีเสียง เมื่อก่อนเป็นเรือเครื่อง 9 ท่อมันดัง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข4, 14 สิงหาคม 2546)

“หิ่งห้อยก็เหมือนเดิม ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ถ้าฤดูฝนจะเห็นได้น้อยสุด บางบ้านที่ไม่ได้เข้าก็รำคาญ เพราะเสียงเรื่อที่พาแขกไปดูเสียงดัง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ10, 20 มิถุนายน 2546)

- การลดน้อยลงของหิ่งห้อย ในพื้นที่นี้ชาวบ้านบอกว่าหิ่งห้อยลดจำนวนลงจากเมื่อสมัยก่อนมาก เนื่องจากหิ่งห้อยชอบอาศัยอยู่ที่ต้นลำพู และต้องเป็นบริเวณเงียบและไม่มีแสงไฟรบกวน และการเห็นหิ่งห้อยได้นั้นจะขึ้นกับฤดูกาลและข้างขึ้นข้างแรมด้วย ในปัจจุบันมีคนมาอาศัยอยู่จำนวนมาก และความเจริญของไฟฟ้าที่เข้ามาทำให้หิ่งห้อยในพื้นที่ลดจำนวนลงกว่าแต่ก่อน

“หิ่งห้อยยังชุมเหมือนเดิม เป็นช่วงที่มีเค็มจืดรวมกัน” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม 2546)

“หิ่งห้อยมีเยอะจะมีดีไม่มีดีก็เท่านั้น แต่จะสวยหรือไม่สวยมันต้องคืนมีดี ข้างแรม” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข3, 14 สิงหาคม 2546)

“หิ่งห้อยเมื่อก่อนตรงนี้ได้มีไปหมด ตอนเราเด็กๆ เยอะ แต่ที่นี้มันก็คล้ายว่าน้ำที่มันจืดตลอดวัน หิ่งห้อยมันชอบน้ำกร่อยแล้วก็อีกอย่างว่า แสงไฟฟ้าตามบ้านมันมีเยอะขึ้น มันสู้แสงกันไม่ได้ มันก็หนีไปอยู่ที่มืดๆซะ แถวชายฝั่งทะเล จะมีเยอะ” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน 2546)

จากผลการวิจัยในเรื่องผลที่ชุมชนได้รับจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง สามารถวิเคราะห์ถึงลักษณะผลที่เกิดขึ้นต่อชุมชนในด้านต่างๆ ซึ่งได้แก่ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อมได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 วิเคราะห์ลักษณะของผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หมู่บ้าน
ปลายโพงพางได้รับในด้านต่างๆ

ลักษณะของผลที่เกิด ผลที่เกิดกับชุมชน	ผลดีต่อชุมชน	ผลเสียต่อชุมชน
1. ด้านเศรษฐกิจ - รายได้จากการท่องเที่ยว	ชาวบ้านมีรายได้เสริมจากนักท่องเที่ยวที่มาพัก 100 บาท /1 คน	
- อาชีพเสริม	ชาวบ้านมีอาชีพเสริมจากอาชีพหลักซึ่งส่วนใหญ่ทำการเกษตร	
- การจ้างงาน	มีการจ้างงานเกิดขึ้นเฉพาะในส่วนของคุณ์บริการนักท่องเที่ยวเท่านั้น	แรงงานในท้องถิ่นน้อยลง เด็กรุ่นใหม่ไม่สนใจทำท่องเที่ยว แต่นิยมออกไปทำงานตามโรงงานนอกหมู่บ้าน
- วิธีการผลิตของชุมชน		เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมบ้าง นิยมใช้เครื่องทุ่นแรงที่ทันสมัยแทนการใช้แรงงานมากขึ้น เช่น ใช้เครื่องไฟฟ้าหมุนตาล
- ความพอใจของชาวบ้านต่อรายได้ที่ได้รับ		ชาวบ้านคาดหวังให้มีรายได้เพิ่มจากเดิม 100 เป็น 120-200 ต่อ 1 คนหรือควรจะมีนักท่องเที่ยวทุกอาทิตย์ จึงจะคุ้ม
- ค่าครองชีพ		เป็นผลมาจากความเจริญ ทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น จากสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

ตารางที่ 9 (ต่อ) วิเคราะห์ลักษณะของผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางได้รับในด้านต่างๆ

ลักษณะของผลที่เกิด ผลที่เกิดกับชุมชน	ผลดีต่อชุมชน	ผลเสียต่อชุมชน
2. ด้านสังคม - คุณภาพชีวิต	ความเป็นอยู่ การเดินทางสะดวกมากขึ้น เป็นผลจากการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค	
- ความสามัคคีและความร่วมมือ		จะมีการรวมกลุ่มต่อเมื่อมีงานที่สำคัญหรือจากการเชิญชวนของผู้นำ แต่การรวมกลุ่มลักษณะกลุ่มอาชีพปัจจุบันลดน้อยลง
- ความปลอดภัยและปัญหาอาชญากรรม	มีป้อมตำรวจใกล้กับศูนย์บริการนักท่องเที่ยว แต่ปัญหาความไม่ปลอดภัยต่างๆและอาชญากรรมที่เกิดจากการท่องเที่ยวไม่เคยมีเกิดขึ้น	
3. ด้านวัฒนธรรม - การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณี	ชาวบ้านเห็นคุณค่า และอนุรักษ์ดูแลบ้านทรงไทยซึ่งเป็นจุดขายของการท่องเที่ยวมากขึ้น รวมทั้งประเพณีที่สำคัญ เช่น การตักบาตรพระทางเรือ การจัดงานวันสงกรานต์	
- ความพึงพอใจของชาวบ้านที่นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม	ชาวบ้านมีความภูมิใจประทับใจที่นักท่องเที่ยวหมู่บ้านของตนและทำให้ไม่เหงา	
- การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ค่านิยม และวัฒนธรรมดั้งเดิม	การใช้ชีวิต รูปแบบการดำรงชีวิตยังคงเหมือนเดิมไม่เปลี่ยนแปลงมาก	แต่ที่เพิ่มขึ้นจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสมัยใหม่

ตารางที่9 (ต่อ) วิเคราะห์ลักษณะของผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงได้รับในด้านต่าง ๆ

ลักษณะของผลที่เกิด ผลที่เกิดกับชุมชน	ผลดีต่อชุมชน	ผลเสียต่อชุมชน
4. ด้านสิ่งแวดล้อม - การพัฒนาความสะอาดของ คูคลอง	มีการขุดลอกคูคลองโดยหน่วยงาน ในท้องถิ่น ส่วนชมรมการท่องเที่ยว หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย ปลายโพงพง ผู้นำและ ชาวบ้านจะร่วมกันพัฒนาในโอกาส สำคัญ เช่น วันพืชมงคล	
- การรักษาความสะอาดเรื่อง ขยะ	มีการรณรงค์เรื่องความสะอาดของ ขยะในที่ประชุม ชาวบ้านที่เข้าร่วม ส่วนใหญ่ก็จะร่วมมือ	ชาวบ้านอีกส่วนที่ไม่ได้เข้าร่วมก็ยัง ไม่ค่อยใส่ใจ ขยะยังเป็นปัญหา ของชุมชนอยู่
- การอนุรักษ์ธรรมชาติของ ชุมชน	ชาวบ้านที่เข้าร่วมจะรู้ว่า นักท่องเที่ยวขึ้นชอบธรรมชาติและ วิถีชีวิต เช่น ชมหิ่งห้อย ก็จะไม่ มีการทำลายธรรมชาติ	แต่ส่วนชาวบ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมบาง บ้านที่ไม่ได้รับประโยชน์ เกิดความ รำคาญมีการตัดต้นลำพูทิ้ง และ สภาพธรรมชาติที่ไม่ได้ถูกดูแล ทำให้มองดูรกไม่สวยงาม
- การเสื่อมโทรมของสภาพ คูคลองและธรรมชาติ		มีการพังทลายของตลิ่งเนื่องจากน้ำ กัดเซาะ และลำคลองตื้นเขินกว่า เดิม
- มลพิษที่เกิดขึ้น	มีการพัฒนาการใช้เครื่องยนต์เรือที่ ไม่ทำให้เกิดเสียง หรือในเวลา กลางคืน เรือจะแล่นเบาๆเพื่อไม่ให้ รบกวนชาวบ้าน	เสียงเรือที่เป็นเส้นทางสัญจรของ นักท่องเที่ยวบางครั้งก่อให้เกิดเสียง ดังสร้างความรำคาญกับชาวบ้าน
- ความชุกชุมของหิ่งห้อย		ถ้าเทียบกับในอดีตหิ่งห้อยน้อยลง เนื่องจากความเจริญเข้ามามีแสง สว่างจากไฟฟ้า และเสียงที่รบกวน การอาศัยของหิ่งห้อย และจำนวน ของต้นลำพูที่น้อยลง

จากผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวที่มีทั้งผลที่เกิดและเป็นประโยชน์ต่อชุมชน เช่น มีรายได้เสริม มีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายขึ้น ความพึงพอใจของชาวบ้านที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมในชุมชนของตนเอง แต่สิ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ก็คือผลกระทบที่มาคู่กับประโยชน์ที่ชาวบ้านได้รับ เช่น เสียงรบกวนนักท่องเที่ยวที่รบกวน ปัญหาขยะแต่ปัญหาขยะก็เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่แล้วในชุมชน ซึ่งชาวบ้านบางส่วนยังไม่มีจิตสำนึกที่ดีในการรักษาความสะอาดในระบบธรรมชาติของชุมชน รวมทั้งภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ซึ่งเหล่านี้เป็นผลซึ่งชาวบ้านจะต้องเรียนรู้และยอมรับ เพื่อที่จะหาวิธีการทำให้เกิดเป็นผลที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนมากกว่า แต่ที่สำคัญคือชาวบ้านจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังด้วย สิ่งดังกล่าวจึงจะเกิดขึ้นได้

โดยสรุป รูปแบบการท่องเที่ยวของหมู่บ้านทรงไทย จัดเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ปัจเจกชนในชุมชนเป็นเจ้าของกิจการ เนื่องจากการบริหารจัดการและการดำเนินการทุกอย่าง รวมถึงการริเริ่มเกิดขึ้นโดยผู้นำชุมชน ตามที่หนึ่งฤทัย จันทรเกษ (2542) ได้แบ่งประเภทของเศรษฐกิจชุมชนตามลักษณะการเป็นเจ้าของไว้ 4 ประเภท โดยถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพานี้จะเป็นการใช้ทุนทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น แต่กระบวนการในการพัฒนาชุมชน โดยการรวมกลุ่ม เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการบริหารจัดการในการท่องเที่ยวของ ชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนยังขาดหายไป ตามแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของกระทรวงมหาดไทย (2541) นอกจากนี้กระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชนยังไม่เกิดรูปแบบขึ้นชัดเจนและยั่งยืน ซึ่ง ชัยสิทธิ์ เจริญมีประเสริฐ (2541) ได้กล่าวถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่พึงปรารถนาต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และต้องก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการและยั่งยืน

4.5 แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาน

การเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพานี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจาก 4 ส่วน ดังนี้คือ ส่วนที่ 1 สัมภาษณ์จากชาวบ้านที่เข้าร่วมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพานจำนวน 10 หลัง ส่วนที่ 2 สัมภาษณ์จากประธานชมรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาน ส่วนที่ 3 สัมภาษณ์จากเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ส่วนที่ 4 ใช้การสอบถามความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพานจำนวน 30 คน โดยใช้แบบสอบถามในเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการด้านๆต่างที่ได้รับ ซึ่งผลการวิจัยเป็นดังนี้

4.5.1 แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงทางจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เข้าร่วมการท่องเที่ยว จำนวน 10 หลังคาเรือน

ผลการสัมภาษณ์

“สิ่งที่อยากให้แก้ไข ชยะตามลำคลอง เน้นความสะอาดของหมู่บ้าน ชาวบ้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ตำบลโคกเกตุไกลเป็นเที่ยง ที่บ้านป่าอยู่ตรงข้ามวัด จะมีกุฏิชีเอาขยะใส่ถุงมาทิ้งไว้เป็นกอง เวลาที่เรือผ่านมามันเห็นดูไม่ดี บอกเจ้าอาวาสให้จัดการ อยากให้มีท่องเที่ยวต่อไป เด็กๆสมัยนี้ไม่เอาเลย” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ7, 22 กรกฎาคม 2546)

“เป็นอย่างนี้ดีอยู่แล้ว อยากให้มีต่อไป” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ13, 22 กรกฎาคม 2546)

“อยากให้มีของดีๆแต่ไม่ค่อยมีอะไร แต่ก็อยากให้มีท่องเที่ยวต่อไป” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ3, 22 กรกฎาคม 2546)

“อยากให้มีถนนเข้ามาถึงบ้านด้วยค่ะ ใช้เรือหรือเดินก็ได้ เดินทางหลังวัดโคกเกตุ ใช้เรือด้วย เดินก็ได้เดินทางหลังวัด อยากให้มีถนนมากกว่าถึงบ้าน อยากให้ลอกคลอง อยากให้มีท่องเที่ยวต่อไป” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ4, 14 สิงหาคม, 2546)

“ชาวบ้าน ช3 อยากให้แก้ไขเกี่ยวกับลำคลอง ลอกคลองให้สะอาดขึ้น อยากให้มีท่องเที่ยวต่อไป ใষณาจังหวัดเรา” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ช3, 14 สิงหาคม 2546)

“เคยถามกำนันว่าไม่พาลูกบ้านไปดูงานบ้างหรือ คำบอกว่า เราดีอยู่แล้ว อิมตัวแล้ว เราก็อยากไปบ้างเนอะ ไม่พาละ ค.ประทับใจ... คำเป็นกันเองกับเรา คำก็ดีๆกับเรา แก้ไขพัฒนา น่าจะมาตรวจ น่าจะมาเอาแขกนัดเจอกัน ปีหนึ่ง หรือสักครั้งหนึ่ง เทศกาลปีใหม่ หรือสงกรานต์น่าจะเรียกลูกบ้านประชุม เราคุยกันมีข้อคิดเห็นอย่างไรบ้าง ไม่มีเลย ต่างอยู่ ถ้าได้เงินมาสนับสนุน เราก็จะพัฒนาขึ้นได้ ทีนี้ถ้าเกิดเราทำอะไรไปตอนนี้ ไม่รู้ว่าจะwork จะbloom แคะไหน ถ้าเกิดเราทำไประยะยาว อยากให้มีต่อไปจะได้ไม่เหงาเด็กรุ่นใหม่ คำก็ไม่ทำ คำจะมารอทำท่องเที่ยวอย่างเดียว คงไม่ได้รายได้ไม่

ประจำ ในความรู้สึกของพี่ อยากให้มีระบบชัดเจน ให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม”
(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ1, 20 สิงหาคม 2546)

“คิดว่าจะอยู่ไปเรื่อยๆนะ...ถ้ามีงบประมาณอะไรมาซักอย่างก้อนหนึ่ง จากเบื้องบนช่วยเรา อย่างราชการยื่นมือเข้าร่วม มีงบประมาณให้เราซักก้อน มาพัฒนา ทำอะไรที่บ้านนี้ขึ้นมา บ้านนี้ก็เหมือนๆกันทุกหลัง เอกลักษณะ อะไรสักอย่างหนึ่ง ขึ้นมาก็เหมือนกันหมด ไม่ใช่ว่าทำไปตามบุญตามกรรม บ้านใครก็ยังงี้ บ้านฉันก็อย่างงี้ ก็เลย 27 บ้าน 27 แบบ เราอยากให้เบื้องบน เค้าช่วยมาทำอะไรให้เหมือนกัน ให้มันเป็นเอกลักษณ์ของเรา ของทรงไทย ให้เห็นอะไรบ้าง ดูอะไรที่เหมือนกัน แต่มันต้องใช้งบประมาณ เค้าต้องยื่นมือมาช่วยเรา อีกหน่อยก้านันเค้าจะลงอบจ. ถ้าเค้าได้ก็มีสิทธิ์ดีขึ้น”
(สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ญ2, 6 กันยายน, 2546)

“ home stay มันไม่รู้จะปรับปรุงอะไรแล้ว เราปรับปรุงอะไรไม่ได้ มัน รายได้มันกระจาย 700 บาท เราได้ 100 เหลือมันก็เหลืออยู่ในกำไรของเขา (แล้วถ้าเรารวมเงินเป็นกองทุนเพื่อปรับปรุงพัฒนา) มันพูดได้แต่ทำไม่ได้ (ทำไม่ได้เสนอความคิด) ไม่ได้เพราะมันธุรกิจของเขา เขาต้องให้ตรงนั้นเอา ไว้อำนาจจัดการและดูแลเขาเองด้วย เขาต้องเอาไว้ ส่วนที่กำไรของเขา เขา เอาไว้ดูแล ค่าใช้จ่าย ปรับปรุงสถานที่ พัฒนาตรงอื่นมันไม่ได้ แต่เขาเอาไว้ พัฒนาเขาได้ พัฒนาเรา เราก็ต้องเอาใจ 100บาทพัฒนาตนเอง...คือถ้าถาม อย่างนั้น คือมากก็ได้ คือเราไม่ได้ผูกมัดกับงานตรงนี้ เพราะว่าวิถีชีวิตเราไม่ใช่ ึ่งงานเสริม เรามีรูปแบบของบ้านที่เราทำประจำอยู่แล้ว เขามาเราดูแล เขาไม่ มากก็ได้ แต่ว่าเค้าเป็นธุรกิจของเขา OK ถ้าถามก้านัน ก้านันจะต้องตอบ อยากให้มาเรื่อยๆ ซึ่งเพราะรายได้มันอยู่ตรงนั้นมากกว่า อย่างเรามันเป็นรายได้เสริม ไม่มีผลกระทบ ถ้าอาทิตย์ไหนพี่ไม่อยู่ก็ไม่รับ ตามสะดวกเรา เพราะ เรามีอาชีพหลักอยู่แล้ว” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข5, 6 กันยายน 2546)

“อยากให้ทำสะพานทางเดินหน้าบ้านให้เสร็จ นักท่องเที่ยวพลอยๆเขา จะได้เดินเที่ยวตามริมน้ำบ้าง” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข6, 18 ธันวาคม 2546)

“ชาวบ้าน ข2อยากให้ทำสะพานที่เสาข้างอยู่หน้าบ้านให้เสร็จ จะได้มี ทางเดินริมน้ำ” (สัมภาษณ์, ชาวบ้าน ข2, 18 ธันวาคม 2546)

จากผลการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เข้าร่วมการท่องเที่ยว จำนวน 10 หลังคาเรือน สามารถสรุปเป็นประเด็นเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านได้ดังนี้

สรุปประเด็น แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางจากความเห็นของชาวบ้าน

1. อยากให้มีการพัฒนาการสร้างถนนให้เข้าถึงบ้านและสร้างสะพานทางเดินริม น้ำที่มีการสร้างค้างไว้ให้เสร็จสมบูรณ์เพื่อใช้เป็นทางเดินของชาวบ้านและนักท่องเที่ยว
2. ให้มีการพัฒนาในเรื่องความสะอาดของคลอง โดยให้มีการลอกคลอง และการพัฒนาความสะอาดในเรื่องขยะ
3. ให้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวบ้านโดยอยากให้มีการจัดการทัศนศึกษาพาชาวบ้านไปดูงานในต่างพื้นที่
4. อยากให้มีการประชุมติดตามผล หรือมีการประเมินเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขข้อบกพร่องหรือพัฒนาให้ดีขึ้น
5. อยากให้มีการพัฒนาในเรื่องระบบการบริหารจัดการให้ชัดเจน และให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วม
6. อยากให้มีงบประมาณที่มาช่วยเหลือ หรือเป็นเงินทุนส่วนกลางเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาในแต่ละบ้าน เพื่อให้มีการพัฒนาให้เป็นเอกลักษณ์เหมือนกันทุกบ้าน
7. อยากให้มีการท่องเที่ยวของหมู่บ้านต่อไปเรื่อยๆ

4.5.2 แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง จากการสัมภาษณ์ประธานชมรมการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

ผลการสัมภาษณ์

“กลยุทธ์ในการแข่งขัน...จะปรับให้มันใหญ่โต มันต้องดูแขก ถ้าระยะนี้แค่นี้ก็พอ ที่ขยายออกไป แต่ถ้าว่าใครที่จะขยาย อยากให้เขาเข้ามาเอง โดยความสมัครใจถ้าเราไปชวนเขามากๆ เรื่อยๆ แต่ก็บอกใครจะเข้าโครงการก็ได้เราก็ประกาศอยู่แล้ว แต่ว่าถ้ามันมากเกินไปคนที่ทำโครงการแล้วเข้าโครงการมันก็เบื่อบางบ้านเราความจำเป็น สมมุติว่านักท่องเที่ยว 20 คน ส่งไปที่บ้านนี้ 5 คน ส่งไปบ้านนี้ 5 แล้วแต่จัดกลุ่มนะ แล้วอีกที่บ้านละสมมุติจะได้ 5 บ้าน อีกตั้ง 10 กว่าบ้าน 20 บ้านเราจะทำอย่างไร นานๆบางที่เขาไม่ได้

ตั้งค์เลย แรกๆ ใหม่ๆที่ยังไม่ขยายไป บ้านป่าดํา เดือนตั้งหลายพัน เขาก็เสีย ค่านํ้าค่าไฟเอง นํ้าขวดนํ้าอะไรเขาก็ซื้อมาเตรียมแช่ไว้บางทีนักท่องเที่ยวยเขาก็ กินนํ้าฝนไม่ได้ เราก็อ่านนํ้าไว้ให้ พอเริ่มทำได้ยวนี้เขาก็บ่นมันเยอะนะ ทำกัน เยอะ ทีนี้อะไรเขาก็พูดเขาไป คนมันน่าจะคนละสาย คนมาเที่ยววะ ถ้าเขา จ้องมาที่ปลายโพงพาง เขาก็มา ไม่ไปไหนหรอก เมื่อก่อนลูกๆเขาก็ไปทำงาน เขาทำเดือนละ 7,8 พัน อยู่ไปมหาชัย ไปๆกลับๆ มันก็ไม่เห็นมีตั้งค์เหลือ เลย เรียกเขามาคุยว่ารายได้มันอย่างนี้ าก็ต้องทำต่อ เราก็ค่อยๆศึกษาไป แล้วถ้า พ่อไม่มีพ่อจะทำไ้ ใครจะต่อ ก็ เดือน 2 เดือนมั้ง เขากลับมาทำงานบ้านแล้ว นะ ก็ให้เขาดูแลทั้งหมด จับจ่ายใช้สอยอะไร เราจะใช้อะไรก็เบิกเค้าแก่เขา ปลดระวาง ยึดอำนาจ จะพัฒนาภาษาอังกฤษ...กำลังจะพูดเอง กำลังจะไป เรียน มันมีอาจารย์อยู่ที่หนึ่ง จะมาสอนให้ สัก 2-3อาทิตย์ ถ้าพูดถึงเรื่องการ ท่องเที่ยวเขาจะมี Script ของเขาอยู่แล้ว เรียนง่ายๆ ไม่ต้องมาก ที่เราไป เรียนนี้เรียนมาก ฉะนั้นมันมีที่สอนการท่องเที่ยวอยู่แถวบางแค ซอยข้างๆ สำนักพุทธโรสสวรรค์ เดี่ยวชวนพวกๆเขาไปบ้าง บางที่เขาทำงานอยู่ก็ฝึก สักหน่อย ให้พอรู้ ไม่ต้องมาก เพราะว่าการท่องเที่ยวจะสื่อสารอยู่ในกรอบ ไม่ต้องไปไกลมาก ไม่ก็คำ ในเรื่องของเรา เอาเฉพาะในเรื่องของเรา ...ก็ค่อนข้างพอใจ ทำลักษณะนี้ เพราะทำให้ชุมชนอื่นมันเกิดงานขึ้น ชุมชนอื่นๆ มี แทบจะทั่วประเทศแล้ว” (สัมภาษณ์, ผู้นำชุมชน, 7 กันยายน 2546)

จากการสัมภาษณ์ประธานชมรมการท่องเที่ยวถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางสรุปได้ดังนี้

สรุปแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางตามความเห็นของประธานชมรมการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

1. ในการพัฒนาด้านการขยายการท่องเที่ยวของหมู่บ้านให้ใหญ่ขึ้นหรือมีจำนวนบ้านที่เพิ่มมากขึ้นจะต้องดูจากปริมาณของนักท่องเที่ยวที่มา ซึ่งในปัจจุบันยังเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาพัก ถ้ามีการขยายให้มากเกินไป การจัดสรรนักท่องเที่ยวไปยังบ้านต่างๆจะไม่ทั่วถึง
2. สำหรับในปัจจุบันที่มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นมากในจังหวัด ทำปริมาณนักท่องเที่ยวมีการกระจายตัวไปยังที่อื่นๆ ซึ่งทางประธานชมรมเชื่อว่านักท่องเที่ยวจะมีกลุ่มที่มีความสนใจแตกต่างกันไป ถ้านักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะมาเที่ยวที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางแล้ว ก็จะต้องเดินทางมาอย่างแน่นอน

3. ในการสืบสานการทำกรทอเกี่ยวของหมู่บ้านทางประธานชมรมได้มีการวางรากฐานโดยปัจจุบันได้ให้บุตรมาเป็นผู้ที่บริหารจัดการและควบคุมดูแลแทนตนเอง
4. ในปัจจุบันที่มีนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านทอเกี่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางซึ่งส่วนหนึ่งเป็นชาวต่างชาติ การสื่อสารจึงเป็นสิ่งจำเป็น แนวการพัฒนาโดยประธานชมรมเห็นว่าควรจะมีการพัฒนาภาษาอังกฤษ โดยจะไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมในส่วนที่จำเป็นสำหรับการทอเกี่ยว
5. ความพอใจในปัจจุบันของประธานชมรมมีความพอใจเนื่องจากได้จัดการทอเกี่ยวขึ้น ทำให้เกิดตัวอย่างกับชุมชนอื่นๆ ซึ่งในปัจจุบันมีรูปแบบการทอเกี่ยวเกิดขึ้นในชุมชนอื่นๆมากมาย และยังเป็นการสร้างงานให้กับท้องถิ่น

4.5.3 แนวทางในการพัฒนาการเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการทอเกี่ยวเชิงนิเวศของหมู่บ้านทอเกี่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากการทอเกี่ยวแห่งประเทศไทย ตำแหน่งนักวิชาการทอเกี่ยว 5

ผลการสัมภาษณ์

“...สำหรับที่ปลายโพงพาง ผู้นำปลายโพงพางเป็นแบบ one man show ทำเองทุกอย่าง บริหารจัดการ ประชาสัมพันธ์ ติดต่อประสานงาน ปัญหาข้อเสียคือ เผลอจัดการ ชาวบ้านไม่มีสิทธิ์ไม่มีเสียง...รายได้ 80% อยู่ที่กำนัน ชาวบ้านได้น้อย แต่ชาวบ้านก็ไม่กล้า อาจเพราะผู้นำเป็นลักษณะผู้นำชุมชนมาก่อน เพราะริเริ่มตอนที่เป็นกำนัน...การบริหารจัดการเองหมด แต่เพราะเขาเป็นคหริเริ่ม ตอนแรกชาวบ้านไม่เห็นด้วย กำนันก็ทำของแกลไป พอตอนหลังคนรู้จักมากขึ้น...

..รูปแบบการจัดการอาจเริ่มแบบไหนก็ได้ one man หรือ Team work ก็ได้ แต่กระบวนการพัฒนาต่อจากนั้นต้องมีรูปแบบคณะกรรมการ เพื่อมองถ่ายอำนาจ...ลักษณะเลยกลายเป็น mass tourism แทนที่กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยว กำนันเก็บเป็นค่าหัว จัดเป็นโต๊ะอาหารเหมือนโต๊ะจีน ทำให้น้ำใจคนชนบทหายไป กลายเป็นธุรกิจส่วนตัว เป็นเจ้าของเดียว

ในการพัฒนามันไม่ควรจะพัฒนาอะไรแล้ว เพราะว่ามันพัฒนาไม่ได้แล้ว มันเป็นของเขาไปแล้ว ไม่มีการป้องกัน ไม่มีการให้ความรู้ชาวบ้าน เป็นการโฆษณาชวนเชื่อ เป็นลักษณะการทำตามผู้นำ คือการเริ่มต้นมันจะเริ่ม

อย่างไรก็ได้ แต่กระบวนการพัฒนามันผิดทาง กำนันควรมองถ่ายอำนาจ
 ตอนนี้นั้นเลยไม่เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนแล้ว” (สัมภาษณ์, เจ้าหน้าที่การ
 ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 29 มกราคม 2547)

**สรุปแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางจากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยว
 แห่งประเทศไทย**

รูปแบบการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางเป็นรูปแบบของ
 ธุรกิจส่วนตัว โดยมีผู้นำชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการ ไม่เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะ
 ชุมชนไม่ได้เรียนรู้และไม่มีส่วนร่วม ไม่มีผ่องถ่ายอำนาจ ซึ่งในการพัฒนานั้นไม่สามารถทำได้ เนื่อง
 จากกระบวนการพัฒนาที่เกิดต่อเนื่องจากการริเริ่ม เป็นไปผิดทาง ไม่มีการป้องกัน

**4.5.4 แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง จากการสอบถามความคิดเห็นของนัก
 ท่องเที่ยว และการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้าน
 ท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง**

จากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น
 ของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจาก
 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านทรงไทย ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จำนวน
 30 คน โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว และความพึง
 พอใจของนักท่องเที่ยวจากบริการต่างๆที่ได้รับ และทำการวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
 SPSS version 10.0 ได้ผลเป็นดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลพื้นฐาน

ตารางที่ 10 แสดงจำนวนของนักท่องเที่ยวที่เป็นเพศชายและเพศหญิง

เพศ	ชาย	หญิง
นักท่องเที่ยว		
จำนวน (คน)	9 (30%)	21 (70%)

จากตารางที่ 10 จากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 21 คน คิดเป็น 70% รองลงมาเป็นเพศชาย 9 คน คิดเป็น 30%

ตารางที่ 11 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงอายุต่างๆ

นักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
ระดับช่วงอายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	9	30
25 - 40 ปี	12	40
41 - 56 ปี	7	23.33
มากกว่า 56 ปีขึ้นไป	0	0
ไม่ระบุอายุ	2	6.67
รวม	30	100

จากตารางที่ 11 พบว่า จากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพรงทางจะอยู่ในช่วงอายุ 25 - 40 ปี มีจำนวน 12 คน คิดเป็น 40% รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวในช่วงอายุ ต่ำกว่า 25 ปี มีจำนวน 9 คน คิดเป็น 30% และในช่วงอายุ 41-56 ปี มีจำนวนนักท่องเที่ยว 7 คน คิดเป็น 23.33% และจากการวิเคราะห์ผลพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อยที่สุดในกลุ่มตัวอย่างคือ 20 ปี นักท่องเที่ยวที่มีอายุมากที่สุดคือ 56 ปี แสดงให้เห็นว่าช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจมาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพรงทางส่วนใหญ่อยู่ในวัยของคนทำงานในวัยหนุ่มสาว คือช่วงอายุ 25 - 40 ปี

ตารางที่ 12 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านปลายโพงที่เป็นชาวไทยและชาวต่างชาติ

สัญชาติ	ไทย	ญี่ปุ่น	เยอรมัน	เวียดนาม	สวีเดน	ออสเตรเลีย	อินโดนีเซีย	รวม
จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	21	1	1	1	3	1	2	30
จำนวน (%)	70	3.33	3.33	3.33	10	3.33	6.68	100

จากตารางที่ 12 กลุ่มตัวอย่าง 30 คน พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพวง เป็นนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวไทย จำนวน 21 คน คิดเป็น 70% นอกเหนือจากนี้เป็นชาวต่างชาติที่มีจำนวนมากรองลงมาคือ ชาวสวีเดน จำนวน 3 คน คิดเป็น 10% และชาวอินโดนีเซีย 2 คน คิดเป็น 6.68% นอกเหนือจากนี้เป็นชาวญี่ปุ่น ชาวเยอรมัน ชาวเวียดนามและชาวออสเตรเลีย ประเทศละ 1 คน ซึ่งแสดงว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนไทย แต่ก็มีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจมาเที่ยวที่ปลายโพงพวงซึ่งมีหลากหลายชาติด้วยกัน

ตารางที่ 13 แสดงจำนวนของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพวงซึ่งประกอบอาชีพต่างๆ

นักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
อาชีพ		
ค้าขาย	4	13.33
รับราชการ	3	10.0
รับจ้าง/พนักงานบริษัท	13	43.33
นักเรียน/นักศึกษา	7	23.34
อื่นๆ	3	10.0
รวม	30	100

จากตารางที่ 13 จากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้าน ปลายโพงพวงมากที่สุดประกอบอาชีพรับจ้างหรือพนักงานบริษัท มีจำนวน 13 คน คิดเป็น 43.33% รองลงมาเป็นนักท่องเที่ยวที่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษามีจำนวน 7 คน คิดเป็น 23.34% และนักท่องเที่ยวที่ประกอบอาชีพค้าขาย 4 คน คิดเป็น 13.33% นอกจากนั้นเป็นนักท่องเที่ยวที่

ประกอบอาชีพรับราชการ 3 คนและอาชีพอื่นๆซึ่งประกอบด้วย อาชีพบรรณารักษ์ และแม่บ้านรวม 3 คน

ตารางที่ 14 แสดงสื่อต่างๆที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลาย โพงพาง

สื่อที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จัก	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
แผ่นพับ/ใบปลิว	2	6.7
สื่อมวลชน (หนังสือพิมพ์, โทรทัศน์, วิทยุ)	14	46.7
บริษัทนำเที่ยว	1	3.3
INTERNET	3	10.0
อื่นๆ	10	33.3
รวม	30	100.0

จากตารางที่ 14 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว 30 คน พบว่านักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวรู้จักหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลาย โพงพางจากสื่อมวลชน ซึ่งได้แก่ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ มากที่สุดจำนวน 14 คน คิดเป็น 46.7% รองลงมามีนักท่องเที่ยวรู้จักจากสื่ออื่นๆ 10 คน คิดเป็น 33.3% เช่น จากการท่องเที่ยว จากเพื่อนแนะนำให้มา จากนิตยสารกินรี มากับกลุ่มกิจกรรม ชาวต่างชาติบางคนรู้จักได้เพราะมากับภรรยาที่เป็นคนไทย เป็นต้น นอกจากนี้นักท่องเที่ยวก็จะรู้จักมาจากอินเทอร์เน็ต จำนวน 3 คน คิดเป็น 10% เช่น WWW.SABAY.COM รวมถึงรู้จักจากแผ่นพับ/ใบปลิว แสดงให้เห็นว่าสื่อที่สามารถเข้านักท่องเที่ยวได้มากที่สุดคือ สื่อมวลชน จำพวกหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และวิทยุ

ตารางที่ 15 เหตุผลที่ทำให้นักท่องเที่ยวเลือกมาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

เหตุผลที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
ความสะดวก อยู่ใกล้กรุงเทพฯ อยากชมสภาพธรรมชาติ วิถีชีวิตชาวบ้าน วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และอยากดูหิ้งห้อย	17	56.66
ความแปลกใหม่ความน่าสนใจของการท่องเที่ยวแบบ Home stay	6	20
จากการแนะนำ/ชักชวนจากเพื่อน	2	6.67
มากับญาติคนไทย	2	6.67
ไม่ระบุ	3	10
รวม	30	100

จากตารางที่ 15 การสอบถามกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว 30 คน พบว่าเหตุผลที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยวที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางมากที่สุด คือความสะดวกเนื่องจากอยู่ใกล้กรุงเทพฯ นักท่องเที่ยวอยากมาชมธรรมชาติ วิถีชีวิตชาวบ้าน วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และอยากดูหิ้งห้อยซึ่งมีจำนวน 17 คน คิดเป็น 56.66% รองลงมาเหตุผลอันดับที่ 2 คือความแปลกใหม่ความ น่าสนใจของการท่องเที่ยวแบบ Home stay มีจำนวน 6 คน คิดเป็น 20% ต่อมาคือได้รับการแนะนำหรือชักชวนจากเพื่อน มีจำนวน 2 คน คิดเป็น 6.67% นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่เป็น ชาวต่างชาติให้เหตุผลที่มากว่ามากับญาติที่เป็นคนไทย 2 คน คิดเป็น 6.67% จากข้อมูลนี้แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เป็นสิ่งดึงดูดใจ หรือเป็นจุดขายที่สำคัญของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางต่อ นักท่องเที่ยว คือสภาพธรรมชาติ วิถีชีวิตของชาวบ้าน วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และกิจกรรมการดูหิ้งห้อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่มีอยู่ในหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางด้วย

ตารางที่ 16 ความพอใจของนักท่องเที่ยวตามความคาดหวังที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวไทย
ปลายโพงพาง

ความพอใจตามความคาดหวัง	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจ / เป็นไปตามที่คาดหวัง	29	96.7
ไม่พอใจ / ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง	1	3.3
รวม	30	100

จากตารางที่ 16 นักท่องเที่ยวส่วนมากมีความพอใจตามความคาดหวังที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวไทยปลายโพงพาง จำนวน 29 คน คิดเป็น 96.7% ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่พอใจ ไม่เป็นไปตามความคาดหวังมีเพียง 1 คน ซึ่งคิดเป็น 3.3% จากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว 30 คน

2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อบริการต่างๆที่ได้รับจาก หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้าน
ทรงไทยปลายโพงพางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 17 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อที่พักอาศัยความสวยงามของ
บ้านทรงไทย

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
ควรปรับปรุง	1	3.3
พอใจน้อย	1	3.3
พอใจปานกลาง	12	40.0
พอใจมาก	14	46.7
ไม่ระบุ	2	6.7
รวม	30	100

จากตารางที่ 17 บริการที่พักอาศัยและความสวยงามของบ้านทรงไทย นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อบริการนี้ในระดับมาก จำนวน 14 คน คิดเป็น 46.7% รองลงมาอยู่ในระดับความพอใจปานกลาง 12 คน คิดเป็น 40% ความพอใจระดับน้อยและระดับที่ควรปรับปรุง มีจำนวนเท่าๆกัน สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่อที่พักอาศัยและความสวยงามของบ้านทรงไทย

ตารางที่ 18 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อความสะดวกของเครื่องนอน

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจปานกลาง	16	53.3
พอใจมาก	14	46.7
รวม	30	100

จากตารางที่ 18 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อความสะดวกของเครื่องนอนในระดับปานกลาง มีจำนวน 16 คน คิดเป็น 53.3% รองลงมาพอใจในระดับมาก 14 คน คิดเป็น 46.7% สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พอใจปานกลางต่อความสะดวกของเครื่องนอน

ตารางที่ 19 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อความสะดวกของห้องน้ำ

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
ควรปรับปรุง	2	6.7
พอใจน้อย	2	6.7
พอใจปานกลาง	17	56.6
พอใจมาก	9	30.0
รวม	30	100

จากตารางที่ 19 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพอใจในระดับปานกลางต่อความสะดวกของห้องน้ำ 17 คน คิดเป็น 56.6% รองลงมาพอใจมาก มีจำนวน 9 คน คิดเป็น 30% ในส่วนของระดับความพอใจน้อยและระดับที่ควรปรับปรุง อยู่ในจำนวนที่เท่ากัน คือ 2 คน ซึ่งคิดเป็น 6.7% จากผลที่เกิดขึ้นสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพอใจปานกลางต่อความสะดวกของห้องน้ำ แต่ระดับที่ควรปรับปรุงและความพอใจน้อยซึ่งมีอยู่ระดับละ 6.7% ย่อมแสดงว่าความสะดวกของห้องน้ำในบางส่วนที่ยังต้องมีการปรับปรุงแก้ไข

ตารางที่ 20 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่ออรรถาศัยของเจ้าของบ้าน

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจปานกลาง	4	13.3
พอใจมาก	25	83.3
ไม่ระบุ	1	3.4
รวม	30	100

จากตารางที่ 20 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออรรถาศัยของเจ้าของบ้าน นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับที่มากต่ออรรถาศัยของเจ้าของบ้าน 25 คน ซึ่งคิดเป็น 83.3% และรองลงมานักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่ออรรถาศัยของเจ้าของบ้านในระดับปานกลาง 4 คิดเป็น 13.3% สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจมากต่ออรรถาศัยของเจ้าของบ้าน

ตารางที่ 21 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจปานกลาง	5	16.7
พอใจมาก	23	76.7
ไม่ระบุ	2	6.6
รวม	30	100

จากตารางที่ 21 พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในระดับมาก 23 คน คิดเป็น 76.7% รองลงมากเป็นความพึงพอใจในระดับปานกลาง 5 คน คิดเป็น 16.7% ดังนั้นสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่อความปลอดภัยในการท่องเที่ยว

ตารางที่ 22 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่ออาหาร/รสชาติของอาหาร

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจน้อย	1	3.3
พอใจปานกลาง	6	20.0
พอใจมาก	22	73.4
ไม่ระบุ	1	3.3
รวม	30	100

จากตารางที่ 22 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอาหาร/รสชาติของอาหารในระดับมาก 22 คน คิดเป็น 73.4% รองลงมาเป็นความพึงพอใจปานกลาง 6 คน คิดเป็น 20% และสุดท้ายเป็นความพึงพอใจน้อย 1 คน คิดเป็น 3.3% ซึ่งสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่ออาหาร/รสชาติอาหารที่ได้รับบริการ

ตารางที่ 23 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อความสะดวกของอาหารและอุปกรณ์

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจปานกลาง	12	40
พอใจมาก	18	60
รวม	30	100

จากตารางที่ 23 พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความสะดวกของอาหารและอุปกรณ์ในระดับมาก 18 คน คิดเป็น 60% และรองลงมาเป็นความพอใจระดับปานกลาง 12 คน คิดเป็น 40% สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่อความสะดวกของอาหารและอุปกรณ์

ตารางที่ 24 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความเพียงพอของอาหารที่ได้รับ

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
ควรปรับปรุง	1	3.3
พอใจปานกลาง	2	6.7
พอใจมาก	26	86.7
ไม่ระบุ	1	3.3
รวม	30	100

จากตารางที่ 24 พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อความเพียงพอของอาหารที่ได้รับในระดับมาก จำนวน 26 คน คิดเป็น 86.7% รองลงมานักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับปานกลาง 2 คน คิดเป็น 6.7% และสุดท้ายนักท่องเที่ยวพึงพอใจในระดับน้อย 1 คน คิดเป็น 3.3% ดังนั้นจึงสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่อบริการในเรื่องความเพียงพอของอาหารที่ได้รับ

ตารางที่ 25 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพาหนะ(เรือ)และความสะดวกสบาย

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจน้อย	2	6.6
พอใจปานกลาง	8	26.7
พอใจมาก	20	66.7
รวม	30	100

จากตารางที่ 25 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อพาหนะ(เรือ)และความสะดวกสบายในการเดินทางในระดับมาก 20 คน คิดเป็น 66.7% รองลงมาพอใจในระดับปานกลาง 8 คน 26.7% และพอใจระดับน้อย 2 คน คิดเป็น 6.6% สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่อพาหนะ(เรือ)และความสะดวกสบายในการเดินทาง

ตารางที่ 26 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อความพอเพียงของพาหนะ (เรือ)

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจน้อย	1	3.3
พอใจปานกลาง	8	26.7
พอใจมาก	21	70
รวม	30	100

จากตารางที่ 26 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อความพอเพียงของยานพาหนะในระดับมาก 21 คน คิดเป็น 70% รองลงมาพอใจระดับปานกลาง 8 คน คิดเป็น 26.7% และพอใจระดับน้อย 1 คน คิดเป็น 3.3% สรุปว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่อความพอเพียงของพาหนะในการเดินทาง

ตารางที่ 27 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความปลอดภัยของพาหนะ

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจปานกลาง	16	53.3
พอใจมาก	14	46.7
รวม	30	100

จากตารางที่ 27 พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อความปลอดภัยของพาหนะในระดับปานกลาง 16 คน คิดเป็น 53.3% รองลงมาพอใจในระดับมาก 14 คน คิดเป็น 46.7% จากผลที่ได้สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางต่อความปลอดภัยของพาหนะ ซึ่งเป็นไปได้ว่ามีนักท่องเที่ยวบางส่วนยังไม่มั่นใจในความปลอดภัยของพาหนะ(เรือ) ที่ใช้ในการเดินทาง

ตารางที่ 28 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวและวิถีชีวิตริมคลอง

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจปานกลาง	14	46.7
พอใจมาก	16	53.3
รวม	30	100

จากตารางที่ 28 พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมท่องเที่ยวและวิถีชีวิตริมคลองในระดับมาก 16 คน คิดเป็น 53.3% รองลงมาพอใจในระดับปานกลาง 14 คน คิดเป็น 46.7% สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมท่องเที่ยวและวิถีชีวิตริมคลอง

ตารางที่ 29 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
ควรปรับปรุง	1	3.3
พอใจปานกลาง	11	36.7
พอใจมาก	18	60
รวม	30	100

จากตารางที่ 29 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมและธรรมชาติในระดับมาก 18 คน คิดเป็น 60% รองลงมาพอใจในระดับปานกลาง 11 คน คิดเป็น 36.7% และควรปรับปรุง 1 คน คิดเป็น 3.3% ดังนั้นแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่อสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ

ตารางที่ 30 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวดูต่อความสะอาดในเรื่องขยะของสถานที่ท่องเที่ยว

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
ควรปรับปรุง	3	10
พอใจน้อย	9	30
พอใจปานกลาง	13	43.3
พอใจมาก	5	16.7
รวม	30	100

จากตารางที่ 30 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจต่อความสะอาดในเรื่องขยะในระดับปานกลาง 13 คน คิดเป็น 43.3% รองลงมาพึงพอใจในระดับน้อย 9 คน คิดเป็น 30% พึงพอใจในระดับมาก 5 คน คิดเป็น 16.7% และเห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไข 3 คน คิดเป็น 10% สามารถสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางต่อความสะอาดในเรื่องขยะของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อดูจากข้อมูล ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในระดับน้อยมีมากกว่า ความพึงพอใจในระดับมาก แสดงว่าปัญหาในเรื่องความสะอาดของขยะนักท่องเที่ยวยังไม่ประทับใจเท่าที่ควร จำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้มีความสะอาดในเรื่องขยะมากขึ้น

ตารางที่ 31 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อวัฒนธรรมประเพณี/สถานที่ท่องเที่ยว

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
ควรปรับปรุง	1	3.3
พอใจน้อย	2	6.7
พอใจปานกลาง	15	50
พอใจมาก	12	40
รวม	30	100

จากตารางที่ 31 พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อวัฒนธรรมประเพณี/สถานที่ท่องเที่ยวในระดับปานกลาง 15 คน คิดเป็น 50% รองลงมาพอใจในระดับมาก 12% ส่วนความพอใจในระดับน้อย 2% และนักท่องเที่ยวเห็นว่าควรปรับปรุง 1 คน คิดเป็น 3.3% ดังนั้นจึงสรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางต่อวัฒนธรรมประเพณี/สถานที่ท่องเที่ยว

ตารางที่ 32 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อประโยชน์ในแง่ความรู้ที่ได้รับ

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
พอใจน้อย	1	3.3
พอใจปานกลาง	16	53.3
พอใจมาก	13	43.4
รวม	30	100

จากตารางที่ 32 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พึงพอใจต่อประโยชน์ในแง่ความรู้ที่ได้รับในระดับ ปานกลาง รองลงมาพึงพอใจในระดับมาก 13 คน คิดเป็น 43.4 และพอใจระดับน้อยเพียง 1 คน คิดเป็น 3.3% สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางต่อประโยชน์ในแง่ความรู้ที่ได้รับ โดยควรเน้นการให้ความรู้เพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ที่เกี่ยวกับท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต รวมทั้งสถานที่ต่างๆ ให้กับนักท่องเที่ยวด้วย

ตารางที่ 33 สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจจากการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทย
ปลายโพงพาง

สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจ	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
อัยาศัยเจ้าของบ้าน วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อม	13	43.34
หิ้งห้อยที่ได้ไปชม	7	23.33
การเดินทางโดยเรือ	3	10
อากาศที่บริสุทธิ์	1	3.33
ความบันเทิงใจ ได้ผจญภัย	1	3.33
ไม่ระบุ	5	16.67
รวม	30	100

จากตารางที่ 33 ซึ่งได้ทำการสอบถามนักท่องเที่ยว 30 คน ถึงสิ่งที่ประทับใจจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง พบว่านักท่องเที่ยวมีความประทับใจที่แตกต่างกันไป จากที่ได้ทำการสังเคราะห์ในแต่ละประเด็นที่มีความใกล้เคียงกันเพื่อจัดกลุ่มประเภทเดียวกัน พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประทับใจในอัยาศัยของเจ้าของบ้าน วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมมีจำนวน 13 คิดเป็น 43.34% รองลงมา นักท่องเที่ยวประทับใจจากการชมหิ้งห้อยจำนวน 7 คน คิดเป็น 23.33% อันดับต่อมานักท่องเที่ยวประทับใจการเดินทางโดยเรือมีจำนวน 3 คน คิดเป็น 10% และสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความประทับใจในจำนวนที่เท่ากันคือ อากาศที่บริสุทธิ์และความบันเทิงใจ การได้ผจญภัย มีจำนวนอย่างละ 1 คน คิดเป็น 3.33% ซึ่งสรุปได้ว่าสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความประทับใจจากการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางมากที่สุดคือ อัยาศัยของเจ้าของบ้าน วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถนำมาเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางได้เป็นอย่างดี

ตารางที่ 34 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

สิ่งที่อยากให้ปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา	จำนวน (คน)	จำนวน (%)
ความสะอาดของชยะและแม่น้ำลำคลอง	13	43.34
ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว	1	3.33
เสียงเรือดั้งที่รบกวนชาวบ้าน	3	10
ปรับปรุงสัญญาณ/ป้ายบอกการเดินทาง	2	6.67
การตรงต่อเวลาและความสะดวกในการเดินทางทางเรือ	3	10
ความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว	3	10
นักท่องเที่ยวได้นอนพักบ้านทรงไทยและใช้ชีวิตชีวิตกับชาวบ้านจริงๆ	1	3.33
มีไกด์ที่มีความรู้ภาษาอังกฤษ	1	3.33
ไม่ระบุ	3	10
รวม	30	100

จากตารางที่ 34 ได้ทำการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่ได้มาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวอยากให้มีการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาในด้านใดของการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวได้เสนอข้อในการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาที่หลากหลายกันไป ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและสังเคราะห์ในประเด็นที่เหมือนกัน โดยจัดประเภทของข้อเสนอแนะตามตารางที่ 34 และได้ผลของความคิดเห็นเป็นดังนี้

สิ่งที่นักท่องเที่ยวอยากให้มีการปรับปรุงแก้ไข/พัฒนา

อันดับที่1 ความสะอาดของชยะและแม่น้ำลำคลอง 13 คน คิดเป็น 43.34%

อันดับที่2 เสียงเรือดั้งที่รบกวนชาวบ้าน 3 คน คิดเป็น 10% การตรงต่อเวลาและความสะดวกในการเดินทางทางเรือ 3 คน คิดเป็น 10% ควรมีความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว 3 คน คิดเป็น 10%

อันดับที่3 ปรับปรุงสัญญาณและป้ายบอกทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว 2 คน คิดเป็น 10%

อันดับที่4 ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว 1 คน คิดเป็น 3.33% ให้นักท่องเที่ยวได้นอนพักบ้านทรงไทยและใช้ชีวิตกับชาวบ้านจริงๆ 1 คน คิดเป็น 3.33% ควรมีไกด์นำเที่ยวที่มีความรู้ภาษาอังกฤษสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติจะได้เข้าใจ 1 คน คิดเป็น 3.33%

จากการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง ถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริการด้านต่างๆที่ได้รับ ซึ่งผลการวิจัยจากตารางต่างๆข้างต้นเป็นการสอบถามจากนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ที่มาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางในแต่ละเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งผลของการวิจัยที่ได้สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 นักท่องเที่ยวที่เป็นเพศหญิง 70% และเพศชาย 30%

1.2 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 25-40 ปี 40% รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ ต่ำกว่า 25 ปี 30%และในช่วงอายุ 41-56 ปี 23.33%

1.3 นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนใหญ่เป็นคนไทย 70% และชาวต่างชาติ 30%

1.4 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวประกอบอาชีพ รับจ้างหรือพนักงานบริษัท มากที่สุด 43.33% รองลงมาเป็นนักเรียนนักศึกษา 23.34% และค้าขาย 13.33%

1.5 สื่อที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางมากที่สุดคือ สื่อมวลชน ประเภทสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และวิทยุ 46.7% รองลงมาเป็นการรู้จักโดยการชักชวนจากเพื่อน จากนิตยสาร มากับกลุ่มกิจกรรม ภรรยาคนไทยแนะนำมา 33.3% และรู้จักจากสื่อทางอินเทอร์เน็ต 10%

1.6 เหตุผลที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจมาเที่ยวที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางมากที่สุดคือ คือความสะดวกเนื่องจากอยู่ใกล้กรุงเทพฯ นักท่องเที่ยวอยากมาชมธรรมชาติ วิถีชีวิตชาวบ้าน วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และอยากดูหิ้งห้อย 56.66% รองลงมาเหตุผลอันดับที่ 2 คือความแปลกใหม่ความน่าสนใจของการท่องเที่ยวแบบ Home stay 20% ต่อมาคือได้รับการแนะนำหรือ ชักชวนจากเพื่อน 6.67% และนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติให้เหตุผลที่ มาว่ามากับญาติที่เป็นคนไทย 6.67%

1.7 ความพอใจของนักท่องเที่ยวตามความคาดหวังที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง พอใจตามความคาดหวังที่มีต่อหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง 96.7% ส่วนนักท่องเที่ยวที่ไม่พอใจ ไม่เป็นไปตามความคาดหวังมีเพียง 3.3%

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริการด้านต่างๆที่ได้รับบริการ เป็นดังนี้

ตารางที่35 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อบริการด้านต่างๆที่ได้รับบริการจากหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

ระดับความพึงพอใจ	บริการด้านต่างๆที่นักท่องเที่ยวได้รับ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง
1. ที่พักอาศัยอาศัยและความสวยงามของบ้านทรงไทย	46.7%			
2. ความสะอาดของเครื่องนอน		53.3%		
3. ความสะอาดของห้องน้ำ		56.6%		
4. อธิปไตยของเจ้าของบ้าน	83.3%			
5. ความปลอดภัย	76.7%			
6. อาหาร/รสชาติของอาหาร	73.4%			
7. ความสะอาดของอาหารและอุปกรณ์	60%			
8. ความเพียงพอของอาหารที่ได้รับ	86.7%			
9. พาหนะ(เรือ)และความสะอาดสบาย	66.7%			
10. ความพอเพียงของพาหนะ	70%			
11. ความปลอดภัยของพาหนะ		53.3%		
12. กิจกรรมท่องเที่ยวและวิถีชีวิตริมคลอง	53.3%			
13. สภาพแวดล้อมและธรรมชาติ	60%			
14. ความสะอาดในเรื่องขยะของสถานที่ท่องเที่ยว		43.3%		
15. วัฒนธรรมประเพณี/สถานที่ท่องเที่ยว		50%		
16. ประโยชน์ในแง่ความรู้ที่ได้รับ		53.3%		

สิ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจจากการท่องเที่ยวที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง

1. อธิยาศัยเจ้าของบ้าน วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และสภาพแวดล้อม 43.34%
2. หิ้งห้อยที่ได้ไปชม 23.33%
3. การเดินทางโดยเรือ 10%
4. อากาศที่บริสุทธิ์ 3.33%
5. ความบันเทิงใจ ได้ผจญภัย 3.33%

จากข้อมูลที่ได้จากทั้ง 4 ส่วน ซึ่งได้แก่ ความคิดเห็นของชาวบ้านที่เข้าร่วม ความคิดเห็นจากตัวผู้นำชุมชน ความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยว จำนวน 30 คนได้ความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพาง หรือหมู่บ้านอื่นๆที่มีลักษณะของการท่องเที่ยวที่เป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาหรือเป็นตัวอย่างให้เกิดการเรียนรู้ในพื้นที่อื่นๆต่อไป ซึ่งจากความคิดเห็นที่มีหลากหลายสามารถสรุปได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 36 สรุปแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางจากความคิดเห็นจากส่วนต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะจากความคิดเห็น			
ข้อเสนอแนะจากชาวบ้านที่เข้าร่วม	ข้อเสนอแนะจากผู้นำชุมชน	ข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว
<p>1. อยากให้มีการพัฒนาการสร้างถนนให้เข้าถึงบ้านและสร้างสะพานทางเดินริมน้ำที่มีการสร้างค้ำไว้ให้เสร็จสมบูรณ์เพื่อใช้เป็นทางเดินของชาวบ้านและนักท่องเที่ยว</p> <p>2. ให้มีการพัฒนาในเรื่องความสะดวกของคลอง โดยให้มีการลอกคลอง และการพัฒนาความสะดวกในเรื่องขยะ</p> <p>3. ให้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้กับชาวบ้านโดยอยากให้มีการจัดการทัศนศึกษาพาชาวบ้านไปดูงานในต่างพื้นที่</p>	<p>1. ในการพัฒนาด้านการขยายการท่องเที่ยวของหมู่บ้านให้ใหญ่ขึ้น หรือมีจำนวนบ้านที่เพิ่มมากขึ้นจะต้องดูจากปริมาณของนักท่องเที่ยวที่มา ซึ่งในปัจจุบันยังเพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาพัก ถ้ามีการขยายให้มากเกินไป การจัดสรรนักท่องเที่ยวไปยังบ้านต่างๆจะไม่ทั่วถึง</p> <p>2. สำหรับในปัจจุบันที่มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นมากในจังหวัด ทำปริมาณนักท่องเที่ยวมีการกระจายตัวไปยังที่อื่นๆ ซึ่งทางประธานชมรมเชื่อว่านักท่องเที่ยวจะมีกลุ่มที่มีความสนใจแตกต่างกันไป ถ้านักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะมาเที่ยวที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางแล้ว ก็จะต้องเดินทางมาอย่างแน่นอน</p>	<p>1. รูปแบบการท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพางเป็นรูปแบบของธุรกิจส่วนตัว โดยมีผู้นำเป็นผู้บริหารจัดการไม่เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพราะชุมชนไม่ได้เรียนรู้และไม่มีส่วนร่วม ไม่มีผ่องถ่ายอำนาจ ซึ่งในการพัฒนานั้นไม่สามารถทำได้ เนื่องจากกระบวนการพัฒนาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากการริเริ่ม เป็นไปผิดทาง ไม่มีการป้องกัน</p>	<p>1. ความสะดวกของขยะและแม่น้ำลำคลอง 43.34%</p> <p>2. เสียงรบกวนที่ดังรบกวนชาวบ้าน 10%</p> <p>2. การตรงต่อเวลา</p> <p>3. และความสะดวกในการเดินทางทางเรือ 10%</p> <p>4. ควรความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยว 10%</p> <p>5. ปรับปรุงสัญญาณและป้ายบอกทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว 10%</p> <p>6. ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว 3.33%</p>

ตารางที่ 36 (ต่อ) สรุปแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพวงจากความคิดเห็นจากส่วนต่างๆ

ข้อเสนอแนะจากความคิดเห็น			
ข้อเสนอแนะจากชาวบ้านที่เข้าร่วม	ข้อเสนอแนะจากผู้นำชุมชน	ข้อเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	ข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว
<p>4. อยากให้มีการประชุมติดตามผล หรือมีการประเมินเพื่อจะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขข้อบกพร่องหรือพัฒนาให้ดีขึ้น</p> <p>5. อยากให้มีการพัฒนาในเรื่องระบบการบริหารจัดการให้ชัดเจน และให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วม</p> <p>6. อยากให้มีงบประมาณที่มาช่วยเหลือ หรือเป็นเงินทุนส่วนกลางเพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาในแต่ละบ้าน เพื่อให้มีการพัฒนาให้เป็นเอกลักษณ์เหมือนกันทุกบ้าน</p> <p>7. อยากให้มีการท่องเที่ยวของหมู่บ้านต่อไปเรื่อยๆ</p>	<p>3. ในการสืบสานการทำ การท่องเที่ยวของหมู่บ้านทางประธานชมรมได้มีการวางรากฐานโดยปัจจุบันได้ให้บุตรมาเป็นผู้ที่บริหารจัดการและควบคุมดูแลแทนตนเอง</p> <p>4. ในปัจจุบันที่มีนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพวงซึ่งส่วนหนึ่งเป็นชาวต่างชาติ การสื่อสารจึงเป็นสิ่งจำเป็น แนวการพัฒนาโดยประธานชมรมเห็นว่าควรจะมีการพัฒนาภาษาอังกฤษ โดยจะไปเรียนภาษาอังกฤษเพิ่มเติมในส่วนที่จำเป็นสำหรับการท่องเที่ยว</p> <p>5. ความพอใจในปัจจุบันของประธาน ชมรมมีความพอใจเนื่องจากได้จัดการท่องเที่ยวขึ้น ทำให้เกิดตัวอย่างกับชุมชนอื่นๆ ซึ่งในปัจจุบันมีรูปแบบการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชนอื่นๆมากมาย และยังเป็น การสร้างงานให้กับท้องถิ่น</p>		<p>7. ให้นักท่องเที่ยวได้ให้นักท่องเที่ยวได้นอนพักบ้านทรงไทยและใช้ชีวิตกับชาวบ้านจริงๆ 3.33%</p> <p>8. ควรมีไกด์นำเที่ยวที่มีความรู้ภาษาอังกฤษสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติจะได้เข้าใจ 3.33%</p>

จากตารางสรุปข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นในส่วนต่างๆซึ่ง แต่ละส่วนของความคิดเห็นก็มีมุมมองที่แตกต่างกันไป ซึ่งได้ทำการสรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนาดังนี้

1. การพัฒนาในเรื่องสาธารณูปโภคที่อำนวยความสะดวกแก่พวกชาวบ้าน ในเรื่องการพัฒนาการสร้างถนน และสร้างทางเดินริมน้ำซึ่งมีการสร้างค้างไว้ ในปัจจุบันก็ยังมีสิ่งก่อสร้างที่ค้างอยู่ทำให้เกิดความไม่สวยงามและถูกปล่อยให้ทิ้งขว้าง ไม่เกิดประโยชน์แก่ชาวบ้านและชุมชน ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือผู้นำชุมชนน่าจะจัดสรรงบประมาณมาจัดสร้างให้เสร็จสมบูรณ์ เพื่อชาวบ้านจะได้มีทางเดิน นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์กับการท่องเที่ยวเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวชมตามริมคลองได้ ในส่วนของการท่องเที่ยวนี้ ชาวบ้านอยากให้มีการพัฒนาในเรื่องความสะอาดของชยะและคูคลองในชุมชนให้สะอาดมากขึ้นเพื่อสภาพความเป็นอยู่ที่ดีของชาวบ้าน และทัศนียภาพที่ดีต่อนักท่องเที่ยว

2. การพัฒนาในเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ควรจะมีแนวทางในการให้ความรู้แก่ชาวบ้าน ให้ชาวบ้านได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นรูปแบบและมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น มีการจัดการฝึกอบรมให้แก่ชาวบ้าน หรือพาชาวบ้านไปทัศนศึกษาในพื้นที่หรือชุมชนที่มีการจัดการท่องเที่ยว เพื่อให้ชาวบ้านได้มีประสบการณ์ใหม่ๆและเปิดโลกทัศน์ทางความคิดให้กว้างขึ้น และควรให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการบริหารจัดการ หรือการระดมความคิดเห็นในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ชาวบ้านได้มีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นในทุกๆเรื่อง มีการมองถ่ายอำนาจในรูปแบบของคณะกรรมการเพื่อบริหารงานและดำเนินงาน และจัดให้มีการประชุมเพื่อติดตามผล ซึ่งจะเกิดประโยชน์ในแง่ของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปรับปรุงพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนี้ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้กับสมาชิกที่เข้าร่วมการท่องเที่ยวเพื่อใช้ในการปรับปรุงบ้านเรือนหรือจัดซื้อในสิ่งที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยว และมีการกระจายรายได้ให้กับชุมชนอย่างเหมาะสมและยุติธรรม

3. การบริการในด้านต่างๆให้แก่นักท่องเที่ยว จากการสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวอยากให้มีการแก้ไขในเรื่องความสะอาดของแม่น้ำลำคลองซึ่งยังมีชยะมาก ต่อมาคือเรื่องเสียงเรือที่ดังรบกวนชาวบ้าน ซึ่งอาจจะสร้างความรำคาญให้กับชาวบ้านที่ไม่ได้มีส่วนร่วมและรับประโยชน์จากการท่องเที่ยว สัญญาณหรือป้ายที่ใช้ในการบอกเส้นทางการเดินทางควรมีความชัดเจน สังเกตได้ง่ายเนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างชาติยังไม่ค่อยรู้จักเส้นทางมากนักจึงมีความจำเป็นในเรื่องของป้ายบอกเส้นทางการเดินทาง นอกจากนี้ควรมีการจำกัดปริมาณนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในแต่ละครั้งเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อชุมชนและสภาพแวดล้อม เพราะการที่ไม่จำกัดนักท่องเที่ยวที่เข้ามาจะกลายเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบ mass tourism ซึ่งจะก่อให้เกิดผล

กระทบต่อชุมชนมากกว่า สิ่งที่สำคัญคือนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวที่ปลายโพงพงต้องการที่จะพักในรูปแบบ home stay รูปแบบบ้านทรงไทย ดังนั้นนักท่องเที่ยวทุกคนควรได้รับการบริการที่พักที่เป็นบ้านทรงไทยตามที่ได้มีการโฆษณาไว้ หรือควรมีการถามความสมัครใจของนักท่องเที่ยวก่อน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจในการมาท่องเที่ยว และสิ่งสำคัญที่ควรมีการพัฒนา คือ ภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดอรรถรสในการเที่ยวชมและได้รับความรู้ที่ถูกต้องจากการมาท่องเที่ยวที่หมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพง กลับไป

4. ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านท่องเที่ยวบ้านทรงไทยปลายโพงพงให้ดำรงอยู่ต่อนั้น นอกจากการพัฒนาที่กล่าวไปข้างต้นแล้ว สิ่งสำคัญคือจะต้องให้เด็กรุ่นใหม่มีความสนใจและได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำการท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นตัวแทนในการสืบต่อการท่องเที่ยวของชุมชนให้มียุคต่อไปได้